

Jaarstukken 2025

Deel 1: Jaarverslag

Jaarstukken 2025

DEEL 1: JAARVERSLAG

Inhoudsopgave

Jaarverslag

Deel 1: Aanbiedingsbrief

1. Inleiding	5
2. Algemene beschouwingen	6
3. Financiële beschouwingen	14
4. Vaststellingsbesluit	20

Deel 2: Programmaverantwoording

21

1. Leefomgeving	22
1.1 Openbare ruimte	22
1.2 Verkeer, parkeren en mobiliteit	25
Wat heeft het gekost?	32
2. Vitale Stad	35
2.1 Wonen en ruimtelijke ontwikkeling	35
2.2 Binnenstadseconomie en bedrijventerreinen	40
2.3 Cultuur, cultuurhistorie, recreatie en toerisme, evenementen en citymarketing	44
2.4 Klimaat, duurzaamheid en energie	49
Wat heeft het gekost?	53
3. Mens en Samenleving	56
3.1 Zorg, participatie en zelfredzaamheid	56
3.2 Jeugd en onderwijs	65
3.3 Sport, gezondheid en bewegen	72
Wat heeft het gekost?	78
4. Inwoners	81
4.1 Veiligheid	81
4.2 Wijkgericht werken, inwonerparticipatie en regionale samenwerking	87
Wat heeft het gekost?	93
Algemene baten en lasten	95

Deel 3: Paragrafen	101
1. Lokale heffingen	102
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	111
3. Onderhoud kapitaalgoederen	117
4. Financiering	125
5. Bedrijfsvoering	134
5.1 Robuust financieel beleid	134
5.2 Dienstverlening en gemeentelijke organisatie	137
Wat heeft het gekost?	142
5.3 Rechtmatigheid	144
6. Verbonden partijen	147
7. Grondbeleid	163
8. Wet Open Overheid	167
9. Subsidies	168

Jaarrekening

Overzicht van baten en lasten	180
Toelichting overzicht van baten en lasten	181
Incidentele baten en lasten	183
Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen en semi-publieke sector (WNT)	187
Balans	190
Toelichting op de balans	192
Gebeurtenissen na balansdatum	223
Verantwoordingsinformatie over de specifieke uitkeringen (SISA)	224
Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld	239
Overzicht baten en lasten per taakveld met verdeling naar programma	242

Bijlagen	246
Overzicht investeringen	247
Verplichte indicatoren BBV	252
Lijst met vervallen acties	255
Lijst van afkortingen	261

Jaarverslag

DEEL 1

Aanbiedingsbrief

1. Inleiding

De toekomst hangt af van wat je vandaag doet. In 2025, het laatste jaar vóór het einde van deze bestuursperiode, zijn we ons daar meer van bewust dan ooit. Keuzes die we nu maken, bepalen hoe Tiel zich de komende jaren ontwikkelt.

Naast de uitvoering van het coalitie-akkoord zijn in 2025 twee strategische visiedocumenten vastgesteld: **Toekomstvisie Tiel 2040 (inclusief Schaalsprong)** en **Samen Leven in Tiel**. Samen vormen zij een stevige en integrale basis voor de verdere ontwikkeling van onze gemeente. Ook de hoofdthema's in deze algemene beschouwingen hangen nauw met elkaar samen. Vooruitgang op het ene terrein versterkt de resultaten op andere gebieden. Die samenhang vormt een belangrijke kracht van het huidige beleid.

Financieel sluiten we 2025 af met een positief resultaat. Tegelijkertijd blijven de vooruitzichten onzeker. Het zogeheten ravijnjaar, eerder voorzien in 2026, is doorgeschoven naar 2028. Dat verlaagt het tekort op de korte termijn, maar neemt de structurele uitdaging niet weg.

Om de begrotingen voor 2026 en 2027 sluitend te krijgen, wordt in beide jaren op verantwoorde wijze € 1 miljoen onttrokken aan de algemene reserve. Dit past binnen de nieuwe financiële spelregels. Het is nadrukkelijk een tijdelijke maatregel. Structurele oplossingen blijven noodzakelijk.

Samen met de VNG zetten we daarom onze lobby richting het Rijk voort. Tijdige duidelijkheid en voldoende middelen zijn essentieel om gemeentelijke taken ook na 2028 goed te kunnen uitvoeren.

2. Algemene beschouwingen

Leefomgeving

Openbare ruimte

Tiel heeft in 2025 weer zichtbaar geïnvesteerd in verbetering van de openbare ruimte. De herinrichting van de binnenstad nadert zijn afronding en het centrum is zichtbaar groener en mooier geworden. Het voorbeeld van de bloemrijke vliedertuin waaiert steeds meer uit over de gehele binnenstad. Ook buiten de binnenstad zorgen extra bomen en de renovatie van plantvakken voor meer biodiversiteit en een aantrekkelijke leefomgeving.

Duurzaamheid en veiligheid gaan hand in hand door het structureel onderhouden en vervangen van de openbare verlichting. Bijplaatsingen bij ondergrondse containers gaan we tegen om vervuiling en overlast te voorkomen.

Verkeer, parkeren en mobiliteit

Samen werken we aan een goede bereikbaarheid van Tiel. Het afgelopen jaar zijn belangrijke voorbereidingen getroffen voor de ontwikkeling van de westelijke ontsluitingsweg. Deze nieuwe weg voorziet de westzijde van Tiel en het omliggende buitengebied van een toekomstbestendige ontsluiting richting de snelweg A15 en de gemeente West-Betuwe.

Ook is in juli 2025 het gebiedsprogramma voor de buurten 9, 10 en 11 van Passewaaij vastgesteld. De aanleg van de Rondweg Passewaaij is daar een integraal onder-

deel van. De uitwerking van de eerste fase naar een stedenbouwkundig plan is in volle gang en ook al besproken tijdens een bewonersbijeenkomst in november 2025.

Eind 2025 is de reconstructie van de Nieuwe Tielseweg en het opknappen van de wijk Ridderweide in Tiel-West begonnen. Twee grote projecten waarbij alle verbeteringen van riool, verlichting, wegen en groen in samenhang met elkaar worden opgepakt.

De financiële ondersteuning van de provincie voor voetveer Wamel – Tiel is vanaf vaarseizoen 2025 verminderd. Om de gevolgen hiervan gezamenlijk op te vangen gaan we intensiever samenwerken met de gemeente West Maas en Waal.

Dit jaar is de autoluwe binnenstad ingevoerd. Dit draagt merkbaar bij aan de leefbaarheid in het centrum. In 2026 wordt de maatregel geëvalueerd en wordt gekeken naar verdere optimalisatie van de autoluwe zone.

Vanuit de aanpak in het **Actieplan Mobiliteit** en **Tiel Fietsvriendelijk** is in 2025 een groot aantal fietspaden vernieuwd en verbeterd. In diverse projecten werken we hard aan steeds meer kwaliteit en veiligheid voor alle fietsers. En daarmee aan een positieve stimulans voor steeds meer inwoners, bezoekers en forenzen om de fiets te pakken.

Vitale stad

Wonen en ruimtelijke ordening

We hebben de Toekomstvisie geactualiseerd en parallel hieraan de Uitgangspuntennotitie Schaalsprong opgesteld. We willen groeien met 5.000 woningen naar 50.000+ inwoners. Dat is geen doel op zich, maar een belangrijk middel om stad en dorpen in balans te brengen en te investeren in meer kwaliteit van leven in Tiel. We willen dat huidige inwoners in Tiel kunnen blijven wonen én Tiel aantrekkelijker wordt voor nieuwe, draagkrachtige inwoners. Daarbij zetten we in op de ontwikkeling van gemengde wijken, betere spreiding van sociale huur en een toekomstbestendig voorzieningenaanbod.

Er is ook volop gewerkt aan bestaande woningbouwprojecten en gestart met de bouw van woningen op het Veilingterrein. Het gebiedsprogramma Passewaaij en het stedenbouwkundig ontwerp van Linghoven zijn vastgesteld. Mooie mijlpalen voor de realisatie van ruim 2.100 woningen waarmee Tiel verder kan. Met de uitwerking van de schaalsprong voegen we hier op termijn nieuwe woningbouwplannen aan toe. Met lopende en nieuwe woningbouwplannen streven we naar 5.000 extra woningen. Parallel aan de uitwerking van de schaalsprong werken we aan de woon(-zorg)visie, waarin we de balans tussen huur- en koopwoningen gaan uitwerken. Ook heeft de raad met de begroting weer middelen beschikbaar gesteld voor de starterslening. Deze is sinds half december 2025 weer beschikbaar.

Binnenstadseconomie en bedrijventerreinen

Samen werken we aan het vergroten van de aantrekkingskracht van onze binnenstad. Het centrum is vergroend, historische steegjes zijn opgeknapt en de autoluwe binnenstad is ingevoerd. Voor creatieve initiatieven die kleur geven aan de stad maken we ruimte. Zo is er door vele vrijwilligers hard gewerkt aan het corso eerbetoon 'Versteend fruit' op het Hoogeinde.

Door onze centrale ligging aan het snelwegennetwerk en dankzij onze drie havens zijn we een aantrekkelijke gemeente voor ondernemers. Eind 2025 hebben we het **Actieplan Havens** vastgesteld. Met de uitvoering van dit plan versterken we de logistieke positie van Tiel, verbeteren we beheer en onderhoud, en benutten we kansen voor economie, recreatie en toerisme. Zo bouwen we samen aan een aantrekkelijke, duurzame en goed bereikbare stad aan de Waal.

Eind 2025 zijn alle beschikbare kavels van Medel Afronding verkocht. Daarmee is de ontwikkeling van Medel bijna volledig afgerond. Dat heeft geleid tot een mooie winstuitkering voor de gemeente Tiel. In de komende jaren worden de verkochte kavels bebouwd. Deze nieuwe bedrijven geven een economische invulling aan de bedrijfskavels met nieuwe werkgelegenheid voor circa 600 arbeidsplaatsen. Zo draagt Medel bij aan extra welvaart en een verdere versterking van de economie in Tiel.

Met het in stand houden van het Regionaal Stimuleringsfonds is blijvend ingezet op de stimulering van de ambities uit het **Regionaal Economisch Ambitiedocument**. Dit heeft geleid tot subsidietoekenning voor 16 regionaal verspreide projecten die bijdragen aan de realisatie van deze ambities. Samen met Regio Rivierenland werken we doelgericht aan het versterken van de belangrijkste sectoren in onze regionale economie: Logistiek & Vestigingsklimaat, Agribusiness en Recreatie & Toerisme. Met de regiogemeenten en de provincie Gelderland hebben we het **Regionaal Programma Werklocaties 2025–2029** vastgesteld. In dit programma staat hoe de bedrijventerreinen in Rivierenland de komende jaren worden gepland, ontwikkeld en optimaal worden benut.

Cultuur, cultuurhistorie, recreatie en toerisme, evenementen en citymarketing

Tiel heeft een rijke geschiedenis. Vanaf halverwege 2025 vieren we dat 6000 jaar geleden de eerste boeren zich permanent vestigden in Tiel.

Het Flipje- en Streekmuseum houdt verhalen levend voor onze inwoners en voor toekomstige generaties. Voor het nog aantrekkelijker maken van ons Flipje- en Streekmuseum investeerden we vanaf 2023 in de herinrichting met vijf verhaallijnen. Deze zijn in 2025 afgerond.

Met het brede culturele aanbod van het Cultuurbedrijf Tiel (Agnietenhof en Zinder) en unieke evenementen als het Fruitcorso, Appelpop en het Dickensfestijn verrassen we inwoners en trekken we bezoekers naar onze stad.

Om de culturele voorzieningen toegankelijk en interessant te maken is in 2025 de **Cultuurnota** vastgesteld met daarin drie programmalijnen: Buitengewoon, Dichtbij, Eigenzinnig.

We hebben een aantrekkelijk buitengebied met mooie vergezichten over de rivier de Waal, over (fruit)boomgaarden en over weilanden. Samen met vrijwilligers zijn voorbereidingen gestart voor het realiseren van Klompenpad Tiel.

Ook is een regionaal onderzoek uitgevoerd naar kansen om de regio te versterken aan de hand van recreatieve routenetwerken. Regionaal liggen er kansen in het maken van afspraken met agrariërs over grondgebruik voor recreatie, zoals boerenlandpaden. Een kans voor Tiel is het integreren van het stadscentrum en wijken in welzijnsommetjes en stadswandelingen.

Klimaat, duurzaamheid en energie

Er is veel te doen op het gebied van klimaat en duurzaamheid. In juni 2025 is daarom het **Actieplan Duurzaam Tiel 2025–2027** vastgesteld. In het actieplan staan vijf hoofdsporen: energietransitie, klimaatadaptatie, warmtetransitie, energiebesparing en circulaire economie. Per spoor geven we aan hoe wij de komende jaren de gemeente klaar willen maken voor de toekomst.

We hebben afgelopen jaar 400 inwoners geholpen met energie besparen door het uitvoeren van energiebesparingsprogramma's. Het beleidskader **Duurzame elektriciteitsproductie en -opslag (DEPO)** is vastgesteld. Hierna is de voorbereiding van twee initiatieven voor grootschalige opwek

van energie begonnen. Bij deze initiatieven voor de opwek van windenergie en zon op land langs de A15, streven we ernaar dat omwonenden kunnen profiteren van de inkomsten uit het energiepark.

In onze stedelijke ontwikkelingsplannen staat klimaatadaptatie centraal. Zo is er bij nieuwe plannen, zoals Lingehoven en Passewaaij 9, 10, 11, rekening gehouden met wateropvang en waterberging en wordt extra ingezet op vergroening. Dit draagt bij aan een prettige leefomgeving en maakt de stad beter bestand tegen klimaatverandering.

Mens en Samenleving

Zorg, participatie en zelfredzaamheid

In 2025 hebben we opnieuw stevig geïnvesteerd in een sterke sociale basis en het vergroten van zelfredzaamheid en participatie van inwoners. De Sociale Poort functioneert inmiddels als centrale toegang voor vragen over zorg, welzijn en ondersteuning. Het ontwikkelt zich de komende jaren verder door in lijn met landelijke kaders zoals de Hervormingsagenda Jeugd, GALA, IZA en AZWA.

De inzet op armoedebestrijding en bestaanszekerheid is verbreed. Het Armoedepact organiseerde twee goedbezochte bijeenkomsten. Daarnaast zijn we gestart met pilots, waaronder financiële coaching via Plinkr en de Mondzorgkavavaan, die kwetsbare inwoners direct toegang gaf tot noodzakelijke mondzorg. Ook hebben we de mogelijkheden onderzocht voor een webapplicatie (de voorzieningenwijzer) die inwoners helpt inzicht te krijgen in welke ondersteuning zij kunnen aanvragen.

We hebben de sociale basis versterkt met activiteiten die eenzaamheid, psychische kwetsbaarheid en instroom in zwaardere zorg helpen voorkomen of uitstellen. Voorbeelden zijn de ontmoetingsplekken voor ouderen met dementie en een migratieachtergrond, de wekelijkse inloop voor mensen met psychische problemen en de pilot echtscheidingsproblematiek. Deze pilot loopt nog en heeft de escalatie in gezinnen al merkbaar verminderd.

Op het gebied van inburgering en inclusie is samengewerkt binnen de regio en is de **Kleurrijk Week** georganiseerd. Ook is de voorbereiding op een nieuwe **Lokale Inclusie Agenda** gestart. In april 2025 heeft Tiel het certificaat **Dementievriendelijk Gemeente** ontvangen, waarmee onze inzet voor een inclusieve stad verder is versterkt.

Jeugd en onderwijs

Dit jaar is sterk ingezet op het vergroten van kansen voor jeugd. Binnen **Kansrijke Start** zijn extra maatregelen genomen om ouders in de eerste duizend dagen te ondersteunen. Het programma **Stevig Ouderschap** is hierbij stevig neergezet op de consultatiebureaus.

Door de beëindiging van de landelijke middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs moesten scholen ondersteuning voor het sociaal welbevinden van leerlingen verminderen. Door het beschikbaar stellen van gemeentelijke financiering zijn enkele effectieve interventies behouden. Zoals extra inzet van jeugdprofessionals op scholen en de uitbreiding van het jongerenwerk. Daarnaast is regionaal het nieuwe conve-

nant **Van school naar duurzaam werk (2026–2029)** vastgesteld. Dit convenant verstevigt de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en bereidt jongeren beter voor op duurzame deelname aan werk.

De uitvoering van het **Integraal Huisvestingsplan (IHP)** verloopt volgens planning. De haalbaarheidsonderzoeken zijn gereed en voorkeursscenario's voor meerdere nieuwbouwprojecten zijn vastgesteld. Waaronder Scholeneiland Drumpt, de Montessorischool, VSO De Sonnewijser en Passewaaïj. De definitieve fase is gestart. Dit vormt de basis voor stevige investeringen in de komende jaren.

Ook de aanpak van laaggeletterdheid is verder versterkt. Het **Regionale Taalakkoord** is verlengd tot 2029 en via projecten zoals Basisvaardigheden in de wijk worden meer inwoners bereikt. Evaluaties laten zien dat volwasseneneducatie aantoonbaar maatschappelijke en financiële meerwaarde heeft.

Verder heeft Tiel in 2025 geïnvesteerd in talentontwikkeling via de Brede School, de Brede School Academie en het Talenthouse.

Sport, gezondheid en bewegen

Sport en gezondheid blijven belangrijke pijlers voor preventie, maatschappelijke samenhang en vitaliteit van inwoners. Het beweegteam **Tiel Beweegt** heeft in 2025 een breed pakket aan activiteiten uitgevoerd. De gerichte inzet van de buurt-sportcoaches zorgde ervoor dat meer doelgroepen werden bereikt, waaronder senioren, kinderen en inwoners met een migratieachtergrond.

Via het **Sportakkoord** en **Preventieakkoord** zijn tal van activiteiten gerealiseerd, zoals naschoolse sport, zomerschool voor senioren, culturele workshops en gerichte interventies op roken, gezond gewicht en psychisch welbevinden. Het Leefstijl-sprekkuur in Tiel West is dichterbij inwoners gebracht door het te verplaatsen naar een wijkgebouw. En voor jeugd is extra ingezet op preventie van roken en vaperen.

De buitensportaccommodaties zijn verder verbeterd. De locatiekeuze voor het Urban Sportpark is vastgesteld en de voorbereidende besluitvorming voor een nieuwe sporthal bij de Papesteeg is afgerond. Hiermee wordt het tekort aan zaalruimte voor sportverenigingen opgelost. Tiel zet stappen om sporten toegankelijker te maken voor mensen met een beperking. Activiteiten als Frame Running en G-korfbal zijn succesvol geborgd bij sportverenigingen. Voor kinderen en jongeren is Tiel-West pilotgebied binnen het SPRINTS-project van de Hogeschool Arnhem Nijmegen. Dit project is gericht op het wegnemen van drempels om te sporten, zoals kosten, tijd en motivatie.

Het meerjarig programma **Samen Leven in Tiel** is in 2025 bestuurlijk vastgesteld en vormt de koers voor de komende jaren.

Inwoners

Veiligheid

Afgelopen jaar is de inzet op integrale veiligheid verder versterkt, volgens het **Integraal Veiligheidsplan**. De focus lag op ondermijning, zorg- en veiligheidsproblematiek, jonge aanwas in criminaliteit, digitale criminaliteit, polarisatie en radicalisering. En op het verbeteren van

leefbaarheid en veiligheid met versterking van toezicht en handhaving.

De informatiepositie en het informatie-gestuurd werken is verbeterd door de nieuwe leefbaarheids- en wijkmonitor en andere meldingsmogelijkheden.

De meldingsbereidheid en betrokkenheid van inwoners en ondernemers is verder gestegen. Dit is zichtbaar in het record-aantal MMA-meldingen (Meld Misdad Anoniem) en ook in de groei van buurt-preventiegroepen.

Over het algemeen zien we in de cijfers een daling van criminaliteit en dat de overlast in de binnenstad is afgenomen. Tegelijkertijd neemt de druk op leefbaarheid en zorg- en veiligheidsproblematiek toe. Meldingen over personen met verward gedrag stijgen en vereisen een verdere intensivering van samenwerking met zorg- en veiligheidspartners. Lokaal

is begonnen met de aanpak GGZ, zorg en veiligheid. Hiermee richten we ons op het organiseren van extra activiteiten en het uitvoeren van projecten om de weerbaarheid van (psychisch) kwetsbare inwoners te versterken en overlast en onveiligheid tegen te gaan. Huiselijk geweld laat een lichte daling zien in meldingen, maar de complexiteit neemt toe. Hierbij is extra aandacht gegeven aan femicide en gendergerelateerd geweld.

Ondermijning wordt steviger aangepakt. Dit doen we met meer capaciteit op toezicht en handhaving. En met een sterkere regionale samenwerking via het **Interventieteam De Waarden**. Integrale controles hebben geleid tot meer bestuurlijke maatregelen en beter zicht op illegale activiteiten. De terugkeer van boa's naar de gemeentelijke organisatie is in voorbereiding. Hierbij ligt de nadruk op informatiegestuurd en gebiedsgericht werken.

De aanpak om jonge aanwas in criminaliteit tegen te gaan is verder versterkt binnen het programma **Aanstormend Talent**. Dit gebeurt onder meer door uitbreiding van het specialistisch jongerenwerk, nauwere samenwerking met scholen via **Veilig in en om Scholen (VIOS)** en een persoonsgerichte aanpak binnen het Jeugdpreventieteam. De aangekondigde beëindiging van de landelijke middelen na 2026 vraagt om aandacht voor structurele borging.

Internationale ontwikkelingen, waaronder de oorlog in Oekraïne en spanningen in het Midden-Oosten, beïnvloeden ook de lokale samenleving. Samen met de veiligheidsregio wordt gewerkt aan versterking van organisatiebrede en maatschappijbrede weerbaarheid. Dit als voorbereiding op mogelijke toekomstige crises. We zijn gestart met een pilot noodsteunpunten en zetten in op het versterken van de verbinding met lokale netwerkpartners.

Wijkgericht werken, inwonerparticipatie en regionale samenwerking

We hebben dit jaar gewerkt aan de ontwikkeling van het wijkgericht werken binnen de organisatie. En aan de vernieuwing van het team van vier wijkregisseurs.

Via een eenmalig investeringsbudget van €300.000 is een eerste stap gezet in wijk-specifiek operationeel investeren op basis van behoeften uit de wijken.

De eenmalige impuls is in 2025 volledig belegd en vrijwel volledig gerealiseerd met wensen die vanuit de reguliere budgetten niet konden worden opgepakt. Het

gaat dan om zaken als het verbeteren van bestaand groen en wandelpaden, aanpassingen aan de weg en parkeervakken, verlichting, herinrichting van speeltuinen en ontmoetingsplekken in de wijk. Ook de vier opschoondagen in 2025 en kleinere sociale activiteiten zijn uit dit budget betaald. Wijkgericht maatwerk vanuit de wijkregisseurs valt na dit jaar weer terug op het reguliere wijkbudget.

In 2025 is de wijkmonitor opgestart. Deze monitor geeft inzicht in hoe het gaat in een wijk op het gebied van zorg en welzijn, leefomgeving en veiligheid. De wijkmonitor combineert objectieve en subjectieve data. Hierdoor krijgen we een completer beeld van hoe het met een wijk gaat en van de verschillen tussen wijken. De uitkomsten gebruiken we voor het opstellen van nieuw beleid en wijkplannen. Met de wijkmonitor kunnen we volgen of genomen maatregelen het gewenste effect hebben. De **wijkmonitor** is daarmee een belangrijk instrument voor de gemeente om datagericht te werken.

Het team Wijkregie heeft geïnvesteerd in het verkrijgen van overzicht én positie in de verschillende netwerken en contacten. Dit is essentieel om integraal wijkgericht te werken en in participatietrajecten een betrouwbare partner te zijn. Wijkregisseurs hebben goed zicht op operationele activiteiten. Vanuit daar pakken zij ook steeds meer de strategische rol richting integrale ontwikkeling van de wijken en dorpen.

Voor de Hertogenwijk zijn we gestart met een wijkanalyse, als voorloper voor de aanpak in andere dorpen en wijken. Deze wijkanalyse is de opmaat voor het **wijkont-**

wikkelingsplan Tiel-West / Hertogenwijk, dat is benoemd in de Toekomstvisie. De uitwerking hiervan krijgt een plek in het uitvoeringsprogramma schaa sprong. Voor alle andere wijken en dorpen maken we ook eerst een analyse en vervolgens een dorps- of wijkplan. Zo werken we aan een eenduidige en herkenbare aanpak. Met als doel om de leefbaarheid in alle dorpen en wijken te verbeteren.

Vanaf 2025 zijn we actief betrokken bij het **Ruimtelijk Ontwikkelperspectief**, onder de paraplu van Regio Rivierenland. Gezamenlijk werken we aan samenhang van projecten en plannen binnen het ruimtelijk domein en daarmee aan één krachtige en onderbouwde boodschap richting provincie en Rijk.

Een andere samenwerking gaat over het gebiedsproces Geldermalsen-oost – Tiel-west. Afstemming van elkaars ambities én verbinding met samenwerkingspartners staan hierin centraal. Dit is een belangrijke stap binnen de beoogde provinciale werkwijze van gebiedsgericht werken.

Belangrijk bij deze regionale samenwerkingen is de verbinding met de provincie en andere medeoverheden. Met krachtige regionale boodschappen versterken we ook onze Tielse positie bij besluitvorming en het verkrijgen van middelen.

Organisatie

Bedrijfsvoering

Alles wat we doen in de organisatie staat in het teken van het realiseren van ambities die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Een sterke ambtelijke organisatie is daarbij een cruciale succesfactor.

Eind 2025 is **Veerkrachtig Tiel 2.0** intern vastgesteld. Dit organisatieplan vormt het kader voor onze verdere ontwikkeling in de komende jaren. Het legt de nadruk op een stevige basis, integraliteit en het versterken van ons vakmanschap.

In 2025 is verder gebouwd aan een moderne en aantrekkelijke organisatie, waarin vakmanschap, professionele ruimte en goed werkgeverschap centraal staan. Op een krappe arbeidsmarkt blijft het uitdagend om alle functies in te vullen. De inzet op gerichte arbeidsmarktcommunicatie, een herkenbare positionering en meer persoonlijk contact met kandidaten wierp wel zichtbaar vruchten af. In 2025 zijn 79 vacatures vervuld, waarvan 49 ter vervanging van vertrekkende medewerkers, 18 voor al langer openstaande vacatures en 12 voor nieuwe functies. Opvallend is dat nieuwe collega's steeds vaker aangeven dat zij voor Tiel kiezen vanwege de ambities van de gemeente en het gevoel hier impact te kunnen maken.

De gemeenteraad besloot eind 2025 om alle bedrijfsvoeringstaken terug te halen naar Tiel. Daarmee ontstaat meer regie, meer nabijheid en een beter samenspel tussen beleid, uitvoering en ondersteuning. De voorbereidingen op deze overgang zijn in 2025 gestart en verlopen zorgvuldig.

De aandacht voor leren en ontwikkelen kreeg verder vorm met de vaststelling van het nieuwe opleidingsbeleid en de doorontwikkeling van **Tiel University**. Ook zetten we stappen in informatieveiligheid, datagedreven werken en het versterken van de dienstverleningsteams via de leer-gang Excellente Dienstverlening.

3. Financiële beschouwingen

Algemeen

Resultaat 2025

Het positieve resultaat over 2025 vóór bestemming bedraagt ruim 6,0 miljoen (€ 6.008.000,-). In de 2e voortgangsrapportage werd een positief resultaat van € 3,9 miljoen voorzien. Het uiteindelijke resultaat valt daarmee € 2,1 miljoen gunstiger uit.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste financiële afwijkingen die sinds de vaststelling van de 2e voortgangsrapportage 2025 zijn ontstaan. Het betreft een selectie van de meest in het oog springende verschillen; de post 'overige verschillen' zorgt ervoor dat de totalen aansluiten op het totale afwijkingbedrag van € 2,1 miljoen.

Vergelijking met de 2e voortgangsrapportage 2025

Het eindresultaat sluit grotendeels aan bij het verwachte financiële beeld uit de 2e voortgangsrapportage. Het verschil bedraagt € 2,1 miljoen, wat neerkomt op 0,9% afwijking (1% afwijking is € 2.251.735).

Op programmaniveau worden alle verschillen boven de € 75.000 afzonderlijk toegelicht. Een sluitende verschillenverklaring wordt opgenomen bij het onderdeel 'Wat heeft het gekost'.

Tabel 1 grote afwijkingen op programma's

Programma	Omschrijving (bedragen x 1.000)	* S/I	Verskil met begroting	V/N
Leefomgeving	Omgevingsvergunningen	I	628	V
Vitale stad	Realisatie stimulans loopt t/m 2029. Fluctueert per jaar	S/I	637	V
Mens en samenleving	Jeugdzorg	S/I	1.433	N
Inwoners	Pensioenvoorziening (oud-)wethouders	I	1.654	N
Algemene lasten en baten	Niet gebruikte stelposten	I	1.065	V
Algemene lasten en baten	Algemene uitkering	I	842	V
Overige verschillen	Overige verschillen worden verklaard op de onderliggende programma's	S/I	2.015	V
Aansluiting saldo 2e VGR met de jaarstukken 2025		S/I	2.100	V

I = Incidenteel | S = Structureel

Toelichting op de voordelen

Meeropbrengsten leges omgevingsvergunningen € 0,6 miljoen

De legesopbrengsten 2025 vallen hoger uit dan begroot, vooral door een brede toename van bouw- en ontwikkelactiviteiten.

Realisatie stimulans € 0,6 miljoen

Gemeenten ontvangen in de periode 2025 tot en met 2029 voor iedere betaalbare woning waarvan de bouw start een bijdrage van € 7.000 van het Rijk. Deze middelen zijn bedoeld als (mede)dekking van mogelijk verlies (onrendabele top) dat ontstaat bij de ontwikkeling van betaalbare woningbouw.

Overige lasten € 1,1 miljoen

Dit voordeel bestaat uit niet-ingezette stelposten (€ 0,7 miljoen) in hoofdzaak geraamde prijscompensatie en lagere verhaalkosten UWV.

Algemene uitkering € 0,8 miljoen

Dit voordeel van € 0,8 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere maatstaven dan geraamd (€ 0,3 miljoen), nabetalingen over voorgaande jaren (€ 0,3 miljoen) en de decembercirculaire (€ 0,2 miljoen).

Toelichting op de nadelen

Extra uitgaven jeugdzorg € 1,4 miljoen

De kosten binnen de Jeugdwet blijven stijgen. Momenteel wordt onderzocht of en in welke mate deze ontwikkeling structureel is en daarmee doorwerkt naar de komende jaren.

Extra storting pensioenvoorziening (oud-)wethouders € 1,6 miljoen

Door gewijzigde landelijke uitgangspunten voor de overdracht van pensioenverplichtingen uit de Appa-regeling aan het ABP is een aanvullende storting in de pensioenvoorziening noodzakelijk. Dit heeft twee belangrijke financiële consequenties, waarop iedere gemeente actie moet ondernemen.

Ten eerste ingegane pensioenen vóór 2013 moeten alsnog worden meegenomen. Voorheen hoefden deze pensioenverplichtingen niet in de pensioenvoorziening te worden opgenomen. De nieuwe verplichting leidt tot een aanvullende storting in de pensioenvoorziening van € 0,7 miljoen.

Ten tweede vindt een overgang plaats van individuele naar collectieve waardeoverdracht. Waar voorheen werd uitgegaan van individuele overdracht, wordt nu gekozen voor een collectieve overdracht. Deze systematiek kent andere meer conservatieve financiële parameters. Dit leidt tot een aanvullende storting in de pensioenvoorziening van € 0,8 miljoen.

Incidentele invloeden en provinciaal toezicht

In de jaarrekening is een totaaloverzicht opgenomen van de belangrijkste incidentele lasten en baten. Dit overzicht wordt gebruikt voor de duiding van het resultaat en vormt tevens een belangrijk instrument voor de provincie Gelderland in haar rol als financieel toezichthouder. De provincie beoordeelt hiermee onder meer de structurele ruimte in de exploitatie, een kernindicator binnen het toetsingskader.

De structurele exploitatieruimte in 2025 komt uit op 2,9% en is daarmee groter dan begroot. Op begrotingsbasis was de structurele exploitatieruimte met 0,1 % wel positief maar aanzienlijk lager.

Daarnaast is bij het sluitend maken van de begroting 2026 ingezet op realistisch en reëel begroten. Dit zal hoogstwaarschijnlijk een drukkend effect hebben op dit percentage.

Toekomstige ontwikkelingen

De komende jaren staan in het teken van grote (financiële) opgaven, waaronder de realisatie van de Toekomstvisie Tiel 2040, het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) en de Westelijke Ontsluitingsweg Tiel (WOT). Tegelijkertijd blijven de uitvoeringskosten binnen de Jeugdwet oplopen; momenteel wordt onderzocht in hoeverre deze ontwikkeling structureel van aard

is. De rijksfinanciering blijft onzeker en hoewel de impact van het ravijnjaar 2026 tijdelijk met twee jaar is verschoven naar 2028, blijft er voor dat jaar sprake van financiële druk.

Het positieve resultaat over 2025 wordt voorgesteld om beschikbaar te houden voor grote projecten en risico's. Hiervoor wordt € 1.124.000 toegevoegd aan de algemene weerstandsreserve (zie Onderdeel 4 Vaststellingsbesluit van het resultaat 2025).

Investerings

Tiel investeert, en dat is zichtbaar. De opgaande lijn van de afgelopen jaren zet zich in 2025 verder door. De investeringsportefeuille omvat een reeks omvangrijke en meerjarige projecten op het gebied van infrastructuur, onderwijshuisvesting, openbare ruimte, riolering en gebieds-

ontwikkeling. Bij de opstelling van de jaarstukken is een volledige inventarisatie gemaakt van de lopende investeringen; deze zijn opgenomen in de bijlage (overzicht investeringen in de jaarrekening pagina 247).

In 2025 zijn meerdere nieuwe kredieten beschikbaar gesteld, onder andere voor sportvoorzieningen, de openbare ruimte en voorbereidingskredieten voor toekomstige gebiedsontwikkelingen. In 2025 zijn er 27 kredieten afgesloten, tegenover 19 in 2024 en 21 in 2023.

Per 31 december 2025 staat er circa € 91 miljoen aan lopende kredieten open voor uitvoering in de komende jaren, een verdere stijging ten opzichte van eind 2024 (circa € 74 miljoen). Deze groei hangt samen met de omvang en complexiteit van projecten, maar ook met externe factoren zoals beperkte capaciteit in de markt en ruimtelijke procedures die de voortgang beïnvloeden.

De fysieke investeringen zijn in Tiel duidelijk zichtbaar. In 2025 is € 19,3 miljoen geïnvesteerd in de openbare ruimte, tegenover € 11,7 miljoen in 2024, € 14,1 miljoen in 2023 en € 4,6 miljoen in 2022. Deze investeringen vertalen zich in concrete verbeteringen die inwoners dagelijks ervaren, zoals:

- de inrichting van de binnenstad
- de herinrichting van de Nieuwe Tielseweg
- de autoluwe binnenstad
- het herstel en de verbetering van fietspaden

Deze projecten dragen bij aan de kwaliteit, veiligheid en leefbaarheid van de stad en zijn daarmee een belangrijk onderdeel van de strategische opgaven richting 2040.

Investerings- en rechtmatigheid

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording van het college worden overschrijdingen van investeringskredieten per definitie als onrechtmatig beschouwd. In 2025 bedraagt de som van deze overschrijdingen € 123.000.

De overschrijdingen hebben zeer beperkte structurele consequenties. In het hoofdstuk rechtmatigheidsverantwoording stellen wij u voor om middels vaststelling van deze jaarrekening in te stemmen met deze overschrijdingen.

Bestemming/dekking van het resultaat 2025

De resultaatbestemming 2025 wordt als volgt verdeeld:

1. Een toevoeging aan de algemene weersstandsreserve van € 1.124.000
2. Een toevoeging aan overige bestemmingen van € 4.884.000

De overige bestemmingen omvatten onder andere:

- **Uittredingsbudget BWB**

In december 2025 heeft de raad besloten om uit de Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe te treden. Daarbij is ook besloten dat een deel van de te verwachten uittredkosten van € 4 miljoen wordt gedekt uit het positieve resultaat van de jaarrekening 2025.

- **Reservering realisatiestimulans in reserve grondexploitatie**

De Realisatiestimulans is door het Rijk bedoeld ter ondersteuning van de woningbouwopgave. De Realisatiestimulans vult de financiën aan die ingezet zijn om betaalbare woningbouwprojecten van de grond te krijgen. Bijdragen aan onrendabele woningbouwprojecten worden gedekt uit de reserve grondexploitatie. Het vrij besteedbare deel van deze reserve is nagenoeg nihil. Daarom wordt voorgesteld de ontvangen rijks-subsidie ten bedrage van € 637.000 uit de Realisatiestimulans aan deze reserve toe te voegen.

- **Storting in de algemene reserve (Omgevingswet)**

In 2025 is een decentralisatie uitkering van € 169.000 van het Rijk ontvangen voor de uitvoeringskosten van de Omgevingswet. Deze incidentele middelen worden besteed in 2026.

Stand van de algemene weerstandsreserve per 31-12-2025

Op basis van deze jaarrekening bedraagt de algemene weerstandsreserve € 35.839.000. Een deel van de middelen is via eerdere raadsbesluiten al geoormerkt. Het gaat om een bedrag van € 6.184.000 (voor een specificatie hiervan verwijzen we naar de toelichting op de balans pagina 208).

Zo komen we tot de volgende opstelling:

Stand van de algemene weerstandsreserve per 31-12-2025 (€x1.000)	35.839
Af: geoormerkt voor uitvoering diverse besluiten	-6.184
Bij: resultaat jaarrekening na bestemming	1.124
Actuele stand incl. resultaat 2025	30.779

Weerstandratio en Risicoanalyse:

Bij de berekening van de weerstandratio wordt de weerstandscapaciteit, bestaande uit de algemene weerstandsreserve en de algemene reserve Grondexploitatie, afgezet tegen de aanwezige risico's. De huidige stand resulteert in een weerstandratio van 2,48. Dit wordt als uitstekend beoordeeld. Ter vergelijking: in de jaarrekening van 2024 was deze ratio 1,60, wat als ruim voldoende werd beoordeeld.

Deze stijging van de ratio wordt grotendeels positief beïnvloed door de winstuitkering van Medel voor 17,5 miljoen.

Ontwikkeling van het vrij besteedbaar eigen vermogen over de laatste vijf jaar.

Ontwikkeling vrij besteedbaar eigen vermogen Tiel	31-12 2021	31-12 2022	31-12 2023	31-12 2024	31-12 2025
Algemene weerstandsreserve incl. resultaat	13,1	18,5	21,6	20,8	30,8
Bij: Algemene reserve grondexploitatie	0,8	1,6	0,7	1,7	0,1
Subtotaal	13,9	20,1	22,3	22,5	30,9
Af: Benodigde weerstandscapaciteit	9,5	10,3	9,5	11,5	12,0
Vrij besteedbaar eigen vermogen	4,4	9,8	12,8	11,0	18,9

Toelichting op de tabel:

Het vrij besteedbaar vermogen bestaat uit het saldo van de algemene reserve, de vrij besteedbare middelen in de reserve grondexploitatie en het gerealiseerde jaarresultaat. Sinds 2022 zien we een toename van het algemene vrij besteedbare vermogen.

De winstneming van Medel in 2025 heeft de algemene weerstandsreserve aanzienlijk versterkt. Deze vermogensaanwas is essentieel om in de nabije toekomst strategisch een deel van dit kapitaal in te zetten.

Onderzoek accountant / rechtmatigheid

Naast de gebruikelijke toetsing of de gepresenteerde cijfers een waarheidsgetrouwe weergave van de werkelijkheid vormen, is er een wettelijk verplichte controle op rechtmatigheid.

Vanaf het boekjaar 2023 dient het college in de jaarrekening verantwoording af te leggen over het financiële beheer, waarbij wordt aangetoond dat de handelingen conform wet- en regelgeving zijn

uitgevoerd, kortom: dat deze rechtmatig zijn geweest. Dit gebeurt in de vorm van een rechtmatigheidsverantwoording als onderdeel van de jaarrekening. In deze verantwoording geeft het college aan of er onrechtmatigheden, fouten of onduidelijkheden zijn geconstateerd en wat de financiële impact hiervan is.

In de jaarrekening vindt u de rechtmatigheidsverantwoording van het college terug.

4. Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Tiel;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 9 juni

gelet op artikel 197 tot en met 201 van de Gemeentewet;

besluit: de jaarstukken 2025 vast te stellen.

Hierbij:

1. de volgende bedragen te bestemmen ten laste van het resultaat:

A. Bestemmingen	(€ x 1.000)
Dekking uittredingskosten BWB	4.000
Reservering Realisatiestimulans in reserve grondexploitatie	637
Overschot exploitatie museum t.b.v. inrichting stijlkamer museum	45
Voordeel participatiebudget t.b.v. pilot bibliotheekabonnement tot 27 jaar	33
Storting in de algemene reserve Omgevingswet	169
A. Totaal bestemmingen	4.884
B. Totaal toevoeging aan de algemene weerstandsreserve	1.124
Totale resultaatbestemming (A + B)	6.008

2. in te stemmen met de (acceptabele) onrechtmatige overschrijdingen van € 123.000 op de kredieten.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 8 juli 2026,

de griffier,

de voorzitter,

Jaarverslag

DEEL 2:

Programma-
verantwoording

1. Leefomgeving

1.1 Openbare ruimte

Wat wilden we bereiken?

De openbare ruimte is van iedereen. We moeten ons er dus allemaal thuis kunnen voelen. Dat maakt dat wij als gemeente het belangrijk vinden om te blijven investeren in de openbare ruimte van Tiel.

We vertalen huidige en toekomstige sectorale beheerplannen in een Meerja-

renprogramma Openbare Ruimte (MJOR). Hierin geven we aan welke projecten we integraal gaan uitvoeren en waar regulier onderhoud óf herinrichting nodig is.

De kwaliteitsslag in de openbare ruimte wordt voortgezet. Dat betekent dat we investeren in schone straten, verzorgd openbaar groen, een opgeruimde buitenruimte en het onderhoud van wegen en fietspaden.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar	Voortgang
11.4	Vuilnis rondom afvalcontainers is een doorn in het oog. Samen met inwoners gaan we onderzoeken hoe we dit tegen kunnen gaan, bijvoorbeeld door het aanleggen van containertuintjes. Dit borgen we structureel in de wijkplannen.	C	Op schema In het tweede kwartaal van 2025 is een toolbox opgeleverd met een procesbeschrijving en bijbehorende preventieve maatregelen tegen vuilnis rondom afvalcontainers. De eerste preventieve maatregelen zijn getroffen. De gemeenteraad is in september 2025 geïnformeerd over de voortgang.
11.5	We werken aan het behoud en herstel van de biodiversiteit in onze gemeente. Dit doen we door het verbeteren van kruidenrijke bermen en het vervangen van een groot aantal planten in de perken van de openbare ruimte omdat deze 'op' zijn. We kiezen als gemeente steeds vaker voor een manier van beheer die biodiversiteit ondersteunt.	C	Op schema De geplande renovaties voor 2025 zijn uitgevoerd. De voorbereidingen voor de renovaties in 2026 zijn gestart. Binnen onze ruimtelijke- en beheerprojecten blijft dit thema nadrukkelijk in beeld.
11.6	We stellen jaarlijks een Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR) op, zodat inwoners precies weten wanneer welk onderhoud in hun buurt wordt uitgevoerd. Hierbij sluiten we zoveel mogelijk aan op de gerealiseerde en nog te realiseren wijkplannen.	C	Op schema Het Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR) 2025 is vastgesteld en diverse (onderhoud)projecten zijn in voorbereiding of worden uitgevoerd. Zie paragraaf 3: Onderhoud kapitaal-goederen.

11.7	De herinrichting van de Nieuwe Tielseweg is gestart. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan de revitalisering van Tiel-West. Het uitgangspunt is integraal werken waarbij alle verbeteringen in de wijk van riool, verlichting, wegen tot het groen, in samenhang met elkaar moeten gebeuren.	C	Op schema De revitalisering van Tiel-West en de werkzaamheden aan de Nieuwe Tielseweg zijn in uitvoering. De voortgang van deze werkzaamheden is afhankelijk van de planning en uitvoering van de werkzaamheden door de betrokken nutspartijen.
11.8	Bij uitvoering van het onderhoud kijken we naar hoe onze wegen, het groen, de openbare verlichting, rioleringen, verkeersborden en dergelijke erbij staan. Daarnaast kijken we naar de behoefte van bewoners en bepalen dan of en hoe we het onderhoudsniveau van de wijk kunnen verhogen. De vertaling hiervan vindt plaats in het Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR), het Meerjarenprogramma Openbare Ruimte (MJOR) en de wijkplannen.	C	Op schema We betrekken inwoners bij de totstandkoming en uitvoering van de (wijk)plannen. Bij projecten in de openbare ruimte organiseren we in de voorbereidingsfase bewonersavonden waar inwoners hun ideeën, voorkeuren en aandachtspunten kunnen uiten. Informatie uit de (wijk)plannen wordt verwerkt in de projecten. Deze vorm van participatie zorgt voor meer betrokkenheid en draagvlak tijdens uitvoering van de (wijk)plannen.
11.10	Het dagelijks onderhoud, de vervanging en het tegelijkertijd verduurzamen van de openbare verlichting brengen we de komende jaren structureel op orde.	C	Op schema In 2025 is de verlichting vervangen in een groot deel van Tiel Noord: Westroijen, De Hennepe, Schepenbuurt, Drumpt en een deel van Rauwenhof. Vanaf 2025 zijn in totaal 3.500 armaturen vervangen. Dit is bijna 29% van het areaal waarmee we goed op schema zitten in het voldoen aan de doelstellingen van het Rijksenergieakkoord voor 2030. Deze vervangingen hebben daarnaast geleid tot een afname van het aantal storingen met 40%.
11.11	Met het project Tiel Speelt zorgen we voor voldoende fijne speelplekken voor alle kinderen van 0-12 jaar in Tiel. Bewoners beheren en onderhouden deze speelplekken. In 2024 hebben we de ambitie om de resterende 34 speelplekken over te dragen. Na de evaluatie, die eind 2024 plaatsvindt, wordt een besluit genomen of en hoe we verder gaan met de overdracht van speelplekken.	2024	Afgerond Vanaf oktober 2025 is het beheer en onderhoud van 40 van de 68 speelplekken overgedragen aan bewoners. Het project Tiel Speelt is afgerond en de gemeenteraad is over de bevindingen geïnformeerd.

C = continu proces

1.1.13	De behoefte aan concretisering van het beheer en aanpassingen aan de openbare ruimte vanuit ondersteunend beleid is opgenomen in een Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK). In het Meerjarenprogramma Openbare Ruimte (MJOR) 2026-2030 wordt deze behoefte aan een kwaliteitsslag in de openbare ruimte vertaald in concrete plannen.	C	Op schema Het Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK) wordt in 2026 ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. Financiële consequenties worden zoveel mogelijk binnen de programma's opgevangen. Voor financiële consequenties die niet binnen de bestaande programma's kunnen worden opgevangen, wordt besluitvorming gevraagd in de Perspectievennota.
1.1.14	We werken aan een inhoudelijk helder en uitvoerbaar gemeentelijk havenbeheer door het eerst op orde brengen van de basis.	2025 2026	Op schema Het plan van aanpak inclusief uitvoeringsprogramma om te komen tot de basis op orde is in 2025 afgerond. Het uitvoeringsprogramma wordt aan het college van burgemeester en wethouders aangeboden.

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente Tiel te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen die op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau in 2025 hebben plaatsgevonden.

Lokaal niveau

We zijn gestart met het opstellen van een Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK). Dit is een integrale vertaling van vastgestelde en nog op te stellen plannen voor het beheer van de openbare ruimte. Het Integraal Maatschappelijk beheerkader (IMBK) wordt naar verwachting in het voorjaar van 2026 vastgesteld.

Regionaal niveau

AVRI

In de zienswijzebrief als reactie op het Strategisch Koersplan, eind 2024 gestuurd door de gemeenteraad, staat onder meer

aangegeven dat de relatie tussen de gemeente Tiel en Avri en de gemaakte IBOR-afspraken (Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte) geëvalueerd moeten worden.

Er is onderzoek gedaan naar de financiële doelstellingen, de behaalde resultaten en de samenwerking en aansturing. Besluitvorming over deze evaluatie wordt in het eerste kwartaal van 2026 verwacht. De gemeenteraad wordt hierover geïnformeerd.

Omgevingsdienst Rivierenland

Het jaar 2025 heeft in belangrijke mate in het teken gestaan van het versterken van de robuustheid van de organisatie en het treffen van voorbereidingen om tijdig aan de landelijke eisen te kunnen voldoen. Er worden verschillende scenario's uitgewerkt. De gemeenteraad wordt hierover geïnformeerd.

Nationaal niveau

Geen nieuwe ontwikkelingen in 2025.

Hoe hebben we dit gemeten?

- We leggen in de beleidscyclus verantwoording af over de realisatie van het Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR) en het Meerjarenprogramma Openbare Ruimte (MJOR).
- We voeren diverse inspecties uit om de technische en functionele staat van het areaal inzichtelijk te krijgen. Deze gegevens worden verwerkt in beheersystemen. In 2024 hebben we voor de volgende disciplines inspecties uitgevoerd: wegen, riolering, verkeersmeubilair en spelen. De inspecties zijn input voor directe actie of verwerking in het Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR).
- We laten maandelijks de beeldkwaliteiten openbare ruimte toetsen door een onafhankelijke partij. Hierbij wordt getoetst of we voldoen aan de ambitie voor beeldkwaliteiten. Per kwartaal is (ambtelijk) een rapportage opgesteld. Afwijkingen worden aan de gemeenteraad gemeld in de voortgangsrapportages.

Met wie werken we samen?

Avri

Avri haalt voor de gemeente Tiel het huishoudelijk afval op en voert dagelijks groot en klein onderhoud uit aan de openbare ruimte en de sportvelden. Daarnaast handelt Avri op onderdelen van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

De Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) voert voor de gemeente Tiel de volgende werkzaamheden uit:

- Verlenen van omgevingsvergunningen, exclusief de bouwtaken.
- Verlenen van omgevingsvergunningen milieu inclusief toezicht houden op bouw en milieu.

1.2 Verkeer, parkeren en mobiliteit

Wat wilden we bereiken?

De gemeente Tiel ligt centraal, tussen de stedelijke gebieden van Arnhem, Nijmegen, Den Bosch en Utrecht. Het trein- en busstation in Tiel is van grote waarde voor de verbinding met andere stedelijke regio's. Samen zorgen weg, water en spoor voor een goede bereikbaarheid en dat willen we zo houden.

Dat betekent dat we in nauw overleg met de regiogemeenten en de provincie Gelderland ons sterk maken voor vermindering van files op de autosnelwegen en het op peil houden van de openbaar vervoervoorzieningen in de regio.

Lokaal zorgen we dat onze binnenstad en onze woonwijken vlot en veilig bereikbaar zijn per auto, met het openbaar vervoer, de fiets en te voet.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar	Voortgang
1.2.1	Via de regionale Mobiliteitsagenda maken we ons sterk voor het verbeteren van de hoofdinfrastructuur. We steunen de regionale aanpak voor de verbreding van de A15 in aansluiting op de A2 (knooppunt Deil). We ondersteunen de plannen om de spoorlijn Tiel – Geldermalsen aansluitende verbindingen naar de grote steden te geven.	C	Op schema Regio Rivierenland stelt, in samenwerking met (economisch) belanghebbenden, een plan van aanpak op voor de lobby om de A15 tussen knooppunt Deil en Echteld te verbreden. We zijn met Regio Rivierenland, de Groene Metropool Regio en de provincie Gelderland in gesprek over versterking van de spoorlijn Arnhem-Tiel. We zetten in op: • Behoud van de directe verbinding met Arnhem. • Doortrekken van de verbinding tot Geldermalsen (opheffen knip Tiel). • Nieuw station in de buurt van het Amsterdam-Rijnkanaal (Station Medel). • Frequentieverhoging. • Elektrificatie tussen Tiel en Elst.
1.2.3	We creëren een goede parkeerbalans in en rondom onze binnenstad waarbij we rekening houden met toekomstige ontwikkelingen binnen dit gebied.	2024 – 2026	Op schema In december 2024 heeft de gemeenteraad de Verordening parkeerregulering en parkeerbelasting Tiel 2024 vastgesteld. De nieuwe regels treden in 2026 in werking, zodra deze zijn gepubliceerd. In het vierde kwartaal van 2025 zijn nieuwe slagbomen geplaatst en aansluitend daarop een nieuw betaalsysteem geïnstalleerd in parkeergarage Westluidense Poort. Ook passen we vanaf 2026 het parkeersysteem op de parkeerterreinen Oude Haven en Poort van Santwyck aan. Tegelijk met de aanpassingen op de parkeerterreinen maken we de parkeerautomaten geschikt voor alle betalingen. Naar aanleiding van moties over het parkeren aan de west- en oostkant van de binnenstad stellen we een nieuwe parkeerbalans op voor de binnenstad en omgeving. Deze parkeerbalans is medio 2025 ambtelijk afgerond en heeft als input gediend voor verdere besluitvorming.

C = continu proces

1.2.4	In het raadsvoorstel voor de vaststelling van het Actieplan Mobiliteit zijn onder andere voorstellen opgenomen voor de herinrichting en/of uitbreiding van parkeerterreinen. In 2025 voeren we de nog openstaande acties uit het Actieplan Mobiliteit uit.	2024 en 2025	Op schema De maatregelen die zijn opgenomen in het Actieplan Mobiliteit voeren we uit als onderdeel van het groot onderhoud aan wegen en rioleringen (meekoppelkansen). Op basis van de op te stellen parkeerbalans (1.2.3) ontwikkelen we een voorstel voor de herinrichting en/of uitbreiding van de overige parkeerterreinen rond de binnenstad, inclusief de Waalkade.
1.2.5	We leggen de rondweg van Passewaaij aan met de ontwikkeling van de buurten 9, 10 en 11.	C	Op schema Het gebiedsprogramma is op 2 juli 2025 vastgesteld door de gemeenteraad. De uitwerking van de eerste fase naar een stedenbouwkundig plan is inmiddels in volle gang. Alle onderzoeken zijn in uitvoering. Daarbij wordt de rondweg van Passewaaij expliciet meegenomen. De realisatie van de rondweg is gepland parallel aan de woningbouw in de eerste fase.
1.2.6	We vormen een bestemmingsreserve voor een betere aansluiting van Passewaaij op het hoofdwegennet. We overleggen met de regio, de provincie en de Rijksoverheid om dit mede mogelijk te maken.	C	Op schema Op basis van het uitgevoerde haalbaarheidsonderzoek naar de westelijke ontsluitingsweg heeft de gemeenteraad op 18 december 2024 zijn voorkeur uitgesproken voor alternatief 5 (een nieuwe weg langs de Ophemertsestraat). We stellen een projectplan op om de inpassing van dit voorkeursalternatief in het plangebied mogelijk te maken. In de meerjarenbegroting is budget gereserveerd voor voorbereidingen voor de Westelijke ontsluitingsweg. De totale investering voor de Westelijke ontsluitingsweg bedraagt € 50 miljoen. We blijven op zoek naar externe financieringsbronnen. Voor het gemeentelijk aandeel is een voorlopige dekkingsmogelijkheid gepresenteerd in de informatieve raadscommissie van 3 september 2025. We blijven in gesprek met de gemeente West Betuwe, de provincie Gelderland en het Rijk over dit voorkeursalternatief.

1.2.7	We vinden dat we onze schoolgaande jeugd extra moeten beschermen in het verkeer. Samen met de schoolbesturen, ouders en de buurt werken we aan verbetering van de verkeersveiligheid in en om onze scholen. Hierbij betrekken we ook de schoolroutes.	C	Op schema We bereiden maatregelen voor ter verbetering van de verkeersveiligheid rond de schoolomgeving aan de Gasthuislingelaan (SBO De Wissel) en de Dreef/Van Borssselestraat (Dalton-school De Waaijer Wadenoijen). Daarbij betrekken we de omgeving, de schoolbesturen en de ouders. In Tiel-West wordt de herinrichting van de schoolzone van de Prins Mauritschool meegenomen in het wijkbrede revitaliseringsproject Tiel-West (uitvoering 2025-2027). Er worden tijdelijke maatregelen getroffen op de Papesteeg ten behoeve van de schoolthuisroute van en naar de Montessorischool. Deze maatregelen worden getroffen vooruitlopend op een herinrichting van de gehele Papesteeg en Prinses Beatrixlaan (planning medio 2029). De tijdelijke maatregelen staan gepland voor 2026.
1.2.8	In het kader van de Gastvrije Waaldijk hebben we een besluit genomen over het voorkeursalternatief voor de aanleg van een fiets- en wandelvriendelijke verbinding over het Amsterdam-Rijnkanaal. We zetten verder in op de realisatie van de langzaam verkeerverbinding over het Amsterdam-Rijnkanaal in het kader van de Gastvrije Waaldijk en het uitgevoerde haalbaarheidsonderzoek.	2024-2027	Op schema Samen met het college van burgemeester en wethouders van Neder-Betuwe zijn we gestart met een lobby om de stakeholders mee te krijgen in de realisatie van de voorkeursverbinding.
1.2.9	Op basis van het regionale Uitvoeringsplan bij de Mobiliteitsagenda 2023-2026 werken we een voorstel uit voor de aanleg van een snelle fietsroute Zaltbommel-Geldermalsen-Tiel-Kesteren-Buren.	2024 en 2025	Gedeeltelijk op schema De provincie Gelderland heeft aangegeven dat het potentiële gebruik van een snelle fietsroute Zaltbommel-Geldermalsen-Tiel-Kesteren-Buren te laag is om hierin te investeren. Na overleg met het ministerie blijkt dat dit project in het knooppuntenplan ook niet kansrijk is. In het samenwerkingsverband Regio Rivierenland verkennen we alternatieve mobiliteitsoplossingen gebaseerd op het Uitvoeringsplan Mobiliteit 2023-2026. Binnen gemeentelijke gebiedsontwikkelingen wordt zoveel mogelijk ingespeeld op de wens van de voorgestelde doorfietsroute.

1.2.10	We gaan voor het in stand houden van de huidige dienstregeling van onze veerpont tussen Wamel en Tiel. Dit is een belangrijke verbinding voor onze schoolgaande jeugd, voor werknemers en voor recreanten. We pakken dit in regionaal en provinciaal verband op.	C	Op schema Met ingang van het vaarseizoen 2025 ondersteunt de provincie Gelderland de oevergemeenten voor 50% bij het dekken van tekorten voor het werken van de veerdienst. De provincie heeft hiervoor 73.000 euro bijgedragen. Om de financiële gevolgen van de versoering van de provinciale bijdrage aan de exploitatie van de voetveer Pomona gezamenlijk op te vangen, zijn we in overleg met de gemeente West Maas en Waal over een verhoging van hun financiële bijdrage aan het voetveer. De eigenaar van het voet-/fietsveer tussen Tiel en Wamel heeft een financieel tekort gemeld op de exploitatie. Het gaat hier om een incidenteel tekort dat wordt veroorzaakt door schades aan de veerpont als gevolg van de beperkte vaardiepte bij de veerstoeppen. We hebben met de eigenaar en de verzekeraar gesprekken gevoerd over een oplossing.
1.2.11	We maken meer onbewaakte fietsenstallingen bij winkels in de binnenstad en verbeteren de vindbaarheid van de fietsenstalling bij Zinder.	2024	Op schema Bij de herinrichting van de binnenstad vervangen we de bestaande fietsenrekken door ruim 200 "fietsnietjes", ook komen er meer stallingsmogelijkheden bij winkels.
1.2.12	We werken mee aan de implementatie van de Data Top 15 in het kader van het landelijk project Digitalisering Mobiliteitsdata.	C	Op schema We nemen actief deel aan het proces dat de provincie Gelderland leidt.

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente Tiel te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids-)ontwikkelingen die op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau in 2025 hebben plaatsgevonden.

Lokaal niveau

Geen nieuwe ontwikkelingen in 2025.

Regionaal niveau

Duurzame mobiliteit

Kennisplatform E-Laad heeft nieuwe prognosecijfers gepubliceerd van de toekomstige behoefte aan laadpunten voor elektrische personenauto's. Volgens de nieuwste berekeningen neemt de behoefte aan laadpunten in de gemeente Tiel toe van gemiddeld 1.700 laadpunten in 2024 tot naar schatting 9.600 laadpunten in 2050.

OV-concessie

De provincie Gelderland heeft de OVconcessie voor trein- en busvervoer in de regio Rivierenland en de Achterhoek voor de periode 2025–2035 gegund aan Arriva. De nieuwe concessie gaat eind 2025 in en loopt tot eind 2035. In het kader van deze concessie worden in en rond Tiel twee nieuwe buslijnen geïntroduceerd:

- Lijn 48: rijdt van station Passewaaij via de westelijke woonwijken naar station Tiel en vervolgt haar route via de centrumhalte naar de bedrijventerreinen Kellen, Medel I en Medel II.
- Lijn 148: volgt vanaf station Tiel dezelfde route als lijn 48 richting de bedrijventerreinen en rijdt na Medel II door naar Lingemeer.

Deze uitbreidingen verbeteren de bereikbaarheid van de Tielse woonwijken en bedrijventerreinen en dragen bij aan een versterking van de regionale mobiliteit.

Mobiliteitsagenda en uitvoeringsplan Mobiliteit

De gemeenten in het samenwerkingsverband Regio Rivierenland hebben ingestemd met de Mobiliteitsagenda en het Uitvoeringsplan Mobiliteit voor de periode 2023-2026.

Veren

De provincie Gelderland heeft het verenfonds met ingang van 2024 opgeheven en nieuwe voorwaarden vastgesteld voor het verlenen van een provinciale bijdrage aan de exploitatie van de veerponten. In de voorwaarden is onder andere opgenomen dat alleen exploitatietekorten boven 50.000 euro nog voor een bijdrage in aanmerking komen.

Nationaal niveau

Verbreding A2

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft de voorbereiding voor verbreding van de A2 tussen Deil en Vught stilgelegd. De gemeenten langs dit deel van de A2 en de regio Rivierenland zijn in gesprek met de minister over de gevolgen van dit besluit en tussentijdse maatregelen op het onderliggend wegennet.

Herziening van het luchtruim

Het Rijk werkt aan een herziening van het luchtruim. Daarbij wordt gedacht aan de inrichting van een vierde naderingsroute voor Schiphol, over de regio Rivierenland.

Via het samenwerkingsverband Regio Rivierenland en de provincie Gelderland vragen we aandacht voor de gevolgen hiervan voor de leefbaarheid en het milieu in onze regio. Na de val van het kabinet heeft de Tweede Kamer het proces controverseel verklaard. Dit betekent dat besluitvorming over vervolgstappen is vertraagd. Het nieuwe kabinet heeft de besluitvorming inmiddels vlot getrokken.

Kencijfers voor parkeren

Medio 2024 heeft CROW, het kennisinstituut voor infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer, en werk en veiligheid, nieuwe kencijfers voor parkeren gepubliceerd. Een kencijfer is een waarde die wordt gebruikt om een bepaalde maatstaf of norm vast te stellen voor een specifiek

aspect. Bij een herziening van de parkeernormen houden we rekening met deze nieuwe kencijfers.

DATA Top 15

Vanaf 1 januari 2025 geldt nieuwe Europese wetgeving voor de registratie en informatie van maximumsnelheden op wegen. Ook geldt nieuwe wetgeving voor het geven van actuele informatie over afsluitingen van wegen, bijvoorbeeld bij wegwerkzaamheden en evenementen. Dit is onderdeel van de Data-top 15.

Hoe hebben we dit gemeten?

Verkeersveiligheid

Het aantal ongevallen en de ernst hiervan fluctueert, maar is in de laatste jaren stabiel:

Jaar	Ongevallen	Gewonden	Dodelijke slachtoffers
2020	208	15	–
2021	242	20	1
2022	224	24	–
2023	234	25	1
2024	240	17	1
2025	261	21	2

Parkeren

In 2025 is onderzoek gedaan naar het aantal, de soort en de bezetting van de parkeerplaatsen in en rond de binnenstad en in de schil daaromheen. De rapportage van dit onderzoek vormt een database waaruit we kunnen putten bij beleidsvorming en het beantwoorden van vragen.

Verkeersintensiteit

Tussen 2017 en 2024 is de verkeersintensiteit op 10 telpunten in het hoofdwegenet in de bebouwde kom van Tiel vrijwel stabiel (index 102%).

Daarbinnen zien we tussen 2017 en 2024 opvallende verschuivingen:

- Op de Rivierenlandlaan is ter hoogte van het viaduct over de A15 een toename in de verkeersintensiteit van 24% geconstateerd.
- Tegelijkertijd zien we op de Laan van Westroijen in de verkeersintensiteit een afname van 8%. Deze afname is te verklaren door de herinrichting van de Laan van Westroijen en de realisatie van snelheidsremmende maatregelen.

- Op de telpunten in het buitengebied van Wadenoijen is de verkeersintensiteit gestegen met 102%.
- De verkeersintensiteit op de Lingedijk tussen de Dreef en de Jhr. W.A. van Borsselestraat is met 7% toegenomen.
- De verkeersintensiteit op de Bredestraat ten noorden van het spoor is met 7% toegenomen.
- Op de Bommelweg tussen de gemeentegrens en de Nieuweweg is een afname van 11% in de verkeersintensiteit gemeten.

Met wie werken we samen?

Regio Rivierenland

Via Regio Rivierenland werken we met onze acht regiogemeenten samen aan grotere regionale vraagstukken op het gebied van een vlotte en veilige bereikbaarheid van Tiel en de regio.

Wat heeft het gekost?

Ter besluitvorming

In onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000	Werkelijk 2024	Primitieve begroting 2025	Begroot 2025	Rekening 2025	Vershil begroting na wijziging +/- rekening
Lasten	34.979	34.760	37.093	36.281	812
Baten	20.798	17.664	18.619	20.188	-1.570
Resultaat voor bestemming	14.181	17.096	18.474	16.093	2.382
Mutaties reserves:					
toevoegingen	1.530	658	3.724	4.730	-1.006
onttrekkingen	1.273	222	2.071	2.223	-152
Resultaat na bestemming	14.438	17.532	20.128	18.600	1.528

Verschillenverklaring begroting na wijzigingen en de rekening

Het voordelige verschil van € 1.528 K wordt als volgt verklaard	Saldo lasten	Saldo baten	Saldo reserves	Saldo totaal
Door de toezichthouders van de Avri zijn minder uren ingezet op parkeren en bestrijding van overlast hondenpoep. Oorzaak hiervoor waren vacatures en prioriteit geven aan veiligheid in de openbare ruimte.	390 V			390 V
Er zijn meer parkeerboetes opgelegd dan geraamd, met name in de parkeergarage Westluidense Poort. Met de invoering van de nieuwe betaalwijze is de verwachting dat het aantal boetes vanaf 2026 flink zal teruglopen.		193 V		193 V
Als gevolg van ondercapaciteit is er vertraging opgetreden op het wegenonderhoud, de overblijvende middelen worden gestort in de reserve onderhoud wegen en de werkzaamheden worden in 2026 ingehaald.	935 V		935 N	–
Als gevolg van ondercapaciteit heeft er minder onderhoud plaatsgevonden aan civiele kunstwerken, het verschil wordt gestort in de reserve, zodat de werkzaamheden op een later moment kunnen worden ingehaald.	106 V		106 N	–
Meer aanleg kabels en leidingen door nutsbedrijven leidt tot hogere lasten om dit te begeleiden en hogere baten die de nutsbedrijven hiervoor betalen. Het verschil storten we in de reserve onderhoud wegen, omdat deze werkzaamheden ook tot extra onderhoud aan onze wegen leiden.	187 N	294 V	107 N	–
In de tweede voortgangsrapportage is een vergoeding van € 100.000 opgenomen voor de schade aan de Pomona. Deze is ontstaan als gevolg van onvoldoende baggeren. De uiteindelijke schadevergoeding is nog € 71.000 hoger.	71 N			71 N
Lagere lasten a.g.v. lagere rekenrente accommodaties sport en onderwijs.	299 V			299 V
Aanbestedingsvoordelen renovatie buitensport-accommodaties.	230 V			230 V
Hogere storting in voorziening riolering, met name door hogere baten rioolheffing door inhaal vanuit voorgaande jaren.	511 N	425 V		170 N
Conform de nota Reserves en voorzieningen is de reserve riolering opgeheven en is het saldo in de voorziening riolering gestort	380 N		380 V	–
Door ondercapaciteit was extra inzet door een externe partij nodig op begraafplaatsen.	85 N			85 N
De opbrengsten uit omgevingsvergunningen is hoger dan geraamd dankzij een aantal grote aanvragen.		628 V		628 V
Overige verschillen.	86 V	30 V	86 N	30 V
Totaal programma	812 V	1.570 V	854 N	1.528 V

Verrekeningen met reserves

In onderstaande tabel zijn de bij dit programma behorende reserves genoemd en de gerealiseerde stortingen en onttrekkingen:

Naam reserve bedragen x € 1.000	stand per 1 januari	toevoegingen	onttrek- kingen	stand per 31 december
Dekking afschrijving diverse investeringen	6.517	2788	458	8.847
Gemeentelijke eigendommen	1.638	138	281	1.495
Onderhoud brede zorgschool	436	49		485
Onderhoud wegen	139	1097	106	1.130
Civiele kunstwerken	223	106		329
Westelijke uitvalsweg	581	650	11	1.220
Parkeren	440		409	31
Parkeerbijdrageregeling	42			42
Havens	1.389		280	1.109
Onderhoud wisselscholen	583	113	128	568
IKC Passewaaij	139		139	–
Uitvoering IHP	826	111	86	851
Onderhoud binnensportaccommodaties	1.375		587	788
Onderhoud Agnietenhof	527	52	26	553
Onderhoud Zinder	230	61		291
Onderhoud groen	112		112	0
Financiële herplantplicht bomen	149	23		172
Spelen	145	55	45	155
Riolering	380		380	–
Begraafplaats ter navolging	27	2	22	7
Woonwagens	104		104	–

De effecten die voortkomen uit de vaststelling van de nota van reserves en voorzieningen zijn in bovenstaande overzicht verwerkt. Een aantal daarvan heeft direct op de balans plaatsgevonden en zijn daardoor niet zichtbaar in het onderdeel reserves binnen het onderdeel "wat heeft het gekost".

2. Vitale Stad

2.1 Wonen en ruimtelijke ontwikkeling

Wat wilden we bereiken?

We streven naar een groei naar 50.000 inwoners. We streven naar een goede balans tussen huur- en koopwoningen in alle prijscategorieën. We willen dat onze inwoners in een huis kunnen wonen dat past bij hun inkomen en daarmee ook de doorstroming bevorderen.

Ook onze jongeren moeten hun eerste eigen plekje in Tiel kunnen vinden. We binden hogere-inkomensgroepen aan de stad door de bouw van extra koopwoningen

in het middelhoge en hoge segment. Dit is nodig om onze voorzieningen in de toekomst betaalbaar te houden.

We zijn er voor kwetsbare inwoners en bieden hen mogelijkheden voor begeleid en beschermd wonen. We zorgen voor voldoende huisvesting voor vluchtelingen en statushouders.

De huisvesting van arbeidsmigranten willen we meer groeperen, met oog voor de omgeving. We kunnen dit wellicht combineren met tijdelijke huisvesting van andere woningzoekenden, zoals starters en urgent woningzoekenden.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar	Voortgang
2.1.1	We stimuleren de bouw van tenminste 2.000 woningen in onder andere de Spoorzone (Veilingkwartier, Teisterbantlaan en Lingehoven), Passewaaij en in de binnenstad. We zetten middelen in om de woningbouw te versnellen.	C	Op schema Op het Veilingterrein is na de zomer van 2025 gestart met de bouw van woningen, waaronder 110 sociale huurwoningen van Thius. Er is een tekort van € 5,3 miljoen op de grondexploitatie, waarvan de helft voor rekening van de gemeente Tiel komt. Het stedenbouwkundig ontwerp van Lingehoven is afgerond. Het opstellen van het beeldkwaliteitsplan en de wijziging van het omgevingsplan zijn gestart. Voor Passewaaij is het gebiedsprogramma vastgesteld en verder uitgewerkt in het beeldkwaliteitsplan, stedenbouwkundig plan en twee omgevingsplannen.
2.1.2	Bij nieuwbouwprojecten gaan we uit van 30% sociale woningen. Voor het gebied Passewaaij rekenen we op 25% sociale huur. In de woon(zorg)visie wordt beschreven hoe we willen zorgen voor een goede balans tussen de verschillende prijscategorieën en de verdeling tussen huur- en koopwoningen in de woningvoorraad.	C	Op schema De woonzorganalyse is klaar en onderzoek naar welke woningen er nodig zijn is gestart. We zijn bezig met het opstellen van een woon(zorg)visie. Hierin kijken we naar de balans tussen huur- en koopwoningen en wordt gelet op verschillende prijsklassen, zodat er voor iedereen passende woonruimte is.
2.1.4	Samen met de woningcorporaties zetten we ons in om het bestaande aanbod van huurwoningen aantrekkelijker en duurzamer te maken. We leggen dit vast in de prestatieafspraken.	C	Op schema Met onze partners hebben we in kaart gebracht hoe sociale huurwoningen over Tiel zijn verspreid. Deze input is meegenomen in de uitgangspuntennotitie Schaalsprong en bij het opstellen van de nieuwe woon(zorg)visie.
2.1.5	We staan open voor collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) en woonvormen met gezamenlijke voorzieningen, zoals speciale seniorenhofjes, tiny-houses en woningsplitsing.	C	Op schema In 2025 zijn geen concrete initiatieven binnengekomen voor collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO). In 2025 is er één aanvraag voor een woningsplitsing ingediend. Er is ruimte gereserveerd om collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) mogelijk te maken in de eerste fase van Passewaaij 9,10 en 11.

C = continu proces

2.1.6	Verkamering van woningen gaan we harder aanpakken. Daarbij gebruiken we instrumenten als zelfbewoningsplicht en de inmiddels ingevoerde verhuurvergunning goed verhuurderschap.	C	Op schema Er is een lokaal nachtregister ingevoerd. Op basis hiervan kunnen we gericht toezicht houden. Meldingen van illegale verkamering en onveilige woonsituaties zijn actief opgevolgd. Met de extra beschikbaar gestelde toezicht- en handhavingscapaciteit hebben we onze inzet versterkt.
2.1.7	Voor onze kwetsbare Tielse inwoners realiseren we projecten voor beschermd en begeleid wonen, zoals het project Anders Wonen aan de Lingeweg. In de regio zijn afspraken gemaakt over een goede spreiding van deze voorzieningen.	C	Op schema Begin 2026 zijn de woonunits voor Anders Wonen geplaatst. De begeleiding voor de bewoners is georganiseerd in samenwerking met zorgpartijen.
2.1.8	Het streven is om tot centrale huisvesting van arbeidsmigranten te komen. We onderzoeken of dat te combineren is met tijdelijke huisvesting van andere woningzoekenden, zoals starters en spoedzoekers.	C	Niet op schema In 2025 is onderzocht welke locaties geschikt zijn voor centrale huisvesting van arbeidsmigranten. Er is één initiatief binnengekomen, wat niet paste in het gemeentelijk beleid.
2.1.9	We realiseren meerdere (semi-) permanente locaties voor de opvang van vluchtelingen en statushouders.	C	Op schema De opvang van de Oekraïense vluchtelingen verloopt goed. Eind 2025 zijn de bewoners van de opvang van het Hooibeestje in de wijk Passewaaij verhuisd naar de Prinses Beatrixlaan. De opvang van asielzoekers op de locatie Laan van Westroijen (Hotel) is goed verlopen. Het contract is verlengd tot 1 februari 2027. De taakstelling voor de huisvesting van statushouders is in 2025 gerealiseerd.
2.1.10	We zetten ons samen met partners gericht in om de woningbouw te versnellen. Met de woningbouwversnelling, inclusief extra instrumentarium en adviezen, willen we in beeld brengen hoe het woningbouwprogramma kan worden uitgebreid voor een groei naar 50.000 inwoners. (Relatie met 2.1.11)	2026	Op schema Om te groeien naar 50.000 inwoners in 2040 is in december 2025 de uitgangspuntennotitie Schaalsprong vastgesteld.
2.1.11	We gaan voor een Latenstein 2.0 waarbij we verkennen hoe dit gebied beter kan worden gepositioneerd met een herziene functie en toekomst. We richten ons hierbij op verbetering van de uitstraling en een toekomstgerichte verdeling van functies zoals bedrijven, kantoren en wonen. (Relatie met 2.1.10)	2025	Gedeeltelijk op schema Op basis van de uitgangspuntennotitie Schaalsprong is de verkenning opgestart.

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente Tiel te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen die op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau in 2025 hebben plaatsgevonden.

Lokaal niveau

De Schaalsprong & Toekomstvisie Tiel

In 2025 is de Toekomstvisie geactualiseerd en de Schaalsprongopgave door de gemeenteraad vastgesteld. Bij dit proces waren onder andere inwoners en experts betrokken. De omgevingsvisie (ruimtelijk beeld) en de investeringsagenda (financiën) zijn hiervan uitwerkingen.

Regionaal niveau

Provinciale Omgevingsvisie

De provincie Gelderland werkt aan vernieuwing van de provinciale Omgevingsvisie. Gelderse gemeenten hebben meegedacht bij de uitwerking. Insteek is om de Omgevingsvisie in 2026 vast te stellen.

Regionaal ruimtelijk perspectief

Onder begeleiding van Regio Rivierenland werken we samen met onze regiogemeenten aan het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief voor Rivierenland. Deze integrale visie is richtinggevend voor de doorontwikkeling van de regio en de samenwerking met onze regiogemeenten, de provincie Gelderland en het Rijk. Het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief moet antwoord geven op de vraag hoe de regio er over 25 jaar uitziet, welke keuzes we hierin maken en welke opgaven we als eerste oppakken.

Nationaal niveau

Nota Ruimte

De Ontwerp Nota Ruimte is in het najaar van 2025 ter inzage gelegd en vormt de langetermijnvisie van het Rijk op de inrichting van Nederland tot 2050 (met een doorkijk naar 2100). Vanwege de grote schaarste aan ruimte neemt het Rijk met deze nota een stevigere regie, waarbij gemeenten en provincies hun plannen moeten afstemmen op nationale keuzes. Tot vaststelling van de Ontwerp Nota Ruimte blijft de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) het geldende rijksbeleid.

Wet versterking regie volkshuisvesting

Op 3 juli 2025 heeft de Tweede Kamer de Wet versterking regie volkshuisvesting aangenomen. De wet wordt op dit moment juridisch getoetst door de Raad van State en vervolgens door de Eerste Kamer behandeld.

De Wet versterking regie volkshuisvesting geeft het Rijk, de provincies en gemeenten meer sturingsmogelijkheden om de woningbouwopgave (vooral) betaalbaar, sneller en evenwichtiger gespreid te realiseren. Kernpunten zijn de integratie van woonvisies in de Omgevingswet, het bindend maken van regionale afspraken en een sterkere regierol bij locatiekeuze en woningbouwprogramma's.

Hoe hebben we dit gemeten?

- Aantal toegevoegde woningen per jaar, uitgesplitst naar huur, koop en prijs-categorie.
- Aantal uitgegeven startersleningen
In 2025 zijn 40 nieuwe startersleningen verstrekt.

Segment/jaar	2025
Meergezinswoningen	
Huur < aftopping	36
Huur < liberalisatie	–
Middenhuur	3
Vrij sector huur*	2
Koop < 405.000	6
Koop > 405.000	9
Totaal	56
Eengezinswoningen	
Huur < aftopping	1
Huur < liberalisatie	–
Middenhuur	–
Vrije sector huur	–
Koop < 405.000	1
Koop > 405.000	11
Totaal	13
Totaal MG en EG	69

* Huurcategorie aangepast naar huidige regionale prijsindeling, vrije sector huur vanaf 2025 los van middenhuur geregistreerd.

Met wie werken we samen?

Regio Rivierenland

Onder begeleiding van Regio Rivierenland werken we met onze regiogemeenten onder meer samen aan het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief voor Rivierenland, de uitvoering van de Woondeal Rivierenland en maken we fair share afspraken over de spreiding van aandachtsgroepen.

Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij (GEM) Veilingterrein

Binnen de Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij (GEM) Veilingterrein voeren we samen met BPD Bouwfonds de grondexploitatie van de (her)ontwikkeling van het Veilingterrein en de Teisterbantlaan.

2.2 Binnenstadseconomie en bedrijventerreinen

Wat wilden we bereiken?

De aantrekkingskracht van onze binnenstad willen we vergroten. We streven naar een compact en gezellig centrum. Voor creatieve initiatieven die kleur geven

aan de stad maken we graag ruimte. Het hart van onze stad is namelijk dé plaats om elkaar te ontmoeten. In het centrum zorgen horeca, de weekmarkt en de vele evenementen voor vertier en vermaak. Ook de schouwburg en de winkels trekken mensen van buiten naar Tiel.

Samen met onze ondernemers en ondernemersverenigingen zorgen we voor een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat. We vinden het belangrijk dat vertegenwoordigers van overheid, ondernemers, onderwijs, onderzoek en omgeving elkaar blijven ontmoeten. Dat stimuleert saamhorigheid en innovatie.

Door onze centrale ligging aan het snelwegennetwerk en dankzij onze havens zijn we een aantrekkelijke gemeente voor ondernemers. Dat uit zich in een sterke economische groei op de bedrijventerreinen. In het samenwerkingsverband Regio Rivierenland versterken we de speerpuntsectoren van onze regionale economie: Logistiek & Vestigingsklimaat bedrijven, Agribusiness en Recreatie & Toerisme.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar	Voortgang
2.2.1	We vergroenen het centrum, knappen onze historische steegjes op, passen de bewegwijzering en de bestrating aan en maken de binnenstad autoluw. Daarnaast vervangen we het riool. Dit doen we in goed overleg met inwoners en ondernemers.	C	Op schema Het centrum is vergroend en kwalitatief verbeterd, mede door de herinrichting van de Groenmarkt, Varkensmarkt, Agnietenstraat en Ambtmanstraat. De historische steegjes zijn opgeknapt en dankzij nieuwe bestrating en bewegwijzering is de autoluwe binnenstad beter toegankelijk voor voetgangers. In goed overleg met de inwoners en ondernemers in de binnenstad zijn zowel de zichtbare vernieuwingen als de ondergrondse rioolwerkzaamheden uitgevoerd. .
2.2.2	Ook de Burense poort pakken we aan. Er komt een betere aansluiting op de binnenstad. Zo ontstaat er niet alleen een mooie aanloop van en naar het centrum, maar ook een fijne verblijfsplek voor zowel inwoners als toeristen.	2026	Op schema Aansluitend op de kwaliteitsimpuls voor de binnenstad is het ontwerp voor de Burense Poort afgerond. De werkzaamheden staan gepland voor de zomer van 2026.
2.2.3	We handhaven de transformatiesubsidie. Daarmee ondersteunen we ondernemers in de binnenstad, bij verplaatsing of verbouwing van hun bedrijf.	C	Op schema In 2025 zijn vijf subsidieaanvragen ingediend en toegekend.
2.2.5	Vanuit de gemeente Tiel blijven we participeren in het Regionaal Stimuleringsfonds.	C	Op schema Onze bijdrage aan het Regionaal Stimuleringsfonds is voortgezet. In de regio zijn zestien projecten met subsidie ondersteund.
2.2.7	We verplaatsen de coffeeshops naar één gezamenlijke locatie. De leegkomende panden krijgen een andersoortige functie.	2026	Op schema In 2025 is gewerkt aan de ruimtelijke inpassing van de verhuizing van de coffeeshops naar één centrale locatie. Er zijn twee bijeenkomsten met de omgeving georganiseerd. De coffeshopshouders zijn begonnen aan de BOPA-aanvraag.

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente Tiel te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen die op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau in 2025 hebben plaatsgevonden.

Lokaal niveau

Ontwikkeling van bedrijventerrein

Medel Afronding

Alle beschikbare bedrijfskavels zijn verkocht en de eerste kavels zijn inmiddels bebouwd. Door netcongestie is het elektriciteitsnet overbelast. Om toch aan de vraag naar stroom te kunnen voldoen, is op het

bedrijvenpark Medel Afronding een zelfvoorzienend energiesysteem ontwikkeld. Hierdoor is verdere groei alsnog mogelijk gemaakt.

Voor de ontwikkeling van twee nieuwe bedrijfskavels is een omgevingsplan in procedure gebracht. De voortgang van het bedrijvenpark heeft ertoe geleid dat het Industrieschap Medel eind 2025 een winstuitkering heeft gedaan aan beide deelnemende gemeenten.

Regionaal niveau

Regionaal Programma Werklocaties (RPW)

Het Regionaal Programma Werklocaties 2025-2029 is vastgesteld door alle regio-gemeenten en de provincie. Daarmee zijn de regionale afspraken weer actueel. In het programma staat hoe de bedrijventer-reinen in Rivierenland worden gepland, ontwikkeld en benut.

Nationaal niveau

Bovengemiddeld knooppunt

Tiel is één van de negen cruciale logistieke knooppunten in Nederland die binnen de Europese TEN-T (Trans-European Transport Network) corridors liggen. Vanwege de strategische ligging aan de Waal en de verbindingen via weg en water, fungeert Tiel als een belangrijk multimodaal knooppunt voor goederenvervoer.

Overheden en bedrijven werken via de MIRT-programma's (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) gezamenlijk aan het betrouwbaar, duurzaam en veilig houden van de Nederlandse (goederen)corridors.

Elk knooppunt kan financiële steun krijgen voor maatregelen uit een knooppuntenplan en een realisatiepact. In 2025 is het knooppuntenplan opgesteld en is de gemeente Tiel, samen met het Rijk, de provincie en regionale partners, begonnen met het opstellen van het realisatiepact met afspraken over investeringen en acties om het knooppunt Tiel te versterken.

Geopolitieke ontwikkelingen

De wereldwijde geopolitieke situatie heeft ook in 2025 invloed gehad op de lokale economie. Door de aanhoudende onzekerheden nemen bedrijven meer tijd om investeringsbeslissingen te nemen. Daarnaast verandert de opkomst van nieuwe technologieën, zoals kunstmatige intelligentie (AI), de manier waarop we werken. In sommige sectoren verdwijnen banen, terwijl in andere juist nieuwe kansen ontstaan.

Hoe hebben we dit gemeten?

- Winkelareaal en winkelleegstand in winkelvloeroppervlak (WVO) en aantallen voor de hele gemeente en het kernwinkelgebied.
 - **Gemeente Tiel**
In de gemeente Tiel bedraagt het totale winkelvloeroppervlak (WVO) 98.000 m². Midden 2025 stond hiervan ongeveer 8.600 m² leeg of was in verbouwing.
 - **Kernwinkelgebied**
Het kernwinkelgebied, bestaande uit de Hoogeindsestraat, Waterstraat, Markt, Voorstad en Groenmarkt, omvat in totaal ongeveer 20.500 m² WVO. Hiervan stond midden 2025 ongeveer 2.500 m² leeg of was in verbouwing.
(Bron: Locatus 2025)
- Uitgifte bedrijventerreinen in hectares. In 2025 zijn twee kavels geleverd waarvoor in 2024 de verkoopprocedure is afgerond. Samen hebben deze kavels een oppervlakte van 11,5 hectare.

Met wie werken we samen?

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling Industrieschap Medel

Het Industrieschap Medel is een samenwerkingsverband van de gemeenten NederBetuwe en Tiel, gericht op de ontwikkeling van Bedrijvenpark Medel. Dit bedrijventerrein heeft een lokaal, regionaal en bovenregionaal karakter en ligt in Tiel, nabij de A15, ten noorden van de Betuweroute en ten oosten van het AmsterdamRijnkanaal.

Uitvoeringsorganisatie

Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)

De Uitvoeringsorganisatie Breedband-netwerk Rivierenland (UBR) exploiteert in vrijwel heel Rivierenland, met uitzondering van de gemeente Buren, een glasvezelnetwerk voor adressen waar de beschikbare bandbreedte onvoldoende is.

Regio Rivierenland

In 2025 heeft Regio Rivierenland opnieuw intensief samengewerkt met de regio-gemeenten aan het realiseren van de economische ambities uit het Regionaal Economisch Ambitiedocument. De focus lag daarbij op de speerpunten recreatie, toerisme, agribusiness, logistiek en vestigingsklimaat.

Met steun uit het Regionaal Stimuleringsfonds zijn diverse initiatieven financieel mogelijk gemaakt om deze thema's verder te versterken. Binnen FruitDelta Rivierenland werkt de regio bovendien samen met onderwijs, onderzoek, ondernemers, overheid en inwoners (de 5 O's) om de gezamenlijke regionale ambities breed en krachtig te realiseren.

2.3 Cultuur, cultuurhistorie, recreatie en toerisme, evenementen en citymarketing

Wat wilden we bereiken?

Tiel heeft een rijke geschiedenis, vanaf het Romeinse verleden tot aan het heden. We koesteren onze monumenten en de verhalen over onze stad en haar bevolking.

Het Flipje- en Streekmuseum houdt die verhalen levend voor onze inwoners en voor toekomstige generaties. De cultuur-historische waarden en objecten willen we behouden voor de toekomst, want de geschiedenis levert een belangrijke bijdrage aan onze identiteit.

We zijn trots op het cultureel aanbod in onze stad. Met het brede aanbod van het Cultuur Bedrijf Tiel (Agnietenhof en Zinder) verrassen we inwoners en lokken we bezoekers naar onze stad. Een divers aanbod vinden we belangrijk en willen we behouden.

Daarnaast willen we dat al onze inwoners gebruik kunnen maken van ons cultureel aanbod. We willen een gastvrije stad zijn, waar Tielenaren maar ook mensen van buiten Tiel graag verblijven. Daarom gaan we zorgvuldig om met onze historische binnenstad, de Waal en de uiterwaarden, onze mooie Waalkade en unieke evenementen als het Fruitcorso, Appelpop, Jazzy Tiel en het Dickens festijn.

We hebben een aantrekkelijk buitengebied. Er zijn de uiterwaarden en mooie vergezichten over de rivier de Waal, over (fruit)boomgaarden en over weilanden. Dit buitengebied draagt bij aan de vitaliteit van onze stad en zorgt voor rust, ontspanning en recreatie.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar	Voortgang
2.3.1	We onderzoeken de toekomstige positionering van Cultuur Bedrijf Tiel (CBT). We kijken daarbij onder andere naar programmering, personeel en financiën.	2025	Afgerond Het onderzoek naar de toekomstige positionering van Cultuurbedrijf Tiel (CBT) is afgerond. Er is besloten om de positionering van het Cultuurbedrijf Tiel (CBT) als intern verzelfstandigd te continueren.
2.3.2	Culturele voorzieningen moeten toegankelijk en interessant zijn voor zowel mensen uit Tiel als daarbuiten. Afspraken hierover leggen we vast in een convenant.	C	Op schema De Cultuurnota is vastgesteld. Hiermee houden we cultuur toegankelijk en aantrekkelijk. Aan 28 culturele activiteiten is een subsidie verstrekt.
2.3.3	We continueren de bestaande cultuurfondsen voor jongeren en volwassenen. Dat geeft volwassenen met een laag inkomen en kinderen uit gezinnen met een laag inkomen de mogelijkheid hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen.	C	Op schema In 2025 zijn 398 aanvragen toegekend voor het Jeugd Sport en Cultuurfonds voor jongeren in de leeftijd 4-18 jaar, waarvan 27 voor cultuur. In 2025 zijn 290 aanvragen voor het Volwassenenfonds toegekend, waarvan 7 voor cultuur.
2.3.4	We zetten ons in voor de komst van een bioscoop.	2025	Afgerond Het onafhankelijk onderzoek is afgerond. De gemeente Tiel heeft besloten niet verder te werken aan de komst van een bioscoop op de locatie van de oude bibliotheek.
2.3.5	Voor het nog aantrekkelijker maken van ons Flipje- en Streekmuseum investeren we verder in de herinrichting met de vijf verhaallijnen: • Romeinen en Bataven (Prehistorie en Oudheid) • Middeleeuwen en Hanzesteden • Tweede Wereldoorlog en wederopbouw • Flipje en de fruitindustrie • Het hedendaagse Tiel	C	Afgerond In 2025 is de verhaallijn Prehistorie en Oudheid toegevoegd aan de vaste expositie van het Flipje- en Streekmuseum. De verhaallijn Het hedendaags Tiel is in 2025 ontwikkeld en in januari 2026 geopend. Daarmee zijn de vijf verhaallijnen gerealiseerd.
2.3.6	Door de archeologische opgravingen in Passewaaij en op Medel leren we steeds meer over onze geschiedenis. Deze kennis willen we delen en toegankelijk maken voor een breed publiek. Bij ontwikkelingen in het oude stadscentrum geven we inwoners de kans mee te werken aan publieksofgravingen.	C	Op schema De archeologische vondsten uit Medel zijn verwerkt in de verhaallijn Gevonden verhalen en te zien in het Flipje- en Streekmuseum.

C = continu proces

2.3.7	Bij stadsontwikkeling kijken we hoe we cultuurhistorische waarden en objecten kunnen behouden voor de toekomst.	C	Op schema We hebben in 2025 voorbereidingen getroffen om 100 panden als monument of beeldbepalend pand aan te wijzen. Ook hebben we twee beschermde stadsgezichten voorbereid.
2.3.10	We spreken onze waardering uit voor grote evenementen als het Fruitcorso en Appelpop. Samen met de organisatoren kijken we hoe we deze evenementen kunnen behouden voor de toekomst. De transformatie van de Waalkade in een volwaardig evenemententerrein is in uitvoering. Het terrein wordt geschikt gemaakt voor evenementen en recreatie waarbij het groene karakter van de Waalkade behouden blijft.	C	Op schema De Gemeente heeft de uitkomsten van het onderzoek naar het toekomstbestendig maken van het evenement Fruitcorso in ontvangst genomen.
2.3.11	We faciliteren kleinere evenementen in onze stad en we onderzoeken de mogelijkheid voor een nieuw zomerfestival.	C	Op schema Diverse kleinere evenementen in Tiel hebben subsidie ontvangen om hun activiteiten mogelijk te maken.
2.3.12	We willen zorgen voor een betere aansluiting op wandelpaden, klompenpaden en struinroutes. Met de aanleg van een Klompenpad Tiel versterken we onze aansluiting op wandelpaden en onze toeristische en recreatieve mogelijkheden.	C	Op schema In samenspraak met vrijwilligers zijn de voorbereidingen en aanleg voor een Klompenpad Tiel gestart. In 2025 is een regionaal onderzoek uitgevoerd naar kansen om de regio te versterken aan de hand van recreatieve routenetwerken.
2.3.13	In 2025 vieren we 6.000 jaar handel in Tiel. Hiervoor treffen we dit jaar de voorbereidingen en investeren we extra in het vormgeven van de verhaallijn Handel en Hanzestad.	2025-2026	Op schema Het festival World Street Painting: 3D History of Tiel heeft plaatsgevonden in de binnenstad. In december hebben 150 mensen met fakkels de zonnekalender weergegeven bij het evenement Lichtlijnen.
2.3.14	We brengen een muurschildering aan op de buitenmuur van de grote toren van de Agnietenhof. Deze muurschildering draagt bij aan de uitstraling van het cultuurcluster Westluidense Poort en de entree van de binnenstad.	2026	Op schema Alle voorbereidingen zijn getroffen voor realisatie van de muurschildering in 2026.

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente Tiel te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen die op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau in 2025 hebben plaatsgevonden.

Lokaal niveau

Cultuurnota Cultuur maakt Tiel

De gemeenteraad heeft in november 2025 de nieuwe cultuurnota Cultuur maakt Tiel vastgesteld met drie programmalijnen: Buitengewoon, Dichtbij en Eigenzinnig.

Het doel van de nieuwe cultuurnota Cultuur maakt Tiel is: *“Alle inwoners van Tiel hebben toegang tot cultuur. We kiezen daarbij bewust voor een cultureel aanbod dat voor iedere Tielenaar bekend, aansprekend en toegankelijk is, met kansen voor groei, ontwikkeling, verrijking en verbinding.”*

Certificering Zinder Educatie

In 2025 heeft bij Zinder Educatie een audit plaatsgevonden. Na deze controle heeft Zinder educatie het CBCT-keurmerk ontvangen. Dit keurmerk bevestigt dat Zinder Educatie voldoet aan de hoogste normen voor cultuureducatie en -participatie.

De CBCT-certificering (Certificeringsregeling voor Bibliotheken, Cultuureducatie en Cultuurparticipatie) wordt toegekend door onafhankelijke auditoren en benadrukt de professionaliteit, betrouwbaarheid en maatschappelijke relevantie van de organisatie. Het certificaat is vier jaar geldig.

Regionaal niveau

Programma Culturele infrastructuur en cultuur- en erfgoedparticipatie 2025-2027

In 2025 zijn we gestart met de uitvoering van het nieuwe regionaal programma op het gebied van cultuur en erfgoed. In dit programma werken de acht gemeenten in Rivierenland samen met de provincie Gelderland aan de versterking van de culturele infrastructuur en cultuur- en erfgoedparticipatie. Het programma bouwt voort op de samenwerking in de cultuur- en erfgoedpacten.

Certificering Bibliotheek Rivierenland

In 2025 heeft bij Bibliotheek Rivierenland een audit plaatsgevonden. Na deze controle heeft de bibliotheek opnieuw het CBCT-keurmerk ontvangen. Hierdoor mag Bibliotheek Rivierenland zich officieel openbare bibliotheek blijven noemen en partner zijn in het landelijk netwerk van openbare bibliotheken.

De CBCT-certificering (Certificeringsregeling voor Bibliotheken, Cultuureducatie en Cultuurparticipatie) wordt toegekend door onafhankelijke auditoren en benadrukt de professionaliteit, betrouwbaarheid en maatschappelijke relevantie van de organisatie. Het certificaat is vier jaar geldig.

Nationaal niveau

Geen nieuwe ontwikkelingen in 2025.

Hoe hebben we dit gemeten?

- Gegevens Cultuurbedrijf Tiel
Het aantal bezoekers van het (film) theater de Agnietenhof nam opnieuw toe. De theatervoorstellingen trokken 78.300 bezoekers, ruim 10.000 meer dan in 2024. Het filmtheater verwelkomde 9.700 bezoekers, tegenover 9.100 in 2024.
Ook bij Zinder zette de groei van het aantal cursussen en cursisten door. In 2025 werden ruim 2.000 unieke cursisten verwelkomd, bijna 300 meer dan de 1.760 unieke cursisten in 2024.
- Aantal overnachtingen (verblijfsbelasting)
Het aantal recreatieve overnachtingen bedroeg in 2024 ongeveer 107.500, tegenover ongeveer 72.500 in 2023.
- Verleende evenementenvergunningen
In 2025 heeft de gemeente Tiel 51 evenementenvergunningen verleend.

Met wie werken we samen?

Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten met betrekking tot recreatie en toerisme in het gebied.

Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingebied en het Recreatieschap Overbetuwe is het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal aandeelhouder van de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied. Onder de naam Uit®waarden ontwikkelt, exploiteert en onderhoudt het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal de toeristische en dagrecreatieve infrastructuur in het Rivierengebied.

Regionaal Archief Rivierenland (RAR)

Het Regionaal Archief Rivierenland (RAR) verzorgt het beheer van archieven ouder dan 20 jaar voor de gemeenten Tiel, Culemborg, Neder-Betuwe, Buren, Maasdriel, West Betuwe en Zaltbommel.

Met het thema Data heeft het Regionaal Archief Rivierenland (RAR) uitvoering gegeven aan het beleidsplan 2022-2026. Het gaat hierbij om het verzamelen en beheren van digitale informatie, maar ook het toegankelijk maken van deze informatie voor het publiek.

Regio Rivierenland

Via Regio Rivierenland hebben we gewerkt met onze regiogemeenten aan de economische speerpunten agribusiness, economie, logistiek, recreatie en toerisme. Binnen het platform FruitDelta Rivierenland werken overheid, ondernemers en onderwijs samen aan vijf regionale opgaven om recreatie en toerisme te versterken: rivierbeleving en recreatieplassen, gastvrije binnensteden, agrotourisme, cultuurhistorische landmarks en regiopromotie.

Openbare Bibliotheek Rivierenland

Bibliotheek Rivierenland verzorgt het bibliotheekwerk in alle gemeenten in de regio Rivierenland en Druten. Bibliotheek Rivierenland en de gemeenten werken met een convenant Samen maken we de bieb en met een samenwerkingsovereenkomst uitvoering bibliotheekwerk 2023-2026.

2.4 Klimaat, duurzaamheid en energie

Wat wilden we bereiken?

Om Tiel een duurzame toekomst te geven, omarmen we de 17 wereldwijde duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

We gaan de gebouwde omgeving verduurzamen. Klimaatadaptatie staat centraal: het tegengaan van hittestress, ecologisch beheer van de openbare ruimte, het zoveel mogelijk vergroenen van onze woon- en

leefomgeving, het opwekken van duurzame energie, hergebruik van materialen en een goed waterbeheer (opvang klimaatbuien en omgaan met droge perioden).

Het zijn belangrijke zaken, waar we ons graag voor inzetten. Een goede biodiversiteit beperkt zich niet tot natuurgebieden: juist ook binnen de stadsgrenzen groeit en bloeit de flora en fauna die bijdraagt aan biodiversiteit. En die willen we behouden en versterken.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar	Voortgang
2.4.1	We sluiten ons aan bij de Global Goals gemeenten en nemen deze doelen als uitgangspunt voor ons gemeentelijk beleid. We kiezen voor jaarthema's om onze acties te concentreren en een zo groot mogelijk bereik te halen.	C	Gedeeltelijk op schema We nemen de Global Goals mee in onze besluitvorming.
2.4.2	We zetten ons in om energiearmoede tegen te gaan.	C	Op schema Tot 1 februari 2026 zijn door de aanpak van Energievitaal bij 211 huishoudens één of twee middelgrote energiemaatregelen uitgevoerd.
2.4.3	Via het Energieloket Rivierenland stimuleren en informeren we onze inwoners over verduurzaming van hun woning.	C	Op schema Tot en met december 2025 is aan 162 huishoudens een isolatiesubsidie uitgekeerd.
2.4.4	Uitvoering van de Warmtetransitievisie Tiel. We stimuleren het isoleren van gebouwen en besparen van energie, onderzoeken de mogelijkheden voor een warmtenet Tiel-West, zoeken naar toekomstbestendige warmtebronnen en verduurzamen ons eigen vastgoed.	C	Op schema In oktober 2025 is een uitgangspuntennotitie vastgesteld voor het Warmteprogramma van Tiel. Het streven is om het definitieve Warmteprogramma begin 2027 vast te stellen.

C = continu proces

2.4.5	We stimuleren energieopwekking door het installeren van zonnepanelen op daken van bedrijfsgebouwen, woningen en overheidsgebouwen. Waar nodig en mogelijk, passen we onze regelgeving hiervoor aan, zodat bijvoorbeeld zonnepanelen geplaatst kunnen worden op garages en schuurtjes die horen bij particuliere gemeentelijke monumenten.	C	Op schema Na vaststelling van het beleidskader Duurzame elektriciteitsproductie en -opslag (DEPO) zijn er twee initiatieven voor grootschalige opwek van energie in voorbereiding. We streven hierbij naar direct gebruik van energie door de dorpen, buurten en wijken in de gemeente Tiel.
2.4.6	Samen met partijen als Rijkswaterstaat en Prorail, werken we aan het OER-programma (Opwek Energie Rijksvastgoedgronden) waarbij we verkennen waar en hoe we met steun van de omgeving grootschalig energie kunnen opwekken op Rijksgronden. Bij deze verkenning betrekken we ook het initiatief De langste boomgaard van Europa: 33 kilometer aan fruit-, laan- en sierbomen, geplant in de groene strook tussen de A15 en het geluidsscherm van de Betuweroute (2.4.10 - vervalt hiermee).	2031	Gedeeltelijk op schema ProRail heeft OER-programma (Opwek Energie Rijksvastgoedgronden) overgenomen van Rijkswaterstaat. De voorverkenningfase is in oktober 2025 afgerond. Hiermee is de potentie in beeld gebracht. Voor het initiatief De langste boomgaard van Europa werken we samen met onze buurgemeenten. In 2025 zijn er 170 bomen hiervoor in Neder-Betuwe geplant.
2.4.7	We blijven binnen de regio samenwerken aan de energiestrategie en kijken naar mogelijkheden in de gemeente Tiel. Kansrijke mogelijkheden voor Tiel worden uitgewerkt.	C	Op schema Binnen de RES (Regionale Energie Strategie) is de opdracht gegeven om een plan van aanpak op te stellen voor een Regionaal Programma Energiesysteem.
2.4.8	We werken samen met het bedrijfsleven aan duurzame bedrijventerreinen.	C	Op schema Het Energieloket voor bedrijven, DOE (Duurzaam Ondernemers Energieteam) heeft dit jaar actief ondernemers geholpen met vragen over energie en verduurzaming. Ondernemers Coöperatie Tiel werkt aan een energie hub, waarin bedrijven op een slimme manier energie uitwisselen. Er is hiervoor gestart met een kopgroep van ondernemers.
2.4.9	Bij grote stedelijke ontwikkelingen zoals in de binnenstad, de Spoorzone en Passewaaij, nemen we klimaatadaptatie meteen mee, door wateropvang, waterberging en vergroening.	C	Op schema In onze stedelijke ontwikkelingsplannen staat klimaatadaptatie centraal. Zo is er bij nieuwe plannen rekening gehouden met wateropvang en -berging en wordt extra ingezet op vergroening. Dit draagt bij aan een prettige leefomgeving en maakt de stad beter bestand tegen klimaatverandering.

2.4.11	We stellen een ecologisch beleid op en zetten ons in om de bewustwording te vergroten over biodiversiteit en het omgaan met de natuur.	C	Gedeeltelijk op schema De natuurwaardekaarten zijn opgeleverd en worden naar verwachting in 2026 vertaald naar ecologisch beleid.
2.4.12	Bij alle ruimtelijke initiatieven kijken we welke ecologische waarden ingebracht en versterkt kunnen worden.	C	Op schema Bij alle ruimtelijke initiatieven is ecologie meegewogen en worden maatregelen genomen om ecologische waarden te versterken, zoals het plaatsen van steenuilkasten.

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente Tiel te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen die op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau in 2025 hebben plaatsgevonden.

Lokaal niveau

Actieplan duurzaamheid

Het Tielse college van burgemeester en wethouders heeft in 2025 het Actieplan Duurzaam Tiel 2025-2027 vastgesteld. Het plan omvat vijf hoofdsporen: energietransitie, klimaatadaptatie, warmtetransitie, energiebesparing en circulaire economie.

Er wordt gewerkt aan zowel urgente projecten als lange termijn doelen, gebaseerd op bestaande beleidskaders. Voor de uitvoering van duurzaamheidstaken is extra rijksbudget (CDOKE-gelden) beschikbaar gesteld voor ambtelijke capaciteit. Met dit plan wordt concreet invulling gegeven aan de duurzaamheidsambities van Tiel.

Regionaal niveau

Regionaal Programma Energiesysteem

Binnen de provincie Gelderland wordt er momenteel gewerkt aan een Gelders Programma Energiesysteem. Dit richt zich

op het ontwikkelen van een toekomstbestendig energiesysteem door vraag, aanbod en opslag van energie beter op elkaar af te stemmen. Hiervoor is inmiddels het ontwerpprogramma vastgesteld.

Ook binnen de Regionale Energie Strategie (RES) wordt de noodzaak gevoeld om te komen tot een integrale benadering waarin energie onlosmakelijk verbonden is met ruimtelijke ontwikkelingen, wonen, werken en mobiliteit. In dit kader is opdracht gegeven voor het opstellen van een plan van aanpak voor een Regionaal Programma Energiesysteem.

Nationaal niveau

Wet collectieve warmte (Wcw)

De Eerste Kamer heeft op 9 december 2025 de Wet collectieve warmte (Wcw) aangenomen, die de overstap naar duurzame en betrouwbare collectieve warmtevoorzieningen bevordert.

De Wet collectieve warmte (Wcw) heeft onder meer tot doel om de overstap naar collectieve warmte, zoals stadswarmte, te bevorderen en te waarborgen. De Wet collectieve warmte (Wcw) bepaalt ook dat warmtebedrijven voor meer dan 50% in publieke handen moeten komen liggen, zoals gemeenten en provincies. Op deze manier hebben zij de eindverantwoorde-

lijkheid bij het bepalen van het beleid van het warmtebedrijf en de warmtenetten.

Uitstel vaststelling Warmteprogramma

Door een aanpassing in het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw), die momenteel in procedure is, krijgen gemeenten extra tijd voor het vaststellen van het Warmteprogramma. De deadline voor het vaststellen van het Warmteprogramma schuift daarmee op van 31 december 2026 naar 31 december 2027.

Hierdoor kunnen we lokaal meer ruimte nemen voor het bestuurlijk proces rondom het Warmteprogramma dan eerst voorzien. Het doel is om in oktober 2026 het concept Warmteprogramma klaar te hebben. Vervolgens ligt deze ter inzage, waarna we het definitieve Warmteprogramma begin 2027 vaststellen.

Hoe hebben we dit gemeten?

De verplichte Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) indicatoren staan in de bijlage van de jaarrekening.

Met wie werken we samen?

Regio Rivierenland

Via Regio Rivierenland werken we met onze regiogemeenten samen aan het verduurzamen van de regio en het bouwen aan een toekomstbestendig energiesysteem. We gaan minder energie verbruiken en de energie die we wel nodig hebben, wekken we lokaal en duurzaam op.

Water en Klimaatadaptatie Rivierengebied

De gemeenten Buren, Culemborg, Lingewaard, Maasdriel, Overbetuwe, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, Zaltbommel en het waterschap Rivierenland hebben een samenwerkingsovereenkomst ondertekend, genaamd de WKR-samenwerking (Water en Klimaatadaptatie Rivierengebied).

Dit is een samenwerking waarin elke partij een vertegenwoordiger naar de stuurgroep WKR stuurt. Momenteel is de gemeente Tiel voorzitter van deze stuurgroep. Het doel is om samen oplossingen te vinden voor de uitdagingen op het gebied van klimaatadaptatie, het waterbeheer en het watersysteem.

Wat heeft het gekost?

Ter besluitvorming

In onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000	Werkelijk 2024	Primitieve begroting 2025	Begroot 2025	Rekening 2025	Vershil begroting na wijzi- ging -/- rekening
Lasten	21.887	16.630	21.113	18.969	2.144
Baten	6.897	4.417	25.427	26.205	-779
Resultaat voor bestemming	14.991	12.212	-4.314	-7.236	2.923
Mutaties reserves:					
toevoegingen	678	488	1.446	1.705	-260
onttrekkingen	1.856	1.149	1.941	879	1.062
Resultaat na bestemming	13.813	11.552	-4.809	-6.410	1.601

Verschillenverklaring begroting na wijzigingen en de rekening

Het voordelige verschil van € 1.568k wordt als volgt verklaard	Saldo lasten	Saldo baten	Saldo reserves	Saldo totaal
Eénmalige niet besteedde projectmiddelen voor economische zaken, recreatie en toerisme worden deels doorgeschoven naar volgend jaar. • Versterken toekomst Latenstein 50k • Verplaatsing van de coffeeshops 70k • Subsidie transformatie kernwinkelgebied 73k • Aanleg klompenpad 45k • Maatregelen gastvrije Waaldijk 50k Dekking uit algemene reserve.	288 V			288 V
De kosten voor 6.000 jaar Tiel vallen deels in 2026. Het overschot van 110k in 2025 op dit project is door storting in de algemene reserve doorgeschoven naar 2026.	110 V			110 V
Op basis van een rechterlijke uitspraak hebben we een eerder opgelegde aanslag voor verblijfsbelasting arbeidsmigranten ingetrokken. Daarom zijn vooralsnog voor 2025 geen aanslagen opgelegd.	273 N			273 N
Het Cultuurbedrijf heeft een erg goed jaar gedraaid. Het voordeel bedraagt € 873.000 (I+U). Daarvan heeft € 435.000 betrekking op groot onderhoud dat is doorgeschoven naar volgende jaren. Het bedrijfsresultaat komt daarmee uit op € 438.000 voordelig t.o.v. de begroting. Dit voordeel wordt toegevoegd aan de algemene reserve van het Cultuurbedrijf.	300 V	573 V	873 N	–
Ontvangen middelen in 2025 voor geluidsanering panden Stationsstraat zijn 2025 nog niet besteed en worden overgeheveld naar volgend jaar.	343 V	343 N		–
Voor uitvoering van klimaatbeleid is een incidenteel budget beschikbaar van 228k. Dit bedrag is gestort in de algemene reserve. Daarvan is € 14.000 besteed, omdat er daarnaast veel specifieke rijksuitkeringen beschikbaar zijn, waaraan kosten zijn toegerekend. Daarnaast is het budget global goals van 50k niet besteed.	264 V			264 V
Van het Rijk wordt een vergoeding van € 7.000 ontvangen, per betaalbare woning waarvan de bouw is gestart in 2025. Bij de resultaatbestemming wordt voorgesteld dit bedrag te storten in de reserve grondexploitatie.		637 V		637 V
De ontvangen incidentele rijksbijdragen voor invoering van de Omgevingswet zijn niet helemaal besteed in 2025, omdat de gevolgen van de invoering nog doorlopen in 2026 en volgende jaren. De dekking komt uit algemene reserve (nadeel in programma algemene baten en lasten). Daarmee is dit resultaat voor de jaarrekening budgettair neutraal. Deze middelen komen ook terug als claim op de algemene weerstandsreserve.	183 V			183 V

Het voordelige verschil van € 1.568k wordt als volgt verklaard	Saldo lasten	Saldo baten	Saldo reserves	Saldo totaal
De uitgaven en inkomsten voor het Veilingkwartier zijn hoger uitgevallen dan geraamd, met name door hogere inkomsten. Dit wordt gecompenseerd door een per saldo lagere onttrekking aan de reserve grondexploitatie.	44 N	760 V	716 N	–
I.v.m. bijstelling van de grondexploitaties Linge-hoven en Bleekveld wordt 146k toegevoegd aan de verliesvoorziening grondexploitatie. De voorziening moet jaarlijkse worden verhoogd, omdat deze op contante waarde is gewaardeerd. Daarnaast worden kosten aan de Wethouderskade toegerekend aan de grondexploitatie Bleekveld. De verhoging van de voorziening wordt onttrokken aan de reserve grondexploitatie.	146 N		146 V	–
Overboeking inkomst grondexploitatie Bleekveld naar balans is foutief begroot. Budgettair neutraal verschil.	481 V	481 N		–
Overige verschillen kleiner dan € 75.000	638 V	367N	121 V	317 V
Totaal programma	2.144V	779V	1.322N	1.601V

Verrekeningen met reserves

In onderstaande tabel zijn de bij dit programma behorende reserves genoemd en de voorgestelde stortingen en onttrekkingen:

Naam reserve Bedragen x € 1.000	Werkelijk saldo 1-1	toevoegingen	onttrekkingen	stand per 31-12
Reserves cultuurbedrijf	2.231	779	223	2.787
Reserves museum	189	95	59	225
Monumenten	98	–	–	98
Klimaatbeleid	98	–	–	98
Grondexploitatie	5.172	778	294	5.656
Dekking afschrijving woonunit Industrieweg 2019	4	–	4	–

De effecten die voortkomen uit de vaststelling van de nota van reserves en voorzieningen zijn in bovenstaande overzicht verwerkt. Een aantal daarvan heeft direct op de balans plaatsgevonden en zijn daardoor niet zichtbaar in het onderdeel reserves binnen het onderdeel "wat heeft het gekost".

3. Mens en Samenleving

3.1 Zorg, participatie en zelfredzaamheid

Wat wilden we bereiken?

We willen dat in Tiel iedereen mee kan doen in en aan onze samenleving. De eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden van mensen vormen voor ons het uitgangspunt. Alles begint bij de vraag van de inwoner.

Ondersteuning organiseren we zo dichtbij mogelijk. We zetten in op preventie en bieden gerichte hulp aan inwoners die het niet op eigen kracht kunnen. We geven ruimte voor persoonlijk contact, bieden maatwerk als de inwoner daar het meest bij gebaat is en houden het financieel beheersbaar.

We hebben een goede sociale basis nodig. Deze basis vormt de optelsom van alle

voorzieningen die in Tiel ertoe bijdragen dat mensen in staat zijn om voor zichzelf te zorgen en zich in sociale situaties staande weten te houden.

We willen ook in Tiel de krappe arbeidsmarkt benutten om extra mensen die nu aan de kant staan naar werk- of leerwerktrajecten te begeleiden. We versterken werkzoekenden, medewerkers en werkgevers bij het ontdekken, benutten en vergroten van talenten.

Al deze acties bereiken we niet alleen. We doen dit samen met inwoners, verenigingen, stichtingen, ondernemers en andere samenwerkingspartners. Samen kunnen we onze fijne leefomgeving behouden en er voor elkaar zijn!

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar	Voortgang
3.1.2	De gemeente Tiel is aanjager van het Armoedepact. We bouwen verder aan de samenwerking met bestaande en nieuwe partijen. We streven ernaar om elkaar beter te begrijpen en om de beschikbare voorzieningen voor inwoners die ondersteuning nodig hebben effectiever te benutten. Daarnaast willen we het begrip voor inwoners die in armoede leven vergroten.	C	Op schema Er zijn twee goedbezochte bijeenkomsten van het Armoedepact geweest. Deze bijeenkomsten gingen over de verschillende fondsen in Tiel, hulp bij energiearmoede en de Gemeentepolis zorgverzekering. Sinds juli 2025 loopt de pilot Plinkr financiële coaching om inwoners te helpen grip te krijgen op hun geldzaken, administratie en budgettering. Inwoners stellen samen met een gemeentecoach een persoonlijk plan op waarin zij aangeven aan welke vaardigheden zij willen werken. In september 2025 organiseerden we vanuit de pilot tegen mondzorgmijding de Mondzorgkaravaan, waarbij een geselecteerde groep inwoners acute tandzorg en een vervolgbehandeling ontving. Tegelijkertijd werken we aan het opzetten van een lokaal netwerk van tandartsen die bereid zijn tegen materiaalkosten acute tandzorg te verlenen aan kwetsbare inwoners. Samen met een fonds en zorgverzekeraar Menzis hebben we budget beschikbaar gesteld om de materiaalkosten voor acute tandzorg voor kwetsbare inwoners te dekken. We verkenden de mogelijkheid om met een tool te gaan werken waarmee inwoners gemakkelijk kunnen kijken op welke voorzieningen zij recht hebben. Naar aanleiding van de aangenomen motie begrotingsraad 2026 hebben acht klassen in het voortgezet onderwijs budgetteerlessen gevolgd.

C = continu proces

3.1.3	We organiseren de verdere ontwikkeling van de Sociale Poort: één centrale toegang voor hulpvragen over zorg, welzijn en ondersteuning.	C	Op schema De Sociale Poort is ingericht en werkt nu als centrale toegang tot hulp en ondersteuning in het sociaal domein. Dit maakt het voor inwoners makkelijker om passende hulp te vinden. De Sociale Poort moet zich de komende jaren ontwikkelen. Landelijke plannen zoals de Hervormingsagenda Jeugd, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), het Integraal Zorg Akkoord (IZA), het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming hebben invloed op de ontwikkeling van De Sociale Poort en vragen onder andere aanpassing van de sociale teams en versterking van de basis in wijken en gezinnen De doorontwikkeling van De Sociale Poort is opgenomen als programmalijn in het programma Samen Leven in Tiel. De verdere uitwerking van deze programmalijn is afhankelijk van de nog te bepalen landelijke kaders.
-------	--	---	---

3.1.4	We investeren in de sociale basis en eerste lijn, om (dure) zorg en ondersteuning te voorkomen.	C Op schema In 2025 hebben we de investeringen in de sociale basis en eerstelijnszorg voortgezet. Mede dankzij een subsidie van ZonMw zijn in het voorjaar van 2025 twee cultuursensitieve ontmoetingsplekken gecreëerd. Deze zogenaamde 'huiskamers' zijn specifiek bedoeld voor ouderen met (beginnende) dementie en een migratieachtergrond. Ze bieden ontmoeting en helpen eenzaamheid te voorkomen. Studenten van ROC Rivor ondersteunen via hun stage bij de begeleiding van de 'huiskamers'. Er zijn diverse activiteiten voor senioren uitgevoerd waaronder de Verjaarsdagmarkt voor 75-jarigen. In 2025 konden inwoners met een psychische kwetsbaarheid wekelijks terecht bij de inloopvoorziening van Ixta Noa. De inloopvoorziening functioneert als een laagdrempelige plek voor vragen over psychische problemen, het delen van ervaringen, tips voor herstel na een moeilijke periode of simpelweg het krijgen van een luisterend oor. De pilot Aanpak echtscheidingsproblematiek, die begin 2025 in samenwerking met de wijkteams is gestart, is een goed voorbeeld van een manier om voorzieningen in de sociale basis en eerstelijnszorg te versterken en uit te breiden. In totaal zijn binnen deze pilot tot nu toe 16 casussen opgepakt, variërend van ouder-kindgesprekken tot het opstellen en herzien van ouder-schapsplannen. Bij vrijwel alle gezinnen is een merkbare afname van escalatie zichtbaar.
-------	---	--

3.1.5	We geven invulling aan het convenant huisartsen, onder meer door samen te werken aan preventie, (vroeg)signalering en een gezonde leefstijl.	C	Op schema Op basis van het convenant huisartsen werkt de gemeente Tiel nauw samen met Tielse huisartsen aan het creëren van een sterkere verbinding tussen zorg en het sociaal domein. In het verder versterken van onze samenwerking, wordt jaarlijks een actieplan opgesteld en uitgevoerd. In 2025 vonden meerdere constructieve overleggen plaats en waren er waardevolle sessies tussen praktijkondersteuners huisartsenzorg (POH's) en gemeentelijke consulenten. Ook zijn stappen gezet in de samenwerking rond belangrijke thema's, zoals hechte wijkverbanden, valpreventie en positieve gezondheid.
3.1.7	We zetten in op inburgering en inclusie. Iedereen is gelijkwaardig en moet kunnen meedoen in onze gemeente.	C	Op schema Vijf gemeenten in Rivierenland werken samen aan de uitvoering van de Wet Inburgering. De huidige uitvoerende organisatie Sociom, heeft aangegeven vanaf 2026 te willen stoppen. Daarom zijn voorbereidingen getroffen voor het contracteren van een nieuwe uitvoeringsorganisatie. In aanloop naar Coming Out Day is in oktober 2025 de Kleurrijk Tiel-week georganiseerd met diverse activiteiten gericht op ontmoeten en verbinden. In 2025 is een startnotitie voor het antidiscriminatiebeleid vastgesteld, een nieuwe Regenboogagenda gemaakt en zijn speerpunten voor de Lokale Inclusie Agenda (LIA) bepaald, die in 2026 verder wordt uitgewerkt.
3.1.8	Binnen de regio monitoren we de resultaten van de nieuwe inkoopstrategie Wmo-zorg en Jeugdhulp.	C	Op schema Lokaal en regionaal wordt sterk ingezet op datagedreven werken. Regio Rivierenland heeft in overleg met de betrokken gemeenten (Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel) een leverancier gecontracteerd voor een nieuw databeheersysteem. Het nieuwe centrale databeheersysteem is door de Regio Rivierenland in gebruik genomen.

3.1.9	We ondersteunen de ouders die slachtoffer zijn geworden van de kinderopvang-toeslagenaffaire.	2023 – 2027	Op schema In 2025 zijn beleidsregels vastgesteld voor de afhandeling van de kinderopvangtoeslagaffaire. Deze beleidsregels maken onze werkwijze transparanter, maar veranderen niets aan de manier waarop we onze inwoners zorgvuldig blijven ondersteunen en begeleiden.
3.1.10	We doen mee aan het landelijke actieprogramma Eén tegen eenzaamheid, om Tielse inwoners die zich eenzaam voelen, te helpen.	C	Op schema De gemeente Tiel doet al jaren mee aan het landelijk actieprogramma Eén tegen Eenzaamheid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). In september 2025 heeft opnieuw de Kom Erbij Week plaatsgevonden. Er zijn tijdens de Kom erbij week verschillende activiteiten georganiseerd. Denk aan sport- en beweegmomenten, creatieve workshops en gezamenlijke koffiemomenten en maaltijden. Cultuurcentrum Zinder heeft in samenwerking met ons als gemeente zowel een Winter- als Zomerschool georganiseerd voor senioren. In deze periodes konden Tielse senioren van 55 jaar en ouder deelnemen aan een gevarieerd programma met workshops en activiteiten op verschillende locaties in Tiel.
3.1.11	Ook mensen met dementie moeten zo lang mogelijk kunnen meedoen in de Tielse samenleving. Samen met Alzheimer Nederland werken we aan een dementievriendelijke gemeente.	C	Op schema In april 2025 heeft de gemeente Tiel vanuit Alzheimer Nederland het certificaat Dementievriendelijke gemeente ontvangen. In 2025 hebben er verschillende bijeenkomsten voor mensen met dementie en hun omgeving plaatsgevonden. Voorbeelden zijn het Alzheimer Trefpunt en de Onvergetelijke Kookclub. Specifiek voor inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond zijn sleutelpersonen uit deze doelgroepen actief in het organiseren van informatieve en sociale bijeenkomsten. Ook als gemeente willen we inwoners met dementie optimaal ondersteunen. Een groep gemeentemedewerkers heeft daarom eind 2025 de fysieke training GOED omgaan met dementie gevolgd.

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente Tiel te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen die op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau in 2025 hebben plaatsgevonden.

Lokaal niveau

Programma Samen Leven in Tiel

De op 19 februari 2025 vastgestelde startnotitie Het Tielse sociaal domein duurzaam in evenwicht vormt de inhoudelijke basis voor de koers van het sociaal domein. In deze startnotitie zijn vier programmalijnen uitgewerkt:

- Kansengelijkheid
- Bestaanszekerheid
- Gezonde en vitale gemeenschappen
- Integrale toegang en stevige lokale teams

In 2025 zijn deze vier programmalijnen verder uitgewerkt in het op 17 december 2025 door de gemeenteraad vastgestelde zesjarige programma Samen Leven in Tiel - investeren in zekerheid, kansen en een gezonde toekomst.

Daarmee is de richting uit de startnotitie Het Tielse sociaal domein duurzaam in evenwicht bestuurlijk verankerd en vertaald naar meerjarig uitvoeringsgericht beleid.

Regionaal niveau

Aanpassing Centrumregeling en Dienstverleningsovereenkomst Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

De aanbevelingen uit de evaluatie van de Centrumregeling en de Dienstverleningsovereenkomst Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang zijn samen met de regiogemeenten uitgewerkt.

De aangepaste Centrumregeling en bijbehorende Dienstverleningsovereenkomst (DVO) zijn ter zienswijze aan alle gemeenteraden voorgelegd. De wijzigingen versterken de regionale samenwerking en bieden een stevige basis om gezamenlijk te sturen op de regionaal belegde taken.

Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland Zuid 2026-2032

Op basis van de **ETHOSlight telling dak- en thuisloosheid** is in samenwerking met de regiogemeenten en zorg-, woon- en veiligheidspartijen in Gelderland-Zuid een Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid opgesteld. Het plan richt zich op preventie, bestaanszekerheid, meer woonplekken en sterkere samenwerking, met nadruk op lokale verantwoordelijkheid. De uitwerking volgt in regionale en lokale uitvoeringsplannen.

Aanpassing beleidsregels terugvordering en vermogen Participatiewet

De beleidsregels rond terugvordering en vermogen binnen de Participatiewet zijn door Werkzaam Rivierenland opgesteld vanuit een mensgerichte aanpak met oog op versterking van de bestaanszekerheid van inwoners.

Door aanpassing naar een heldere formulering zijn de beleidsregels beter uit te leggen en toegankelijker voor iedereen met een uitkering op grond van de Participatiewet.

Samenwerkingsovereenkomst Sociaal Domein gemeenten Rivierenland (SOK)

In 2025 heeft de Samenwerkingsovereenkomst Sociaal Domein gemeenten Rivierenland (SOK) ervoor gezorgd dat de acht Rivierenlandse gemeenten, waaronder Tiel, opnieuw gezamenlijk en met meer regie werken aan de beleidsontwikkeling binnen de Wmo, Jeugd en het bredere sociaal domein.

De regionale samenwerking is daarbij versterkt op drie niveaus:

- **Bestuurlijk:** wethouders Sociaal Domein bepalen samen de regionale koers en stellen gezamenlijke prioriteiten vast.
- **Management:** sociaal-domeinmanagers versterken de samenhang tussen beleid, uitvoering en contractmanagement en werken aan één regionale werkagenda.
- **Beleidsmatig (Wmo en Jeugd):** beleidsadviseurs ontwikkelen regionale kaders, analyses en producten. Dit zorgt voor meer uniformiteit en inhoudelijke afstemming tussen gemeenten.

Deze samenwerking heeft in 2025 geleid tot een belangrijke vervolgstap: het college van burgemeester en wethouders heeft het Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein 2026–2028 vastgesteld, inclusief aparte uitvoeringsprogramma's voor Wmo en Jeugd.

Daarnaast zijn voorbereidingen gestart om de regionale samenwerking uit te

breiden naar de beleidsterreinen Integraal Zorgakkoord / Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (IZA/AZWA) en Beschermd Wonen / Maatschappelijke Opvang (BW/MO). Deze samenwerking bestond al in de praktijk, maar wordt via de SOK structureel vastgelegd en geformaliseerd.

Gastheergemeente

Samenwerkingsovereenkomst Sociaal Domein gemeenten Rivierenland (SOK)

De uitvoering van de Samenwerkingsovereenkomst Sociaal Domein gemeenten Rivierenland (SOK) brengt ook taken met zich mee op het gebied van bedrijfsvoering en werkgeverschap. Op verzoek van de zeven andere gemeenten in de regio is de gemeente Tiel sinds 2025 gastheergemeente voor de regionale samenwerking Sociaal Domein.

Na één jaar ervaring als gastheergemeente kan na evaluatie worden vastgesteld dat deze constructie voor alle betrokken partijen goed werkt.

Arbeidsmarktregio Rivierenland

De partners van Arbeidsmarktregio Rivierenland werken samen aan het realiseren van een inclusief Rivierenland en verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Hiertoe is eind 2025 de Strategische Meerjarenagenda 2026-2030 vastgesteld.

De Strategische Meerjarenagenda van de Arbeidsmarktregio Rivierenland biedt de strategische koers voor 2026-2030 om brede welvaart te behouden via een hybride aanpak die menselijke ontwikkeling combineert met productiviteit en

innovatie. Ook het samenwerkingsconvenant Regionaal Beraad is eind 2025 ondertekend.

Nationaal niveau

Wetswijziging Wet maatschappelijke ondersteuning is uitgesteld

De besluitvorming over de invoering van de Wet inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage voor maatschappelijke ondersteuning en de Wet vervanging abonnementstarief is uitgesteld. Het wetsvoorstel wordt 'geparkeerd' tot er een nieuw kabinet is gevormd.

Hoe hebben we dit gemeten?

De verplichte Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) indicatoren staan in de bijlage van de jaarrekening.

Met wie werken we samen?

GGD Gelderland Zuid

De GGD Gelderland Zuid is de gemeentelijke gezondheidsdienst van de gemeente Tiel. De publieke gezondheidszorg richt zich op het bevorderen van gezond en vitaal leven van haar inwoners, het verminderen van gezondheidsrisico's, het bieden van ondersteuning en bescherming aan kwetsbare groepen.

Het werkgebied van de GGD Gelderland-Zuid bestaat uit de volgende gemeenten: Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel. Daarnaast levert GGD Gelderland-Zuid ook diensten aan de gemeente Mook en Middelaar. Het werkgebied omvat ruim 584.000 inwoners.

De strategische thema's waar de GGD zich in de periode 2024-2027 voor inzet, zijn:

1. Informatiegestuurde aanpak van maatschappelijke opgaven;
2. Adviseren over preventie en vormgeven groepsgerichte preventie;
3. Versterken samenwerking zorg en veiligheid;
4. Gezondheidsbescherming en -bevordering in het sociale en fysieke domein.

Werkzaam Rivierenland

In 2025 heeft Werkzaam Rivierenland doorgezet dat werkgevers een realistische prijs gaan betalen voor inzet van de doelgroepmedewerkers. Niet alle werkgevers zijn bereid om de realistische prijs te betalen.

Kuhne & Nagel heeft om bedrijfseconomische redenen afscheid genomen van Werkzaam Rivierenland. Van de 50 medewerkers die daar een fijne arbeidsplaats hadden, heeft Werkzaam Rivierenland inmiddels bijna iedereen kunnen herplaatsen.

In 2025 is Werkzaam Rivierenland gestart met het herijken van de visie op dienstverlening in lijn met de Participatiewet in balans.

De kern van de Participatiewet in balans is een herziening van de Participatiewet met als doel de wet beter te laten aansluiten bij de leefwereld van mensen. De nieuwe wet zorgt voor meer eenvoud en gaat uit van vertrouwen.

Zorgen voor maatwerk: iemand helpen op de manier die het beste past, zoals de mogelijkheid om giften tot een bepaald bedrag niet te laten meetellen en de focus te verleggen van de 'tegenprestatie' naar bredere maatschappelijke participatie.

In mei 2025 heeft het Rijk een impulsbudget ter beschikking gesteld voor een periode van 10 jaar met als doel om sociaal ontwikkelbedrijven toekomstbestendig te maken.

3.2 Jeugd en onderwijs

Wat wilden we bereiken?

Elk kind verdient de best mogelijke start in het leven én een optimale kans op een mooie toekomst. De eerste duizend dagen van een kinderleven zijn daarvoor cruciaal. Daar dragen wij graag aan bij. Goed en volwaardig onderwijs is belangrijk voor de toekomst van onze kinderen.

Onderwijshuisvesting

Op het gebied van onderwijshuisvesting staat de gemeente voor een uitdaging. De

komende jaren staan grote investeringen in schoolgebouwen op de rol, zoals het Beroepscollege. Soms is verbouwen voldoende, maar in andere gevallen is volledige renovatie of zelfs nieuwbouw noodzakelijk. In 2023 is het Integraal Huisvestingsplan gemeente Tiel (IHP) vastgesteld en op dit moment wordt uitvoering gegeven aan de haalbaarheidsonderzoeken voor de projecten uit de eerste termijn van het IHP.

Basis lees, schrijven rekenvaardigheden

Sommige inwoners van Tiel hebben grote moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Zij hebben hierdoor ook problemen met het gebruik van computers of smartphones, wat hen belemmert om volledig deel te nemen aan de maatschappij en de arbeidsmarkt. Dit leidt tot kosten voor de samenleving. We zetten ons in om mensen die hun basisvaardigheden willen verbeteren, te ondersteunen en hen vooruit te helpen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar	Voortgang
3.2.1	We maken een Tielse vertaling van het landelijke actieprogramma Kansrijke Start. De eerste 1.000 dagen voor een kind zijn cruciaal voor een goede start. We helpen kwetsbare ouders zodat hun kinderen zo gezond en veilig mogelijk hun leven starten.	C	Op schema In 2025 hebben we samen met onze partners verder gewerkt aan de ketenaanpak Kansrijke Start. Om (aanstaande) ouders te ondersteunen en bij te dragen aan een gezonde en kansrijke start voor alle kinderen heeft de GGD Gelderland-Zuid opdracht gekregen om het programma Stevig Ouderschap in te zetten op de consultatiebureaus in Tiel en de samenwerkende gemeenten. Deze opdracht loopt tot en met 31 december 2027.
3.2.2	Door corona hebben leerlingen en studenten leervertragingen opgelopen. Het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) helpt die vertraging in te lopen. Samen met maatschappelijke partners en onderwijs voeren we het Tielse actieplan uit.	C	Op schema Op 1 augustus 2025 liep de regeling Nationaal Programma Onderwijs (NPO) af. In Tiel hebben we echter met andere financieringsbronnen, waaronder de preventieve aanpak Jeugd en de subsidie Gelijke Kansen Alliantie, enkele interventies duurzaam kunnen voortzetten. Het gaat hierbij om de inzet van de wijkteams op scholen, de uitbreiding van het jongerenwerk en over extra inzet in de peuteropvang.
3.2.3	We blijven ons inzetten om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en onderwijskansen te stimuleren.	C	Op schema In 2025 is het Regionaal Programma Van School naar Duurzaam Werk vastgesteld en een bijbehorend nieuw regionaal samenwerkingsconvenant 2026-2029 met alle betrokken gemeenten in de regio Rivierenland afgesloten. Samen met kinderopvang, onderwijs en andere maatschappelijke partners werken we aan het opstellen van een Lokaal Educatieve Agenda. Dit proces is gestart in september 2025 en wordt in maart 2026 afgerond.

C = continu proces

3.2.4	We organiseren activiteiten voor inwoners met beperkte basisvaardigheden. Hierbij maken we gebruik van een thematische aanpak waarbij we ons richten op onderwerpen zoals geld, gezondheid, werk en gezin.	C Op schema We zetten stevig in op de monitoring van onze aanpak. Alle Taal- en leerhuizen in de regio Rivierenland maken gebruik van hetzelfde registratie- en monitoringsysteem. De overeenkomst met het ROC Rivor voor levering van volwasseneneducatie aan inwoners van gemeenten in de regio Rivierenland is aangepast. Er is een addendum aangegaan dat ervoor zorgt dat het aanbod, met behoud van de kwaliteitseisen, nog meer aansluit bij de behoeften van de inwoners. De impactmeting, die is uitgevoerd bij zowel het ROC als de Taal- en leerhuizen om het effect van volwasseneneducatie te bepalen, laat goede resultaten zien. In februari 2025 is gestart met het in beeld brengen van de kosten en baten van volwasseneneducatie. De resultaten laten zien dat het een duidelijke (financiële) meerwaarde heeft in het volwassenenonderwijs. De gemeentelijke gezinsaanpak, waarbij diverse partners samenwerken om laaggeletterdheid bespreekbaar te maken en te doorbreken, krijgt steeds duidelijker vorm. Zo organiseerden we een regionale bijeenkomst voor professionals, variërend van consultatiebureau-medewerkers tot docenten en van VVE-aanbieders tot beleidsambtenaren. Het Regionale Taalakkoord is daar op feestelijke wijze verlengd tot 2029. Dankzij het project Basisvaardigheden in de wijk, uitgevoerd door de bibliotheek, dat zich richt op het laagdrempelig aanbieden van ondersteuning op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden, worden meer vindplaatsen bezocht en trainingen aangeboden. Dit geldt ook voor professionals uit onder andere de schuldhulpverlening en bijzondere bijstand.
-------	---	---

3.2.5	We stimuleren talenten onder meer met de Brede school aanpak, Brede school Academie en inzet van het jongerenwerk.	C	Op schema In Tiel hebben meerdere scholen in 2025 subsidie gekregen vanuit de subsidieregeling School en omgeving 2025-2028. Samen met deze scholen, maatschappelijke partners en de gemeente wordt gewerkt aan een programma dat alle kinderen in Tiel de mogelijkheid biedt om extra activiteiten naast het reguliere onderwijs te volgen. De bestaande Brede Schoolaanpak in Tiel Oost en de Kloosterbuurt sluit goed aan op de kaders van de subsidieregeling School en Omgeving 2025-2028 en biedt ruimte voor verdere uitbreiding. Voor Tiel- West wordt een vergelijkbare aanpak ontwikkeld. De eerste stappen hiervoor zijn in september 2025 gezet.
3.2.6	Met het Regionaal Werkbedrijf en Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt (RW-POA) Rivierenland werken we aan de praktische uitwerking van de Banenafpraak. We stimuleren activiteiten die het onderwijs beter laten aansluiten op vragen vanuit de arbeidsmarkt.	C	Op schema De doelstelling voor de uitwerking van de Banenafpraak in 2025 is vastgesteld op 1.594 banen. Tiel en andere gemeenten in de regio Rivierenland behaalden in het derde kwartaal van 2025 deze doelstelling al. Eind 2025 is de nieuwe Meerjarenagenda Arbeidsmarktregio 2026-2030 vastgesteld. Eén van de zes sporen van de Meerjarenagenda Arbeidsmarktregio 2026-2030 is het verbeteren van de aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt. De regionale binding, oriëntatie en doorstroom van jongeren wordt versterkt, zodat meer talent wordt opgeleid voor sectoren waar de vraag groeit.

3.2.7	Het uitvoeringsprogramma voor de projecten uit de eerste termijn van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) is in de maak, inclusief de daarbij behorende haalbaarheidsonderzoeken.	2023 – 2025	Op schema In nauw overleg met de schoolbesturen is het uitvoeringsprogramma voor de projecten uit de eerste termijn van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) vastgesteld en de daarbij behorende haalbaarheidsonderzoeken opgesteld. De voorkeursscenario's voor de nieuwbouw van Scholeneiland Drumpt, de Montessorischool, VSO De Sonnewijser en Passewaaij zijn vastgesteld en de definitiefase opgestart. In deze fase worden de programma's van eisen voor de verschillende nieuwbouwprojecten opgesteld.
3.2.8	We werken aan de borging van het Talenhouse, een geschikt talentenprogramma en voldoende begeleiding.	2023 – 2025	Op schema Jongeren ontvangen begeleiding en coaching binnen het jongerenwerk via het door Mozaïek Welzijn georganiseerde Talenhouse in Tiel. We zijn met Mozaïek Welzijn in gesprek voor een optimale versterking van het talentenprogramma met aandacht voor zowel binnen- als buitenactiviteiten. De uitbreiding van het jongerenwerk, waar de gemeenteraad in maart 2025 mee heeft ingestemd, vormt hier de basis voor. Inmiddels heeft Mozaïek Welzijn deze uitbreiding in formatie volledig opgevuld. Het contact met het ministerie van Justitie en Veiligheid is versterkt. We hebben gewerkt aan de voorbereiding en uitvoering van een subsidieaanvraag voor landelijke Preventie met Gezag-gelden (PmG) voor twee jaar. Met deze subsidie kunnen we de jeugdaanpak verder blijven versterken.
3.2.9	Voor jongeren willen we ook buitenactiviteiten faciliteren. We gaan hierover in gesprek met de jongeren(raad) en andere betrokkenen.	C	Op schema In 2025 zijn verschillende activiteiten gesubsidieerd vanuit het Sportakkoord. Een deel van deze activiteiten bevindt zich buiten waaronder de Jeugdvakantieweek, Basisscholen maken kennis met Sportpark Rauwenhof en de Koningsspelen. Deze zomer vond Cultuur@Cruijfcourt plaats, waar kinderen van 8 tot en met 15 jaar gratis culturele en sportieve workshops konden volgen.

3.2.10	We geven uitvoering aan het onderwijskansenbeleid. Hiermee bieden we kinderen met een onderwijsachterstand de best mogelijke kansen in hun ontwikkeling en bereiden we ze goed voor op hun toekomst.	2023 – 2026	Op schema In 2025 is gewerkt aan de uitvoering van het onderwijskansenbeleid. Halverwege 2025 is een tussen-evaluatie geweest. Hieruit blijkt dat versnelling richting 2027 noodzakelijk is. We hebben in kaart gebracht op welke onderdelen bijsturing nodig is en welke acties al zijn gestart. Op basis hiervan wordt gericht gestuurd op het behalen van de resterende doelstellingen.
3.2.11	We sluiten aan op de Hervormingsagenda Jeugd.	2024 – 2028	Op schema Bij het opstellen van de startnotitie Het Tielse sociaal domein duurzaam in evenwicht en het programma Samen leven in Tiel - investeren in zekerheid, kansen en een gezonde toekomst hebben we rekening gehouden met de maatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 zoals de integrale toegang, stevige lokale teams en versterking van de pedagogische basis. In het samenwerkingsverband Regio Rivierenland werken aan de uitwerking van de Regiovisie Jeugdhulp 2023-2026, met een doorvertaling in het Uitvoeringsprogramma Jeugd 2026-2028 waarin is vastgelegd hoe we de ambities uit onze regionale visie de komende jaren gaan realiseren.

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente Tiel te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen die op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau in 2025 hebben plaatsgevonden.

Lokaal niveau

Programma Samen Leven in Tiel

Zie 3.1 Zorg, participatie en zelfredzaamheid

Transitie wijkteams Jeugd en Jeugdgezondheidszorg 0 tot 4 jaar

In 2025 is de overdracht van de werkzaamheden van Santé Partners binnen de wijkteams Jeugd en het schoolmaatschappelijk werk volledig afgerond. Santé Partners had eerder aangegeven met deze taken te willen stoppen. Daarom is besloten dat **Buurtzorg Jong** deze dienstverlening overneemt.

De overdracht is soepel verlopen en inwoners hebben hier niets van gemerkt. De kwaliteit, continuïteit en omvang van de ondersteuning zijn gelijk gebleven.

Ook is in 2025 de overdracht van de jeugdgezondheidszorg voor kinderen van 0 tot 4 jaar van Santé Partners naar de GGD (gemeentelijke Gezondheidsdienst) voorbereid. Deze voorbereiding is zorgvuldig uitgevoerd en heeft gezorgd voor een soepele overgang per 2026.

Regionaal niveau

Werkgroepen

Tielse adviseurs waren actief betrokken bij diverse regionale werkgroepen die

zich richten op het vertalen van landelijke ontwikkelingen in regionale- en lokale aanpakken. Deze betrokkenheid geeft ons een optimale voorbereiding op nieuwe ontwikkelingen.

Regionale aanpak Jeugdwerkloosheid

In 2025 is in de regio Rivierenland verder gewerkt aan het verbeteren van de startpositie van jongeren die moeite hebben aansluiting te vinden op de arbeidsmarkt. Bestaande initiatieven binnen de regionale aanpak jeugdwerkloosheid - zoals de overstapcoach, jongerenparticipatie en het Kernteam Jongeren - zijn in 2025 doorontwikkeld en vormden de basis voor het nieuwe regionale programma Van school naar duurzaam werk (hierna VSNDW) dat in 2026 ter beoordeling aan het Rijk is voorgelegd.

Daarnaast is in 2025 een nieuw regionaal samenwerkingsconvenant VSNDW 2026-2029 gesloten. In dit convenant zijn de eerdere afspraken over het voorkomen van voortijdig schoolverlaten geactualiseerd. Ook zijn de nieuwe wettelijke afspraken vastgelegd die volgen uit de Wet VSNDW, die op 1 januari 2026 in werking is getreden. Met dit convenant zijn de rollen, verantwoordelijkheden en financiële afspraken in de regio Rivierenland duidelijk vastgelegd.

Nationaal niveau

Wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet

Als jongeren en ouders ondersteuning nodig hebben, moeten ze snel passende hulp kunnen krijgen. Daarom krijgen gemeenten de verplichting een lokaal team te organiseren waar zij laagdrempelig terecht kunnen met hulpvragen. Het

kabinet brengt daartoe het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet in consultatie. Dit voorstel maakt deel uit van een breed pakket aan maatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd van Rijk, gemeenten, professionals, jongeren en aanbieders.

Hoe hebben we dit gemeten?

De verplichte Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) indicatoren staan in de bijlage van de jaarrekening.

3.3 Sport, gezondheid en bewegen

Wat wilden we bereiken?

Sport en bewegen

We willen dat zoveel mogelijk Tielenaren gezond zijn. Sport en bewegen draagt daaraan bij. Daarom streven we naar een passend sport- en beweegaanbod voor iedereen. Belangrijk is dat het sportaanbod aansluit bij de behoeften van inwoners.

In het Sport en beweegbeleid 2022-2032 hebben we de overkoepelende doelstelling opgenomen dat in 2026 het percentage Tielenaren dat voldoet aan de beweegrichtlijnen is gestegen.

Met een actieve leefstijl en voldoende beweging kunnen inwoners zich gezond, vitaal en weerbaar voelen. Maar er is buiten gezondheid en vitaliteit nog meer voordeel te behalen. Bewegen en spor-

ten dragen bij aan sociale cohesie en persoonlijke ontwikkeling. Misschien wel het allerbelangrijkste: mensen beleven er plezier aan.

De gemeente Tiel wil dit bereiken door het wegnemen van drempels die sport- en beweegdeelname in de weg staan en inwoners daarmee stimuleren om (meer) te gaan sporten en bewegen. Dit doen we samen met sport- en beweegaanbieders.

Bewegen en sporten in de openbare ruimte is in opkomst. Fietsen, wandelen en bootcamps stijgen in populariteit. De openbare ruimte kunnen we dan ook zien als de grootste sportaccommodatie die de gemeente Tiel rijk is.

Gezondheid

Een goede gezondheid is een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving. We willen de gezondheid én het welbevinden van onze inwoners beschermen en bevorderen. We zorgen ervoor dat het gezond wonen en leven is in Tiel.

Twintig organisaties ondertekenden het Preventieakkoord. Zij zijn bezig om de gezondheidsverschillen tussen inwoners te verkleinen. Uitvloeisel van dit akkoord is dat we de drempels van inwoners verlagen die iets aan gezondheid willen doen. We passen de fysieke omgeving aan zodat bewegen makkelijker wordt.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar	Voortgang
3.3.1	We blijven ons inzetten om meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen, onder meer door te investeren in buurtsportcoaches.	C	Op schema Het lokale beweegteam Tiel Beweegt heeft zich in 2025 op verschillende manieren ingezet op het gebied van: • Sport- en beweegstimulering • Verenigingsondersteuning • Bewegingsonderwijs • Brede School Tiel Oost-Kloosterbuurt Zo was er in 2025 een participatiegroep speciaal voor mensen met een migratieachtergrond die de Nederlandse taal nog niet goed beheersen. Voor ouderen was er onder andere de activiteit Lekker Bewegen in Tiel. De Sportinstuif werd in 2025 elke week georganiseerd voor kinderen uit groep 3 tot en met 8. Gemiddeld deden er per week 50 tot 60 kinderen mee om samen te bewegen.
3.3.2	We voeren metingen uit om erachter te komen of het sportaanbod aansluit bij de beweeg- en sportbehoeften van onze inwoners en welke drempels Tielenaren ervaren om te gaan sporten.	2025 – 2027	Op schema In aansluiting op de nulmeting van het sportaanbod in 2023, hebben we een vervolgonderzoek laten uitvoeren door het Mulier Instituut (Sportmonitor Tiel 2025). De uitkomsten, die in het eerste kwartaal van 2026 beschikbaar komen, bieden inzichten in het sportlandschap, de vitaliteit van de sportverenigingen en de behoefte aan buitensportaccommodaties in de gemeente Tiel.
3.3.3	We zetten in op de doorontwikkeling van lokale initiatieven zoals het Sportakkoord en het Preventieakkoord.	C	Op schema In 2025 zijn verschillende activiteiten gefinancierd vanuit het Sportakkoord zoals: • Sportcafé • Verenigingsondersteuningsplan 2024/2025 • VitaliTiel • Jeugdvakantieweek • Zomerschool voor senioren • Kennismaken met basketbal

C = continu proces

3.3.4	We geven uitvoering aan het Preventieakkoord. Samen met lokale partners zorgen we voor een samenhangend pakket van maatregelen op het gebied van roken, gezond gewicht en psychisch welbevinden.	C Op schema In augustus 2025 is in de wijk West de pilot Leefstijlspreekuur in de wijk gestart. Hiermee maken we het bestaande leefstijlspreekuur beter toegankelijk voor kwetsbare inwoners, dicht bij hun leefomgeving en lokale netwerken. In 2025 hebben we de samenwerking voortgezet met andere gemeenten uit de zorgregio en zorgpartijen om de doelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) te realiseren. We blijven ons daarbij richten op de ketenaanpakken Welzijn op Recept, Valpreventie, Kansrijke Start, de aanpak van overgewicht en obesitas bij kinderen (Kind naar Gezonder Gewicht) en de Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI) voor volwassenen. In maart 2025 stelde de gemeente Tiel het Uitvoeringsplan Rookvrije Generatie 2025-2026 vast met als belangrijk onderdeel de extra inzet op het voorkomen en stoppen van vaperen onder kinderen en jongeren. Leerlingen uit groep 6, 7 en 8 kregen voorlichting gericht op preventie en weerbaarheid en er zijn ouderbijeenkomsten georganiseerd om ouders te helpen het gesprek met hun kind te voeren. In 2026 wordt de voorlichting uitgebreid naar het voortgezet onderwijs. Alle speelplekken en de stadhuis-campus zijn rookvrije zones geworden. De gemeente Tiel sluit aan bij landelijke campagnes en regionale initiatieven en deelt regelmatig informatie om bewustwording te vergroten.
-------	---	---

C = continu proces

3.3.5	Financiële en andere belemmeringen om te sporten en bewegen, nemen we zoveel mogelijk weg voor onze inwoners. Voor mensen met een beperkt inkomen stellen we het Jeugd- en Volwassenenfonds Sport en Cultuur beschikbaar. Dit zijn landelijke regelingen.	C	Op schema In 2025 is de gemeente Tiel gestart met deelname aan het SPRINTSproject, een driejarig onderzoek van de HAN en Radboud Universiteit gericht op het vergroten van sportdeelname onder kinderen door het wegnemen van drempels zoals kosten, gezins-situatie, schaamte, tijdgebrek en beperkte kennis of motivatie. Tiel-West is aangewezen als pilot-gebied, omdat jongeren daar minder sporten dan in vergelijkbare gemeenten. Samen met lokale partners werken we aan de ontwikkeling van duurzame oplossingen zoals een structureel naschools sportaanbod, dat aansluit bij initiatieven vanuit de subsidie School en Omgeving. Daarnaast is in 2025 opnieuw het Jeugd- en Volwassenenfonds Sport en Cultuur beschikbaar gesteld voor inwoners met een laag inkomen. In totaal maakten 398 kinderen en 290 volwassenen hiervan gebruik.
3.3.6	We stimuleren een passend sport- en beweegaanbod onder inwoners met een beperking.	C	Op schema Ook voor inwoners met een beperking hadden we in 2025 passend sport- en beweegaanbod. Het lokale beweegteam Tiel Beweegt organiseerde naschoolse activiteiten voor kinderen in het speciaal onderwijs, met als doel hen kennis te laten maken met verschillende sporten. Iedere week ontving Tiel Beweegt 35 kinderen (verdeeld over 3 scholen) die het hele jaar structureel met plezier terugkwamen naar de activiteiten. Hierbij ontstonden ook samenwerkingen tussen de scholen en sportverenigingen in Tiel. Inwoners met een beperking kunnen bij verschillende sportverenigingen in Tiel meedoen aan activiteiten. Zo biedt Atletiekvereniging Astylos Frame Running aan, een para-atletieksport voor mensen met een lichamelijke beperking, waarbij met een driewielig loopframe (zonder pedalen) en borststeun hardgelopen wordt op een atletiekbaan Korfbalvereniging Tiel'72 biedt G-korfbal aan voor mensen met een verstandelijke beperking.

3.3.7	We creëren meer mogelijkheden om buiten te bewegen. Bijvoorbeeld door fiets- en wandelroutes aan te leggen.	C	Op schema We hebben diverse bestaande fiets- en voetpaden verbeterd zodat inwoners hier weer veilig en prettig kunnen fietsen en lopen. In samenwerking met Mozaïek Welzijn heeft het lokale beweegteam Tiel Beweegt fietslessen georganiseerd voor inwoners van Tiel. De lessen werden gegeven door trainers die zijn opgeleid tot fietscoach. Tijdens de lessen leren deelnemers hoe zij veilig aan het verkeer kunnen deelnemen. Daarbij is er aandacht voor fietsvaardigheid en kennis van de verkeersregels
3.3.8	Het aanbod aan accommodaties stemmen we af op de beweeg- en sportbehoefte van de inwoners.	2025	Op schema Het besluitvormingsproces voor de realisatie van een nieuwe sporthal op de locatie Papesteeg tegenover de nieuwbouw van het Beroepscollege is afgerond. Met de bouw van deze nieuwe sporthal geven we niet alleen invulling aan de benodigde huisvesting voor bewegingsonderwijs voor het Lingecollege, maar wordt het tekort aan zaalruimte voor onze sportverenigingen opgelost. De locatie van het Urban Sportpark is vastgesteld en komt te liggen achter de Westroijenhal. Hiermee is gehoor gegeven aan de oproep van jongeren in Tiel.
3.3.10	We voeren geplande renovaties en groot onderhoud uit aan de buitensportvelden. Hiermee houden we de accommodaties op orde.	C	Op schema Er zijn veldrenovaties uitgevoerd volgens het meerjarige onderhoudsplan. Voor het beheer en (groot) onderhoud van de sportparken werken we samen met AVRI en Bron. Hiermee zorgen we ervoor dat onze sportparken veilig, goed onderhouden en optimaal speelbaar blijven.
3.3.11	We verkennen de mogelijkheid om een sportolympiade te organiseren.	2025	Op schema Het lokale beweegteam Tiel Beweegt heeft geprobeerd om tijdens de herfstvakantie een Sportolympiade met een gevarieerd programma voor jong en oud te organiseren. Hier was geen interesse in.

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen die op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau in 2025 hebben plaatsgevonden.

Lokaal niveau

Programma Samen Leven in Tiel

Zie 3.1

Regionaal niveau

Gezond en Actief Leven Akkoord

Gemeenten en GGD'en, zorgverzekeraars en het ministerie van VWS werken samen aan een gezond en actief leven voor iedereen. In het GALA-akkoord staat hoe in 2040 een gezonde generatie opgroeit in een gezonde leefomgeving met een sterk sociaal netwerk. De doelen zijn alleen met lokale en regionale samenwerking te bereiken.

In 2025 is verder gebouwd aan een lokale en regionale preventie-infrastructuur op thema's als kansrijke start, valpreventie en overgewicht.

Regioplan Rivierenland Samen Beter

Het regioplan Rivierenland beschrijft de prioritaire zorgopgaven en samenwerking tussen gemeenten, zorgverzekeraars en andere partners. Het richt zich op het verbeteren van de toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit van zorg in de regio. De focus ligt op de transitie naar passende zorg en positieve gezondheid voor inwoners van de gemeenten in de zorgregio Rivierenland. Het in 2025 tot stand gekomen AZWA maakt dat het plan breder moet worden en dat de regionale

samenwerking sterker geregeld wordt. Daardoor moet het Regioplan in 2026 opnieuw gemaakt worden, maar dan uitgebreider: niet alleen over zorg, maar ook over welzijn en ondersteuning.

Nationaal niveau

Integraal Zorgakkoord en AZWA

In 2025 zijn verdere stappen gezet om de samenwerking tussen gemeenten, zorgpartners en het Rijk te versterken. Begin 2025 bevestigde het ministerie van VWS dat de regionale middelen uit het Integraal Zorgakkoord (IZA) voor 2025 alsnog aan gemeenten worden uitgekeerd. Daarmee werd de basis gelegd om de gesprekken tussen VWS en de VNG te hervatten.

Gemeenten zijn niet opnieuw toegetreden tot het IZA, maar er is in 2025 gewerkt aan een nieuw samenwerkingskader. Dit heeft geleid tot het Aanvullend Welzijns- en Zorgakkoord (AZWA). In dit akkoord:

- is de lokale sociale basis en het lokale welzijnsbeleid steviger verankerd;
- worden nieuwe afspraken gemaakt die richting geven aan de regionale samenwerking in de zorg.

Het AZWA is tot stand gekomen via onderhandelingen tussen VWS en landelijke koepels, met de VNG als vertegenwoordiger van gemeenten. Na een ledenraadpleging is het akkoord op 8 september 2025 ondertekend door VWS, de VNG (onder voorbehoud) en diverse zorg- en welzijnsorganisaties.

Met het AZWA hebben gemeenten een vernieuwd kader om de regionale samenwerking in het zorgdomein verder te versterken.

Hoe hebben we dit gemeten?

De verplichte Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) indicatoren staan in de bijlage van de jaarrekening.

Wat heeft het gekost?

Ter besluitvorming

In onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000	Werkelijk 2024	Primitieve begroting 2025	Begroot 2025	Rekening 2025	Vershil begroting na wijziging +/- rekening
Lasten	93.163	100.271	103.572	102.335	1.237
Baten	31.737	32.623	33.346	32.574	772
Resultaat voor bestemming	61.427	67.649	70.225	69.761	465
Mutaties reserves:					
toevoegingen	405	550	696	772	-76
onttrekkingen	115	66	404	102	302
Resultaat na bestemming	61.717	68.133	70.517	70.431	86

Verschillenverklaring begroting na wijzigingen en de rekening

Het voordelige verschil van € 86k wordt als volgt verklaard.	Saldo lasten	Saldo baten	Saldo reserves	Saldo totaal
Het budget voor de het opstellen van de program- malijnen voor het programma "Samen Leven in Tiel" is niet volledig benut. Dit blijft beschikbaar voor de uitwerking in de komende jaren.	366 V		302 N	64 V
Per saldo lagere bijdrage aan Werkzaam voor uitvoe- ring van de aan haar opgedragen taken, daarnaast lagere baten grotendeels veroorzaakt door afboeking van openstaande bijstandsvorderingen	199 V	208 N		9 N
Lagere kosten maatwerkvoorzieningen Wmo. Veroorzaakt door 198 V op woningaanpassingen, 322 V op begeleiding en dagbesteding, 163 V op vervoer- en hulpmiddelen, 172 N op Hulp bij het huishouden en 121 V aan overige verschillen.	492 V	11 V		503 V
Kosten jeugdzorg Uit de uitgevoerde analyses blijkt dat het aantal jeug- digen dat gebruik maakt van jeugdhulp in de periode 2023–2025 grotendeels stabiel is gebleven, terwijl zowel de totale kosten als de gemiddelde kosten per cliënt aanzienlijk zijn toegenomen. De kostenstij- ging doet zich met name voor binnen de ambulante jeugdhulp en verblijfsvormen en lijkt samen te hangen met een intensievere en specialistischere inzet per cliënt, langere trajectduren en mogelijk hogere tarieven.	1.441 N	7 N		1.433 N
Jeugdgezondheidszorg, grotendeels veroorzaakt door lagere projectkosten overdracht JGZ van Santé naar GGD	107 V	7 N		100 V
Uitvoeringsplan GGZ, Zorg en Veiligheid , tegenover dit nadeel staan lagere personeelskosten op onder- deel "algemene dekkingsmiddelen".	104 V	125 N	76 N	97 N
De uitvoering van het Onderwijskansenbeleid, Volwasseneducatie en Wet Inburgering worden gefi- nancierd uit specifieke uitkeringen. Lagere uitgaven leiden daardoor ook de lagere inkomsten, per saldo is het effect budgettair neutraal.	394 V	394 N		0 V
Voordelen gerealiseerd op de inzet van de speci- fieke uitkering IZA en Gala (Brede Spuk). In 2025 zijn kosten vanuit bestaande budgetten gefinancierd vanuit deze specifieke uitkeringen.	483 V	87 N		396 V
De uitvoering van de KOT regeling geeft in 2025 een voordeel. Dit komt enerzijds doordat vooraf een vergoeding wordt ontvangen voor de kosten van evt. nazorg (117 V). Daarnaast wordt voor andere uitge- voerde werkzaamheden een genormeerde vergoe- ding ontvangen. In 2025 waren de werkelijke kosten lager.	121 V	16 V		137 V
Overige verschillen kleiner dan € 75k	412 V	29 V		440 V
Totaal	1.237 V	772 V	378 N	86 V

Verrekeningen met reserves

In onderstaande tabel zijn de bij dit programma behorende reserves genoemd en de met de stortingen en onttrekkingen:

Naam reserve (bedragen in € 1.000)	Werkelijk saldo 1-1	overige toevoegingen	onttrekkingen	stand per 31-12
Reserve Sociaal domein	633		102	532
Reserve GGZ	658	772	825	605
Reserve uitvoering programma- lijnen		500		500

De effecten die voortkomen uit de vaststelling van de nota van reserves en voorzieningen zijn in bovenstaande overzicht verwerkt. Een aantal daarvan heeft direct op de balans plaatsgevonden en zijn daardoor niet zichtbaar in het onderdeel reserves binnen het onderdeel "wat heeft het gekost".

4. Inwoners

4.1 Veiligheid

Wat wilden we bereiken?

In Tiel moet iedereen veilig kunnen wonen, werken, leren en recreëren. Naast een stevige repressieve aanpak met bestuursrechtelijke maatregelen in combinatie met strafrecht zetten we extra in op preventie en vroegsignalering.

Dit doen we op zorg- en veiligheids-thema's, zoals (ernstige) overlastgevers, huiselijk geweld en kindermishandeling, stalking en radicalisering. We werken hierin samen met partners verbonden aan het Zorg- en Veiligheidshuis.

Daarnaast bestrijden we ondermijning en zware criminaliteit met oog voor de grootstedelijke problematiek van Tiel. Tegenaan van ongeregelde heden, vandalisme en geweld, (drugs)criminaliteit, cyber-crime en mensenhandel maken onderdeel uit van onze aanpak.

We willen voorkomen dat jongeren het verkeerde pad op gaan. Dit verdient onze serieuze aandacht. De kwetsbaarheid voor criminaliteit door onze geografische ligging en bereikbaarheid, maar ook onze sociale bevolkingsopbouw met relatief veel sociaaleconomisch kwetsbare inwoners, spelen een belangrijke rol.

In onze aanpak werken we met het stevig voeren van procesregie vanuit de gemeentelijke rol samen met een netwerk van onder andere scholen, sportclubs, politie en justitie. We maken gebruik van de betrokkenheid van inwoners en ondernemers bij onze gemeente.

Wederkerigheid, het versterken van meldingsbereidheid en daarmee onze informatiepositie en het stevig en stringent handhaven zijn daarbij sleutelwoorden.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar- tal	Voortgang
4.1.1	We zetten structureel en projectmatig in op de aanpak van ondermijnende criminaliteit. We voeren een stevige regie op de samenwerking en het versterken van de informatielijn met onze ketenpartners met een strakkere handavingslijn. Zowel preventief en repressief met inzet van controles vanuit toezicht en handhaving en bestuurlijke instrumenten als de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob). Waar mogelijk versterken we onze regie met regionale, provinciale of landelijke gelden.	C	Op schema We hebben de aanpak van ondermijning geïntensiveerd met meer bestuurlijke maatregelen ter ondersteuning van de strafrechtelijke aanpak. De focus op drugshandel leidde tot een stijging van geconstateerde misdrijven (39 in 2025 tegenover 18 in 2024). In totaal zijn 21 bestuurlijke maatregelen opgelegd, waaronder pandsluitingen en lasten onder dwangsom. Ook zijn meer BIBOB-onderzoeken uitgevoerd (27 tegenover 17 in 2024) en is de interne capaciteit versterkt. Daarnaast voerden we extra integrale controles uit op bedrijventerreinen (Project Veilig Buitengebied en Theseus) en pakten we illegale bewoning en uitbuiting aan, onder meer via avondcontroles en Project Ariadne. De samenwerking met zeven regio-gemeenten is versterkt via het Interventieteam De Waarden, inclusief gezamenlijke uitvoeringsregels. Ook werken we binnen het Gelders Akkoord samen met alle Gelderse gemeenten aan een weerbare overheid.

C = continu proces

4.1.2	We onderhouden een constructieve samenwerkingsrelatie met politie, justitie en het Zorg- en Veiligheidshuis om de veiligheid binnen onze gemeente te waarborgen. We brengen onze basis met betrekking tot het veilig en wettelijk juist delen en verwerken van gegevens op orde en investeren in informatie gestuurd werken.	C	Op schema Met de implementatie van de Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE) versterken we de casus- en procesregie en verbeteren we de samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners bij complexe casuïstiek, zoals overlast, huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit is noodzakelijk gezien de stijging van het aantal meldingen (599 in 2025 tegenover 502 in 2024) en de toegenomen ernst van incidenten met verwarde personen. Dit vertaalt zich ook in meer crisismaatregelen: Wet zorg en dwang (12 in 2025, 5 in 2024) en Wet verplichte GGZ (41 in 2025, 35 in 2024). We voeren strakker regie op de samenwerking en informatie-uitwisseling met ketenpartners, zowel op casusniveau als in de prioritering binnen de lokale driehoek. Hiervoor is de regiecapaciteit uitgebreid. Voor de aanpak van ondermijning gebruiken we een dashboard, mede mogelijk gemaakt door een landelijke subsidie, voor gerichtere inzet van integrale controles. Met de eerste resultaten van de leefbaarheids- en wijkmonitor beschikken we over inzicht in veiligheidsbeleving en wijkgerichte veiligheidsbeelden, die we benutten in de sturing richting college en raad.
4.1.3	Met voorlichtings- en bewustwordingscampagnes werken we aan de weerbaarheid van inwoners, bedrijven en verenigingen tegen alle vormen van ondermijning en (zware) criminaliteit. Op basis van wederkerigheid roepen we onze inwoners, bedrijven en verenigingen op om verantwoordelijkheid te nemen en zaken te melden. We communiceren actief over de opvolging van meldingen en de aanpak van overlast, openbare orde en veiligheidsdossiers.	C	Op schema Ook in het afgelopen jaar hebben we meerdere bewustwordingscampagnes gevoerd, waaronder campagnes tegen mensenhandel, digitale criminaliteit en samen voor een veilige buurt. Het doel van deze campagnes is om bij inwoners en bedrijven in de gemeente en bij onze zorg- en veiligheidspartners bewustwording, weerbaarheid en meldingsbereidheid te bevorderen over misstanden en onveiligheid. Onze informatiepositie is de afgelopen jaren versterkt door intensievere communicatie via social media, persberichten en mediarelaties over overlast, openbare orde en veiligheid. Dit heeft bijgedragen aan een stijging van het aantal MMA-meldingen (81 in 2025 tegenover 60 in 2024).

4.1.4	Met de gezamenlijke inzet van buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) en politie op (veel voorkomende) criminaliteit, openbare orde en overlastsituaties handhaven we de veiligheid. We zetten de beschikbare capaciteit, inclusief eventuele incidentele uitbreidingen, op basis van prioriteiten in ons handhavingsbeleid en integraal veiligheidsplan, structureel in. Wanneer gevraagd acteren we op urgente veiligheidsrisico's en overlastsituaties. In het bijzonder rondom de jaarwisseling, bij evenementen en bij overlast in de openbare ruimte.	C	Op schema De inzet op de aanpak van overlast van dak- en thuislozen, voornamelijk in de binnenstad, heeft effect gehad. Het aantal overlastmeldingen m.b.t. deze doelgroep is fors gedaald (197 in 2025 t.o.v. 385 in 2024). De raad heeft in 2025 besloten om de boa's terug te halen naar de gemeentelijke organisatie. De implementatie hiervan is in volle gang en richt zich op een overgang per medio 2026. Hierbij is ook de structurele uitbreiding van toezicht- en handhavingscapaciteit voor extra controles op vlak van veiligheid meegenomen. Daarnaast zijn we gestart met het opstellen van een prioriteringsagenda voor toezicht en handhaving om de capaciteit op dit vlak gericht in te zetten, zowel naar aanleiding van meldingen van inwoners als ook met controles en handhaving op de verschillende veiligheid- en leefbaarheidsthema's.
4.1.6	We stimuleren Veiliger Wijk Teams (Leefbaarheids-Overleggen Tiel- LOT), buurtpreventieteams en het gebruik van buurtapp's. Bestaande landelijke apps worden door ons gepromoot. Ook experimenteren we met succesvolle projecten uit andere gemeenten (zoals het project Waaks). Met dit soort projecten benutten we de ogen en oren van onze inwoners en ondernemers.	C	Op schema De inzet van nieuwe wijkregisseurs, de aanpak van veiligheidsproblematiek als onderdeel van de wijkplannen en de samenwerking in de wijken met een groeiend aantal buurtpreventiegroepen (44 in 2025 t.o.v. 42 in 2024 en weer 2 nieuwe in oprichting) dragen bij aan de veiligheid in onze wijken en dorpen. We hebben voor 3 wijken een doorstart gemaakt met de leefbaarheids-overleggen, eens per 6 weken. In 2026 pakken we deze ook voor de andere wijken en dorpen op. Het zorgt voor een betere informatiepositie in de wijk en versterkt de regierol van de gemeente bij geëscaleerde overlastsituaties zoals bij overlastgevers, openbare orde problematiek, criminaliteit en maatschappelijke onrust naar aanleiding daarvan.

4.1.8	Het project 'Aanstormend Talent' zetten we door, waarbij we gebruik maken van landelijke gelden. Daarmee verstevigen we de integrale (preventieve en repressieve) jeugdaanpak om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit belanden. Dit doen we in samenhang met de borging van het Talenthouse, het verstevigen van samenwerking met scholen op het vlak van veiligheid en de versterking van jongerenwerk (zie onder Mens en Samenleving).	C Op schema Met incidentele middelen van het ministerie van Justitie en Veiligheid voor 'Aanstormend Talent' hebben we de aanpak van jonge aanwas in jeugdcriminaliteit versterkt. Een deel van het budget uit 2025 wordt in 2026 besteed. De middelen zijn ingezet in specialistisch en online jongerenwerk voor vroegsignalering van risicogedrag. ObyHelpt is naar meerdere wijken uitgerold en Halt-sprekuren op scholen uitgebreid. Specialistische jeugdzorg is ingekocht voor persoonsgerichte begeleiding (6 lopende PGA-casussen). De samenwerking binnen het JPT is versterkt, waardoor jeugdoverlastmeldingen gericht worden opgevolgd (343 in 2025 tegenover 279 in 2024). De verbinding met scholen is uitgebreid via de VIOS-structuur en Halt-sprekuren verdubbeld, wat bijdraagt aan vroegsignalering en preventie. Het aantal Halt-straffen nam hierdoor af (18 in 2025 tegenover 29 in 2024). In de Week van de Veiligheid is een integrale fatbike-controle gehouden op het Lingecollege.
-------	--	---

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Lokaal niveau

- Actualisering van de APV voor de Omgevingswet en een aantal lokale veiligheidsbepalingen
- Vaststelling van het VTH beleidsplan WABO/Omgevingsrecht 2025-2028

Regionaal niveau

- Versterking van de samenwerking in De Waarden met de doorontwikkeling van een Interventieteam voor bestuurlijke aanpak met toezicht en handhaving op ondermijnende criminaliteit en handhavingsknelpunten
- De regionale samenwerking in Gelderland Zuid op vlak van zorg en veilig-

heid is versterkt en er wordt vanuit het nieuwe Bestuurlijk Overleg Netwerk Zorg en Veiligheid gestuurd op verbeteringen in de ketensamenwerking tussen zorg- en veiligheidspartijen

- Het dekkingsplan voor de brandweer binnen de VRGZ is vastgesteld
- De GGD en de VRGZ hebben het voornemen om de bedrijfsvoeringsonderdelen van de GGD die bij de VRGZ waren ondergebracht te ontvlechten

Nationaal niveau

- De groei van internationale dreigingen vragen om investering in onze lokale weerbaarheid. Vanuit de VRGZ is een programma op vlak van maatschappelijke weerbaarheid gestart, waarbij we lokaal aan de slag gaan met o.a. Nood-

steunpunten en het verstevigen lokale weerbaarheid

- Het stelsel Bewaken en Beveiligen is vernieuwd, naar aanleiding van eerdere onderzoeken en incidenten rond bedreigde personen. Waarbij de samenhang tussen politie, veiligheidsdiensten, de NCTV en de burgemeester als bevoegd gezag voor handhaving openbare orde is versterkt.
- De moord op Lisa heeft voor extra aandacht voor de integrale aanpak (preventie en repressie) van femicide en gendergerelateerd geweld gezorgd, met o.a. landelijke campagnes die lokaal zijn vertaald

Hoe hebben we dit gemeten?

We hebben in 2025 een lokale leefbaarheid- en wijkmonitor ontwikkeld met cijfers over openbare orde en veiligheid en de veiligheidsgevoelens op wijkniveau. Met de site Tielincijfers heeft de raad ook realtime beschikking over de actuele cijfers op vlak van veiligheid.

Hierin zijn onderstaande Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) indicatoren opgenomen:

- Verwijzingen Halt
- Winkeldiefstal
- Geweldsmisdrijven
- Diefstal uit woning
- Vernieling en beschadiging in de openbare ruimte

Voor cijfers van deze Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) indicatoren verwijzen we naar de bijlage van de jaarrekening.

Met wie werken we samen?

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid

Brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, crisisbeheersing en rampenbestrijding.

Belangrijkste ontwikkelingen binnen de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid:

- Als onderdeel van de nieuwe Landelijke Meldkamer Organisatie is de gemeenschappelijke meldkamer (112) voor Oost-Nederland gerealiseerd (in Apeldoorn).
- De inhoudelijke invulling van de taakdifferentiatie (herverdeling taken) bij de brandweer en de financiële gevolgen hiervan zijn verduidelijkt.
- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid heeft in samenwerking met de betrokken gemeenten een nieuw Regionaal Risicoprofiel en Regionaal Beleidsplan 2024-2027 opgeleverd.
- Mogelijke inzet van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid bij de beheersing van zogenaamde 'moderne crises' zoals de opvang van (Oekraïense) vluchtelingen.
- Het onderzoek naar vastgoed met oog op vernieuwing en verduurzaming
- Het onderzoek naar de kostenverdeel-systematiek

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Vergunningverlening, toezicht en handhaving van fysieke veiligheidsrisico's bij risicobedrijven.

We werken samen met de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) om ondermijning aan te pakken. Zij zijn een structurele partner in het leveren van een bijdrage aan integrale controles en het houden van toezicht en handhaven op geluid bij evenementen en horeca.

Belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van toezicht en handhaving door de Omgevingsdienst Rivierenland:

- Extra inzet capaciteit BOA's (Buitengewoon Opsporingsambtenaren) van de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) voor projectmatige controles, al dan niet onder coördinatie van het Interventieteam De Waarden, zoals het project Theseus (bedrijventerreinen), Veilig Buitengebied en Ariadne (recreatieterreinen).
- Meer aandacht voor geluidsniveaus bij horeca en evenementen. Evenementenvergunningen zijn uitgebreid met geluidsnormen op basis waarvan de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) geluidsmetingen uitvoert.

Avri Toezicht en Handhaving

Toezicht en handhaving bij evenementen, APV, bijzondere wetten, parkeren, hondenpoep en afval.

We werken samen aan de verdere professionalisering van onze Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's) en geven sturing aan een effectieve en efficiënte inzet van toezicht en handhaving.

Belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van toezicht en handhaving door de AVRI BOA's zijn:

- Verdere professionalisering van de BOA's (wagenpark).
- Informatiegestuurd werken, wijkgericht en digitaal handhaven.
- Uitbreiding samenwerking politie en andere toezichthouders binnen de gemeente Tiel bij handhaving van de openbare orde en veiligheid.

- Meer aandacht voor de veiligheid van de BOA's onder andere door de impact van meer agressie in de samenleving en de landelijke pilot Wapenstok.

Om onze informatiepositie te versterken, efficiënter en effectiever te kunnen sturen op de inzet van BOA's in Domein I en integraliteit van toezicht en handhaving in de breedte te bevorderen heeft de raad in 2025 besloten om de BOA's terug te halen naar de gemeentelijke organisatie. De implementatie is in volle gang en richt zich op een overgang per medio 2026. De bovenstaande ontwikkelingen m.b.t. de verdere professionaliseringsslag blijven ook na het onderbrengen in onze eigen organisatie nog steeds relevant. Het toezicht en handhaving op de afvaltaken blijft bij AVRI.

4.2 Wijkgericht werken, inwonerp participatie en regionale samenwerking

Wat wilden we bereiken?

Excellente dienstverlening

De gemeente Tiel heeft de ambitie om zich te ontwikkelen tot excellente dienstverlener voor haar inwoners en partners (ondernemers, maatschappelijke instellingen en andere organisaties).

Net als alle andere gemeenten heeft de gemeente Tiel in essentie één doel: ten dienste staan van haar inwoners en partners. Dat doen we door elke dag verschillende publieke diensten aan te bieden. Deze diensten dragen bij aan een fijne stad om te wonen en aan de ondersteuning van inwoners die dat nodig hebben.

We willen onze dienstbaarheid naar onze inwoners en partners vergroten door onze publieke dienstverlening te verbeteren.

In de uitvoering van de opgave Excellente Dienstverlening werken we vanuit de drie kernwaarden: vakmanschap, verbinding en vertrouwen met wijkgericht werken als belangrijke pijler.

Wijkgericht werken

In 'de wijk' komen veel opgaven, kansen en zorgen samen. Wijkgericht werken draagt bij aan passende oplossingen waarbij we onze inwoners beter van dienst kunnen zijn. We zorgen hiermee voor veerkrachtige wijken.

In de missie om dichterbij onze inwoners te staan, heeft iedere wijk een wijkwethouder en een wijkregisseur. Integraal en samen met inwoners en andere partners werken we aan wat er in een wijk toe doet: fijn wonen, werken en ontspannen.

Deze kansrijke manier van werken ontwikkelen we verder. Zo komt er voor iedere wijk een wijkplan dat actief onderhouden wordt. Onze wijkregisseurs weten wat er in de wijken gebeurt dankzij een sterk intern- en extern netwerk, waarin zij een aanjagende en regisserende rol hebben.

We ontwikkelen wijkgericht werken verder door. Op dit moment wordt wijkregie vaak ingezet vanuit het ruimtelijk domein. We streven echter naar een meer integrale aanpak, die als voorbeeld kan dienen voor al onze dienstverlening om thema's als leefbaarheid, veiligheid en toegang tot zorg met elkaar te verbinden in de wijken.

Communicatie en participatie

Onze communicatie ondersteunt het realiseren van maatschappelijke opgaven. We kiezen bewust voor focus en richten ons steeds meer op de uitdagingen en activiteiten uit het Coalitieakkoord.

We willen een open bestuurscultuur, waarbij iedereen kan bijdragen aan de best passende oplossing voor een probleem. Bij relevante opgaven bepalen we samen met het management aan het begin van het traject de inzet van communicatie. Daarbij leggen we de nadruk op projecten met grote maatschappelijke impact, waarbij goede communicatie cruciaal is. Naast reguliere communicatieactiviteiten blijven we flexibel, zodat we kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

We streven naar een integrale benadering van communicatie, participatie en dienstverlening, waarbij onze communicatiestrategie nauw aansluit op het Coalitieakkoord, het strategiedocument Veerkrachtig Tiel en de Toekomstvisie Tiel.

Om zo goed mogelijk besluiten te kunnen nemen – en om ieders belangen, zorgen, kansen en vragen inzichtelijk te maken – vinden we vroegtijdige communicatie en/of participatie belangrijk. De bestuurlijke afweging vindt vervolgens plaats in de raadzaal.

Regionale samenwerking

Samenwerken doen we niet alleen met onze inwoners en maatschappelijke partners, maar ook met medeoverheden. Onze ambitie is hierin een voortrekkersrol te nemen die past bij onze toekomstvisie.

We vinden het belangrijk om ‘samen’ doelen te bereiken. Via FruitDelta Rivierenland werken we al jaren succesvol samen met andere gemeenten in onze

regio aan het creëren van een optimale balans tussen economische groei en brede welvaart in de regio Rivierenland.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar-tal	Voortgang
4.2.1	We gebruiken een breed instrumentarium voor burgerparticipatie, waaronder een (digitaal) participatieplatform en burgerpanel. Op deze manier kunnen we samen met onze inwoners actief werken aan beleidsplannen en projecten voor onze stad.	2025	Op schema De doorontwikkeling van wijkgericht werken wordt uitgevoerd via het uitvoeringsprogramma Excellente Dienstverlening. In 2025 is in de periode april tot en met november gewerkt aan de opbouw van een nieuw team van vier wijkregisseurs. Dit team geeft samen met interne en externe partners verdere invulling aan de doorontwikkeling. In 2025 is de provinciale wijkdeal Tiel-Oost bekrachtigd. Via deze regeling stelt de provincie € 73.000 beschikbaar voor activiteiten en fysieke aanpassingen in en rond Clubhuis Tiel. De uitvoering hiervan vindt plaats in 2026 en 2027. Het inwonerspanel is operationeel en telt circa 450 deelnemers. Daarnaast wordt de leefbaarheidsmonitor ingezet om inwoners actief te betrekken en input op te halen voor beleidsontwikkeling en projecten.

4.2.4	Wij brengen de politiek dichterbij bij de burgers. Door bijvoorbeeld meer te communiceren over wat we doen en waarom. We komen ook letterlijk dichterbij door bijeenkomsten van ons college van burgemeester en wethouders en de informatieve raadscommissies ook buiten het stadhuis en de raadzaal te houden.	C	Op schema Voor alle wijken en dorpen ontwikkelen we plannen en informeren we inwoners proactief via onze reguliere communicatiekanalen over besluiten en ontwikkelingen. In 2025 zijn we datagedreven gestart met de doorontwikkeling van deze plannen. In 2026 worden de eerste resultaten verwacht; in 2027 beschikken alle wijken en dorpen over een integraal tactisch en strategisch plan. Participatiebijeenkomsten organiseren we zoveel mogelijk in de wijken zelf, dicht bij de inwoners. In 2025 ging het om circa 10 lopende trajecten. De cursus Politiek Actief is in 2025 twee keer georganiseerd, na een eerste editie in 2024. Daarmee is het aantal deelnemers verdubbeld tot circa 45 inwoners. Een deel van hen staat inmiddels op kandidatenlijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen.
4.2.5	We nemen in de realisatie van de ambities voor onze stad bestuurlijk en ambtelijk actief deel aan regionale, provinciale en landelijke netwerken. Op landelijk en provinciaal niveau participeren we actief in de netwerken van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).	C	Op schema We nemen actief deel aan bijeenkomsten van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) op landelijk en provinciaal niveau. We participeren in de M50, een netwerk van middelgrote gemeenten. We bouwen met de gemeenten uit de regio verder aan een stevig samenspel. Dit doen we onder andere door collegebezoeken, samenwerking met de RS4-gemeenten en deelname aan de regioreis. In 2025 hebben we de meerwaarde verkent voor uitwisseling van kennis en ervaring op wijkgericht werken met omliggende gemeenten Buren, West-Betuwe en Culemborg. In 2026 gaan we daar verder vorm aan geven.

4.2.6	We zetten in op lobby en verbinding richting Regio Rivierenland, de provincie Gelderland en de rijksoverheid. Ook kijken we in gelegenheidscoalities hoe we onze gezamenlijke ambities kunnen waarmaken. Daarnaast willen we meer kennis en ervaringen uitwisselen met de centrumgemeenten in Gelderland (Doetinchem, Harderwijk en Zutphen) en worden we actief lid van het M50-platform van middelgrote gemeenten in Nederland.	C	Op schema We investeren in de relaties en het netwerk van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de M50, de provincie Gelderland en de gemeenten in Regio Rivierenland. Daarnaast zetten we volop in op samenwerkingen tussen gemeenten en de Rijksoverheid. We hebben als gemeente, al dan niet samen met Regio Rivierenland, diverse werkbezoeken georganiseerd voor Statenleden, Tweede Kamerleden en vertegenwoordigers van ministeries. In samenwerking met de centrumgemeenten in Gelderland zetten we in op kennisdeling rond de thema's woningbouw en stadsontwikkeling, naast de al bestaande stevige samenwerkingsverbanden en werkgroepen in de regio op vlak van Sociaal Domein en Veiligheid.
4.2.7	Wensen en behoeften over de openbare ruimte zijn opgehaald bij bewoners en vertaald in wijkplannen met concrete acties die integraal worden uitgevoerd. De leden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad gaan actief de wijken bezoeken.	C	Op schema De vertaling van wensen en behoeften van bewoners naar wijkplannen is een continu proces. Jaarlijks bepalen we nieuwe acties en aandachtspunten per wijk (zie ook 4.2.4). In 2025 zijn acht wijkscouwen met bewoners uitgevoerd en vier buurtopschoondagen georganiseerd, inclusief een sociaal-maatschappelijke informatiemarkt. Voor 2025 was een incidenteel budget van € 300.000 beschikbaar voor wijkwensen. Hiervan is circa € 220.000 ingezet voor quick wins. Het resterende budget wordt overgeheveld naar 2026, waar ook de uitvoering van de overige quick wins plaatsvindt. De voorbereiding hiervan is in 2025 deels al gestart met inwoners en partners.
4.2.8	We organiseren jaarlijks, namens de gemeenteraad, een 'Kijk in de Wijk'. Op deze manier komt de gemeenteraad op een informele manier in contact met onze bewoners en zien zij meteen wat er speelt en leeft in de wijk.	C	Op schema In 2025 is een 'Kijk in de Wijk' georganiseerd in Tiel-West, Passewaaij en Tiel-Noord. De gemeenteraad evalueert het proces, waarbij de uitkomst de inzet vanaf 2026 bepaalt.

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen die op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau in 2025 hebben plaatsgevonden.

Lokaal niveau

In 2025 hebben we de doorontwikkeling van wijkgericht werken verder vormgegeven. Er is Tiel-dekkend een nieuw team van vier wijkregisseurs actief, dat sinds 1 november volledig bezet is. Er is gestart met het doorvertalen van Tiels beleid naar ambities en inzet in de wijken en dorpen op operationeel, tactisch en strategisch niveau. Daarbij wordt data gebruikt om te onderbouwen en monitoren. In 2026 zetten we deze doorontwikkeling van de aanpak via wijkplannen voort.

Regionaal niveau

Geen nieuwe ontwikkelingen in 2025.

Nationaal niveau

Geen nieuwe ontwikkelingen in 2025.

Hoe hebben we dit gemeten?

We hebben communicatie- en participatietrajecten geëvalueerd om te begrijpen hoe mensen deze hebben ervaren. Ook nieuwe instrumenten om burgerparticipatie te bevorderen, waaronder het digitaal platform, bieden kansen om onze inspanningen op het gebied van communicatie- en participatie beter te monitoren, bijvoorbeeld aan de hand van gebruikersstatistieken.

Om te bepalen of onze inspanningen in de wijken leiden tot betere leefomstandigheden, gebruiken we lokale monitoringsinstrumenten zoals de Veiligheidsmonitor en landelijke cijfers van onder andere het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de GGD. Veel van deze gegevens zijn te raadplegen via 'Tiel in Cijfers'. In 2025 is gewerkt aan het bouwen van het digitale instrument 'wijkmonitor'. Daarmee worden cijfers/kenmerken van de wijken en dorpen inzichtelijk en kunnen onderling worden vergeleken. Dit instrument gaat medio 2026 'live'.

De verplichte Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) indicatoren staan in de bijlage van de jaarrekening.

Met wie werken we samen?

Regionale samenwerking

We werken samen met partners en andere overheden aan de maatschappelijke opgaven. Deze samenwerkingsverbanden zijn vastgelegd in de verschillende programma's. Daarnaast delen we op gebied van wijkgericht werken via een meer informeel netwerk kennis en ervaring met andere gemeenten in Rivierland.

We delen in RS4-verband kennis en ervaring met de vier middelgrote gemeenten van de provincie Gelderland (Harderwijk, Doetinchem, Zutphen en Tiel). Daarnaast zijn we actief betrokken bij nationale netwerken zoals de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en de M50 (Vereniging van middelgrote gemeenten in Nederland).

Communicatie en participatie

We wisselen kennis en expertise uit op het gebied van communicatie en participatie. De Regionale Leerkring Burgerparticipatie is onder andere een plek waar we ervaringen delen en op een interactieve manier samen leren over en werken aan participatie.

Tijdens communicatie- en participatietrajecten gaan we altijd in gesprek met inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en strategische partners. De samenstelling van deze gesprekspartners varieert per traject.

Wijkregie

Wijkgericht werken geven we samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en strategische partners

in de wijk vorm. Die samenwerkingspartners verschillen per wijk en per traject. Het team met – in 2025 vier nieuwe – wijkregisseurs heeft in 2025 actief ingezet op het krijgen van overzicht in de verschillende in- en externe netwerken, deze netwerken goed te onderhouden en daarin een betrouwbare positie te verkrijgen. Dit is randvoorwaardelijk om de doorontwikkeling in wijkgericht werken op een breed gedragen wijze verder vorm te kunnen geven op zowel inhoud, proces als relatie.

Wat heeft het gekost?

Ter besluitvorming

In onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000	Werkelijk 2024	Primitieve begroting 2025	Begroot 2025	Rekening 2025	Vershil begroting na wijziging +/- rekening
Lasten	15.011	12.312	13.060	18.190	-5.130
Baten	8.843	2.089	2.183	6.887	-4.705
Resultaat voor bestemming	6.168	10.223	10.877	11.303	-426
Mutaties reserves:					
toevoegingen	3.510	121	100	1.116	-1.016
onttrekkingen	497	339	339	411	-72
Resultaat na bestemming	9.181	10.006	10.639	12.008	-1.369

Verschillenverklaring begroting na wijzigingen en de rekening

Het nadelige verschil van € 1.369K wordt als volgt verklaard.	Saldo lasten	Saldo baten	Saldo reserves	Saldo totaal
Conventionele explosieven: kosten zijn gedeclareerd bij het gemeentefonds. Zie voordeel programma 9	115 N			115 N
Opvang ontheemden Oekraïne: De gerealiseerde lasten en baten wijken af van de oorspronkelijke begroting. Het verschil wordt volledig geneutraliseerd via de reserve en heeft het geen financiële impact op de exploitatie.	2.539 N	3.618 V	1.062 N	17 V
Niet besteed budget voor extra controles met veiligheidsdoeleinden i.v.m. ontbreken van uitvoeringscapaciteit. Voor 2026 is dit wel voorzien binnen de organisatie van Toezicht en Handhaving	130 V			130 V
Door een stelselwijziging in de aanloop naar de overdracht van de pensioenverplichtingen van gewezen wethouders (Appa) naar het ABP hebben wij een aanvullende storting moeten doen in de voorziening.	1.654 N			1.654 N
Overige verschillen*	952 N	1.087 V	118 V	253 V
Totaal programma	5.130 N	4.705 V	944 N	1.369 N

* In 2025 zijn gedurende negen maanden dubbele loonkosten voor de burgemeester ontstaan. Deze kosten konden grotendeels worden opgevangen binnen het loonbudget van het college.

Verrekeningen met reserves

In onderstaande tabel zijn de bij dit programma behorende reserves genoemd en de voorgestelde stortingen en onttrekkingen:

Naam reserve	Werkelijk saldo 1-1	toevoegingen	onttrekkingen	stand per 31-12
Wijkgericht werken	197	3	36	163
Opvang Oekraïne vluchtelingen	4.653	1.113		5.766
Dekking Afschrijving voormalig Lingecollege	3.457		411	3.046

De effecten die voortkomen uit de vaststelling van de nota van reserves en voorzieningen zijn in bovenstaande overzicht verwerkt. Een aantal daarvan heeft direct op de balans plaatsgevonden en zijn daardoor niet zichtbaar in het onderdeel reserves binnen het onderdeel "wat heeft het gekost".

Algemene baten en lasten

In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van die baten en lasten die niet direct samenhangen met een programma, inclusief de kosten van overhead en de vennootschapsbelasting. Hieronder een totaaloverzicht van alle lasten en baten die tot dit hoofdstuk behoren.

Bedragen x € 1.000	werkelijk 2024	primitieve begroting 2025	begroot 2025	werkelijk 2025	Vershil begroting na wijzi- ging -/- rekening
Lasten	20.250	19.398	21.328	20.116	1.212
Baten	123.026	125.608	133.926	135.164	-1.238
Resultaat voor bestemming	-102.776	-106.210	-112.598	-115.048	2.450
Mutaties reserves:					
toevoegingen	8.812	549	23.042	19.109	3.934
onttrekkingen	5.185	1.561	6.919	4.697	2.222
Resultaat na bestemming	-99.148	-107.222	-96.474	-100.636	4.162

Algemene dekkingsmiddelen

In onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000		werkelijk 2024	primitieve begroting 2025	begroot 2025	rekening 2025	verschil begroting na wijzi- ging -/- rekening
0.5	Treasury	641	-417	-555	251	-805
0.61	OZB woningen	576	662	662	605	57
0.62	OZB niet-woningen	143	119	119	146	-27
0.64	Belastingen overig	30	26	26	51	-25
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-	-	-	-	-
0.8	Overige baten en las- ten	200	123	1.273	208	1.065
Totaal lasten		1.591	514	1.525	1.261	264

0.5	Treasury	669		270	297	-27
0.61	OZB woningen	6.370		6.541	6.512	29
0.62	OZB niet-woningen	6.100		6.493	6.555	-62
0.64	Belastingen overig	843		845	856	-11
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	107.397		117.388	118.230	-842
0.8	Overige baten en lasten	–		58	–	58
Totaal baten		121.379	–	131.595	132.450	-855
Totaal taakvelden		-119.788	-124.013	-130.070	-131.189	1.119

0.5 Treasury

Hier wordt het saldo van rentelasten en rentebaten verantwoord, zoals dit in de begroting is toegerekend. In de begroting 2025 is uitgegaan van een rekenrente van 1,0%. Volgens de regelgeving mag de toegerekende rente maximaal 25% afwijken van de gemiddeld betaalde en ontvangen rente. Uit de nacalculatie bleek dat het werkelijke rentepercentage 0,54% bedroeg, waardoor een herberekening noodzakelijk was. Dit lagere rentepercentage is het gevolg van de gehanteerde minimale omslagrente van 1,0% in de begroting en hogere renteopbrengsten uit uitgezette liquide middelen via schatkistbankieren.

Door de herberekening van rentelasten zijn binnen het programma Leefomgeving de rentelasten aanzienlijk verlaagd. Dit betekent onder meer een lagere doorbelasting van rekenrente accommodaties sport en onderwijs € 299.000. De overige lagere doorbelasting aan rente vertaalt zich elders over de programma's 1 t/m 4.

0.6 Belastingen

De bijdrage aan de BSR is in hun concept

jaarstukken ten opzichte van de laatste rapportage € 112.000 verlaagd. De overige verschillen in de opbrengst belastingen sluiten goed aan bij de geraamde opbrengsten; deze verschillen zijn lager dan € 75.000 per onderdeel en worden niet verder toegelicht.

0.7 Algemene uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering komt € 842.000 hoger uit dan was geraamd in de 2e voortgangsrapportage, die was gebaseerd op de uitkomsten van de septembercirculaire 2025.

Door het ministerie is een aantal maatstaven (voorlopig) hoger vastgesteld dan door ons was geraamd, dit betekent een extra inkomst van € 326.000. Daarnaast hebben we over voorgaande jaren nog € 335.000 nabetaling ontvangen en ontvangen we voor de ontmanteling van explosieven nog € 109.000.

Als laatste hebben we in de december-circulaire nog middelen ontvangen voor bepaalde extra taken, hierover bent u geïnformeerd in een informatienota.

0.8 Overige baten en lasten

Deze bestaan uit de volgende onderdelen:

Bedragen x € 1.000	werkelijk 2024	primitieve begroting 2025	begroot 2025	rekening 2025	verschil begroting na wijzi- ging -/- begroting
Salarissen en sociale lasten	153		390	12	378
Salarissen en sociale lasten voormalige personeel	27				
Stelposten	-50	123	883	-3	885
Bijdrage BSR	-52				
Bijdrage Werkzaam rivieren- land	17			-253	253
Bijdrage GGD	-84				
Bijdrage Regio Rivierenland				177	-177
Toevoeging aan voorziening	189			275	-275
totaal lasten	200	123	1.273	208	1.065
Stelposten			58		58
Totaal baten	-	-	58		58
Saldo	200	123	1.215	208	1.007

Salarissen en sociale lasten

Binnen deze post zijn de kosten opgenomen die voortkomen uit de feitelijke betalingen van verhaalkosten door het UWV. Het betreft WW uitkeringen en bovenwettelijke vergoedingen. Deze kosten worden uiteindelijk grotendeels ten laste gebracht van de voorziening *voormalig personeel*.

Stelposten

De begroting bevatte diverse geoormerkte bedragen uit de algemene uitkering, waaronder € 657.000 voor loon- en prijsstijgingen. Deze is niet verdeeld over de budgetten in de programma's en valt daarom nu vrij.

Het resterende verschil wordt verklaard door ontvangen extra tegemoetkomingen voor Participatie. De bijbehorende lasten worden verantwoord binnen de jaarrekening van Werkzaam Rivierenland.

Toevoeging aan voorziening

Op basis van de actuele stand van het saldo debiteuren hebben we € 95.000 onttrokken aan de voorziening dubieuze debiteuren en € 370.000 gestort in de voorziening voormalig personeel.

Bijdrage gemeenschappelijke regelingen

Deze post heeft betrekking op de BTW die door de gemeenschappelijke regelingen wordt terugontvangen uit het BTWcompensatiefonds. Deze terug ontvangsten worden in mindering gebracht op onze bijdrage aan de betreffende gemeenschappelijke regelingen.

Het gaat hierbij onder meer om de volgende gemeenschappelijke regelingen: BSR, GGD Gelderland-Zuid, Werkzaam Rivierenland en Regio Rivierenland.

Mutaties reserves

In onderstaande tabel zijn de reserves genoemd die geen betrekking hebben op een bepaald programma en daarom in dit hoofdstuk worden opgenomen.

Mutaties reserve	Stand per 1 januari 2025	Bijboekingen	Afboekingen	Stand per 31 december 2025
	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000
Algemene weerstandsreserve	20.776	29.182	14.288	35.670
Reserve investeringsfonds	1.622	–	1.622	–
Totale weerstandscapaciteit	22.399	29.182	15.911	35.670

Bedragen x € 1.000	werkelijk 2024	primitieve begroting 2025	begroot 2025	Rekening 2025	Vershil begroting na wijziging +/- rekening
Onvoorziene uitgaven	–	40	18	–	18
Totaal lasten	–	40	18	–	18

Toelichting onvoorziene uitgaven

Het bedrag voor onvoorzien (€ 40.000) is bestemd voor eenmalige zaken die onvoorzien, onvermijdelijk en onuitstelbaar zijn. In 2025 is € 22.500 besteed aan de viering van 6.000 jaar Tiel.

Overhead

Bedragen x € 1.000	werkelijk 2024	primitieve begroting 2025	begroot 2025	rekening 2025	verschil begroting na wijzi- ging -/- rekening
Lasten	18.635	18.864	19.783	18.828	955
Baten	1.647	1.081	2.331	2.714	-383
Saldo	16.988	17.783	17.452	16.114	1.338

Onder overheadkosten worden de kosten verstaan die niet direct kunnen worden toegerekend aan een specifiek product, taakveld of programma binnen de begroting. Het betreft onder meer kosten voor huisvesting, ICT, personeelszaken en financiële administratie.

De overheadkosten worden niet doorbelast aan andere taakvelden of programma's, maar afzonderlijk gepresenteerd

in een apart overzicht. Directe loonkosten van medewerkers die rechtstreeks werkzaam zijn voor een programma of taakveld worden wel aan het betreffende programma toegerekend.

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de gesaldeerde overheadkosten in het verslagjaar € 16,1 miljoen bedragen. Dit bedrag kan globaal worden onderverdeeld in de volgende componenten:

Bedragen x € 1.000	werkelijk 2024	primitieve begroting 2025	begroot	rekening 2025	Verschil begroting na wijzi- ging -/- werkelijk
Salarissen	1.026	5.326	2.340	1.424	916
Bijdragen verbonden partijen	7.669	8.423	8.237	8.062	175
Materiële kosten	9.189	4.489	8.616	8.709	-93
Kapitaallasten	471	556	519	494	25
Verrekening met voorzieningen	279	70	70	139	-69
Totaal lasten	18.635	18.864	19.783	18.828	955
Bijdragen van derden	-1.647	-1.081	-2.331	-2.714	383
Totaal inkomsten	-1.647	-1.081	-2.331	-2.714	383
Saldo	16.988	17.783	17.452	16.114	1.338

Het saldo van de overheadkosten is ruim € 1,3 miljoen positiever dan begroot. Per saldo zijn de totale salarislasteren binnen de overhead € 916.000 lager dan geraamd. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door in 2025 nog niet ingevulde vacatureruimte en, in mindere mate, door verhaalde loonkosten bij het UWV.

De bijdragen aan verbonden partijen vallen per saldo € 176.000 lager uit dan begroot. Dit wordt voornamelijk verklaard door een lagere bijdrage aan de Regio Rivierenland in het algemeen en een lagere bijdrage aan de DVO Jeugd en Wmo. Ook de bijdrage aan de Bedrijfsvoerings-

organisatie West Betuwe is lager dan voorzien.

Aan het onderhoud van het stadhuiscomplex is minder besteed dan gepland. De resterende middelen zijn toegevoegd aan de reserve, zodat de werkzaamheden in 2026 alsnog kunnen worden uitgevoerd.

Aan inkomsten hebben we € 383.000 meer ontvangen dan begroot. Dit betreft onder meer hogere doeluitkeringen van het Rijk, waaronder de kinderopvangtoeslag (KOT), extra ontvangsten door het uitlenen van collega's en doorbelaste uren aan projecten.

Vennootschapsbelasting

Bedragen x € 1.000		werkelijk 2024	primitieve begroting 2025	begroot 2025	rekening 2025	Vershil begroting na wijzi- ging -/- rekening
0.9	Vennootschaps- belasting (VpB)	24	20	20	27	-7
Totaal lasten		24	20	20	27	-7

Gemeenten zijn verplicht om vennootschapsbelasting (VPB) af te dragen voor bedrijfsmatige activiteiten waarop winst wordt gemaakt. De te betalen VPB bedraagt 19% over de winst indien deze minder bedraagt dan € 200.000 en 25,8% bij een winst van meer dan € 200.000. Bedrijfsmatige activiteiten waarop verlies wordt gemaakt kunnen deels worden weggestreept tegen de geboekte winsten op andere activiteiten.

De gemeente Tiel verricht een aantal ondernemersactiviteiten die leiden tot VPB-plicht. Dit leidt tot een te betalen VPB voor de verhuur van het stadhuiscomplex en voor het havenbedrijf.

In deze rekening is onder meer de definitieve aangifte 2024 verwerkt.

Jaarverslag

DEEL 3:

Paragrafen

1. Lokale heffingen

Algemene inleiding

In deze paragraaf gaan wij in op de lokale heffingen voor 2025, voor zover het gaat om heffingen die de gemeente mag opleggen vanuit haar publiekrechtelijke taak. Lokale heffingen bestaan uit belastingen en rechten (retributies), die volgens de Gemeentewet worden aangemerkt als gemeentelijke belastingen.

De gemeente Tiel heft de volgende belastingen:

- onroerende-zaakbelastingen*
- hondenbelasting*
- parkeerbelastingen
- precariobelasting
- reclamebelasting*
- rioolheffing*
- verblijfsbelasting

De heffingen gemerkt met een * worden verzorgd door de gemeenschappelijke regeling Belastingssamenwerking Rivierenland (BSR). Tevens verzorgt BSR de uitvoering van de wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ).

De volgende retributies (rechten) worden in Tiel geheven:

- Haven-, kade- en liggelden (Scheepvaartrechten)
- Leges
- Lijkbezorgingsrechten
- Marktgelden

Het gemeentelijke belastinggebied is wettelijk begrensd; alleen de in de Gemeentewet (art. 219) opgesomde

heffingen mogen worden opgelegd. In dit artikel wordt tevens geregeld dat de gemeente vrij is in het hanteren van heffingsmaatstaven, met dien verstande dat het bedrag van een gemeentelijke belasting niet afhankelijk mag worden gesteld van inkomen, winst of vermogen.

Ten aanzien van de rechten is bepaald dat hierop geen winst mag worden behaald.

Dit wordt berekend op begrotingsbasis: de geraamde baten mogen de geraamde lasten niet overschrijden.

Afronding tarieven 2025:

Bij de berekening van de tarieven 2025 worden deze, met uitzondering van de legestarieven die door het rijk worden vastgesteld, rekenkundig afgerond zodat de tarieven praktisch werkbaar zijn. De afronding is op 5 eurocent bij bedragen onder de 100 euro, op 50 eurocent bij bedragen boven de 100 euro en op gehele euro's boven de 200 euro.

In het kader van serviceverlening en klantgerichtheid ronden we de tarieven *naar beneden af*.

Uitgangspunten beleid lokale heffingen

Uitgangspunt bij de heffingen van lokale belastingen is het aanpassen van de tarieven met het inflatiepercentage. Met ingang van de begroting 2020 hebben we voor de prijsontwikkeling aangesloten bij de verwachte prijsontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) van het

CPB. In de vaststelling van de tarieven is uitgegaan van een inflatiecorrectiepercentage van 2,3%.

Toelichting lokale heffingen

Waardering onroerende zaken (WOZ)

De herwaardering van onroerende zaken vindt jaarlijks plaats. De waardepeildatum voor het belastingjaar 2025 is 1 januari 2024.

In de categorie woningen steeg de waarde ten opzichte van waardepeildatum 1-1-2024 met gemiddeld 3,7%. De waarde in de categorie niet-woningen steeg met gemiddeld 1,2%.

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Uitgangspunt bij de OZB is dat de opbrengst gelijk blijft aan die van vorig jaar, gecorrigeerd (verhoogd) met het inflatiepercentage.

Hondenbelasting

De hondenbelasting is, conform artikel 226 van de Gemeentewet, een algemene belasting. Sinds 2010 is de opbrengst geheel bestemd als doelbelasting voor de bestrijding van de hondenpoepoverlast.

Door BSR worden ieder jaar controles uitgevoerd, waardoor het aantal geregistreerde honden op peil blijft. In totaal zijn er in Tiel circa 3.500 geregistreerde honden.

Parkeerbelastingen

De afgelopen vier jaar zijn de tarieven voor de parkeerbelastingen niet verhoogd. De tarieven van de parkeervergunningen zijn wel verhoogd.

Indien niet of niet-voldoende wordt betaald bij parkeerapparatuur volgt bij controle een naheffingsaanslag parkeerbelasting. Deze bestaat uit het tarief voor één uur verhoogd met kosten.

Kosten naheffingsaanslag

De minister van BZK stelt jaarlijks het maximum bedrag vast dat mag worden doorberekend, indien niet of onvoldoende is betaald bij de parkeerapparatuur. Voor 2025 is dit bedrag vastgesteld op € 76,70.

In 2025 zijn 6.140 naheffingsaanslagen uitgereikt. Hiertegen zijn 2.028 bezwaarschriften ingediend, waarvan er 1.499 gegrond of geseponneerd zijn.

Kostendekking naheffingsaanslag parkeren	Primitieve begroting 2025 €x1.000	Werkelijk 2025 €x1.000
Directe lasten (inclusief heffingen)	199	354
Directe baten (exclusief heffingen)	–	–
Netto lasten	199	354
Toe te rekenen lasten:		
Overhead (inclusief rente)	–	49
BTW	42	74
Totale lasten	241	477
Opbrengsten heffingen	166	359
Dekking	69%	75%

Precariobelasting

Deze belasting is gebaseerd op artikel 228 van de Gemeentewet. Hierin is geregeld dat “terzake van het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond, een precariobelasting kan worden geheven”.

Tarieven verkoopstandplaatsen en terrassen

Belast worden de verkoopstandplaatsen (vaste en tijdelijke) en de terrassen. De tarieven zijn in 2025 geïndexeerd met het inflatiepercentage.

Reclamebelasting

Sinds 2009 wordt reclamebelasting opgelegd aan ondernemers op de bedrijventerreinen Kellen, Latenstein en Westroijen en in het centrumgebied. De opbrengst van deze belasting wordt, na aftrek van de kosten, gestort in het Ondernemersfonds, van waaruit de diverse activiteiten worden bekostigd.

De gehanteerde tarieven zijn gebaseerd op de begrotingen die door de ondernemersverenigingen Ondernemers Coöperatie Tiel (OCT) en Hart van Tiel (HvT) worden ingediend. Voor 2024 zijn de tarieven voor Centrum Tiel verhoogd met 15%. De tarieven voor het bedrijventerrein zijn ongewijzigd gebleven.

Op verzoek van Hart van Tiel is vanaf 2020 de heffingsmaatstaf voor het centrumgebied gewijzigd van het aantal m² reclame-uiting in de WOZ-waarde. Voor de drie bedrijventerreinen is de heffingsmaatstaf ongewijzigd gebleven en geldt derhalve het aantal m² reclame-uiting.

Rioolheffing

De tarieven betreffende de rioolheffing zijn met 2,3% verhoogd. Voor de berekening van de kostendekkendheid gaan we uit van begrotingscijfers.

Kostendekking rioolheffing	Primitieve begroting 2025 €x1.000	Werkelijk 2025 €x1.000
Directe lasten (inclusief heffingen)	3.717	5.119
Directe baten (exclusief heffingen)	–	–
Netto lasten	3.717	5.119
Toe te rekenen lasten:		
Overhead (inclusief rente)	307	327
BTW	607	1.073
Totale lasten	4.631	6.519
Opbrengsten heffingen	4.579	5.049
Dekking	99%	77%

Toeristenbelasting

Bij besluit van 8 november 2017 heeft de raad de naam Toeristenbelasting gewijzigd in Verblijfsbelasting.

Gebruikelijk is om geen jaarlijkse inflatiecorrectie toe te passen vanwege de zeer geringe verhoging die dan ontstaat. Bovendien wordt zo voorkomen dat recreatieondernemers voortdurend hun foldermateriaal moeten aanpassen. Elke vijf jaar vindt een correctie plaats op basis van de gecumuleerde percentages. De eerstvolgende trendmatige verhoging is voor belastingjaar 2023 doorgevoerd. De verhoging bedraagt € 0,50 p.p.p.n.

Ook buitenlandse arbeidsmigranten, die niet zijn ingeschreven in de Basisregistratie Personen, worden met ingang van 15 juli 2017 in de heffing betrokken. Belastingplichtig is degene die gelegenheid biedt tot verblijf. Dit betreft in dit geval meestal de uitzendorganisaties. De

praktijk leert dat het aanzienlijke inspanningen vergt om de juiste aantallen boven water te krijgen om te komen tot een goede aanslagoplegging.

De inspanningen van het afgelopen jaar hebben geleid tot een overzicht van adressen waar sprake is van huisvesting van arbeidsmigranten. Voor de meerderheid van deze adressen geldt dat de bewoners worden ingeschreven in de Basisregistratie Personen. De verblijfsaanbieders betreffende de overige adressen ontvangen een verzoek tot het doen van aangifte voor de verblijfsbelasting. De informatie uit de aangiften geeft handvatten om te bepalen of er een aanslag verblijfsbelasting moet volgen.

Scheepvaartrechten

De bevoegdheid om scheepvaartrechten (haven-, kade- en liggeld) te heffen, is opgenomen in artikel 229, lid 1 onderdelen a en b van de gemeentewet.

De tarieven van 2023 blijven gelden tot en met 2027.

Bij de jaarrekening is de overdekking gestort in de bestemmingsreserve Havens.

Kostendekking scheepvaartrechten	Primitieve begroting 2025 €x1.000	Werkelijk 2025 €x1.000
Directe lasten (inclusief heffingen)	199	470
Directe baten (exclusief heffingen)	–	73
Netto lasten	199	397
Toe te rekenen lasten:		
Overhead (inclusief rente)	–	–
BTW	29	99
Totale lasten	228	496
Opbrengsten heffingen	149	111
Dekking	65%	22%

Leges

Bij het vaststellen van de tarieven geldt kostendekkendheid als uitgangspunt. De berekeningen betreffende de mate van kostendekkendheid voldoen aan de wettelijke vereisten.

De tarieven zijn, waar mogelijk en toegestaan, met 2,3% verhoogd.

Onderstaand treft u een overzicht aan van de kostendekkendheid van de legesverordening en de daarbij behorende titels.

Voor de berekening van de kostendekking gaan we uit van begrotingscijfers.

De omschrijving van de titels, zoals opgenomen in de verordening op de heffing en de invordering van leges Tiel 2025, zijn als volgt:

- Titel 1 Algemene dienstverlening
- Titel 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet.
- Titel 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2.

Kostendekking leges	Titel 1		Titel 2		Titel 3		Totaal	
	Algemene dienstverlening		Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet		Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2			
	Primitieve begroting 2025	Werkelijk 2025	Primitieve begroting 2025	Werkelijk 2025	Primitieve begroting 2025	Werkelijk 2025	Primitieve begroting 2025	Werkelijk 2025
	€x1000	€x1000	€x1000	€x1000	€x1000	€x1000	€x1000	€x1000
Directe lasten (inclusief heffingen)*	963	909	1460	1495	242	139	2.665	2.543
Directe baten (exclusief heffingen)	–	–					–	–
Netto lasten	963	909	1460	1495	242	139	2.665	2.543
Toe te rekenen lasten:								
Overhead (inclusief rente)	309	319	757	780	27	28	1.093	1.127
Totale lasten	1.272	1.227	2.217	2.275	269	168	3.758	3.670
Opbrengsten heffingen	1.018	1.009	944	2.243	13	13	1.975	3.265
Dekking	80%	82%	43%	99%	5%	8%	53%	89%

Lijkbezorgingsrechten

Op 29 november 2017 is de “Verordening op het beheer en gebruik van gemeentelijke begraafplaatsen in de gemeente Tiel 2018” door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin is het beheer en het gebruik geactualiseerd, mede naar aanleiding van wensen en bezwaren van inwoners van Tiel over onder andere de hoogte van de tarieven en over de uitgiftetermijnen van graven en asbestemmingen.

De belastingverordening lijkbezorgingsrechten is hierdoor eveneens opnieuw vastgesteld, met de daarbij behorende nieuwe tarieventabel.

Voor de berekening van de kostendekking gaan we uit van begrotingscijfers. De tarieven voor 2025 zijn verhoogd met 2,3%.

De afkoopsommen die in de rechten zijn begrepen worden gestort in de voorziening begraven. Uit deze voorziening worden ook de jaarlijkse onderhoudskosten betaald.

Lijkbezorgingsrechten	Primitieve begroting 2025 €x1.000	Werkelijk 2025 €x1.000
Directe lasten (inclusief heffingen)	497	498
Directe baten (exclusief heffingen)	–	–
Netto lasten	497	498
Toe te rekenen lasten:		
Overhead (inclusief rente)	34	427
BTW	–	122
Totale lasten	531	1.048
Opbrengsten heffingen	300	299
Dekking	56%	29%

Marktgelden

De tarieven voor deze heffing zijn zo gering dat een jaarlijkse trendmatige indexering van de tarieven niet of nauwelijks leidt tot een verhoging van de tarieven. Het is dan ook gebruikelijk om geen jaarlijkse inflatiecorrectie toe te passen, maar de tarieven eens in de vijf jaar te verhogen met de gecumuleerde indexeringen van die vijf jaar.

De tarieven van 2024 zijn gehandhaafd voor 2025. Door de stijging van de netbeheerskosten en de netwerkcongestie is rekening gehouden met een verhoging van 10% voor de energiekosten. De tarieven stroomkosten zijn derhalve met dit percentage verhoogd.

Kostendekking Marktgelden	Primitieve begroting 2025 €x1.000	Werkelijk 2025 €x1.000
Directe lasten (inclusief heffingen)	49	16
Directe baten (exclusief heffingen)	–	
Netto lasten	49	16
Toe te rekenen lasten:		
Overhead (inclusief rente)	–	
BTW	10	3
Totale lasten	59	20
Opbrengsten heffingen	23	18
Dekking	39%	90%

Lastendruk

Gemeente	Eenpersoons huishouden		Meerpersoons huishouden		Rangnummer Meerpersoons huishouden	
	2024	2025	2024	2025	2024	2025
	€	€	€	€	#	#
Buren	1.210	1.287	1.232	1.309	317	322
Culemborg	1.066	1.148	1.090	1.172	270	278
Gorinchem	878	885	1.009	1.023	198	163
Maasdriel	1.003	1.076	1.031	1.111	227	250
Neder-Betuwe	1.077	1.107	1.096	1.127	272	260
Tiel	942	993	1.021	1.073	208	216
Vijfheerenlanden	956	973	1.046	1.073	243	217
West Betuwe	1.277	1.384	1.289	1.402	327	333
West Maas en Waal	963	1.050	974	1.069	162	211
Zaltbommel	1.096	1.164	1.121	1.189	283	287
Landelijk gemiddelde	911	964	994	1.053	n.v.t.	n.v.t.

Kwijtscheldingsbeleid

De mogelijkheid om kwijtschelding van lokale heffingen te verlenen is geregeld in artikel 255 van de Gemeentewet. Hoofregel is dat gemeenten het kwijtscheldingsbeleid van de Rijksoverheid volgen, zoals geregeld in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. Een uitzondering is dat het gemeenten is toegestaan om bij de berekening van de kwijtschelding uit te gaan van 100% van de bijstandsnorm. Het rijk hanteert 90%. De gemeente Tiel

maakt al sinds jaren gebruik van deze mogelijkheid.

In de gemeente Tiel wordt kwijtschelding verleend voor de onroerend zaakbelastingen en de rioolheffing. Echter, sinds de afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB wordt feitelijk alleen nog kwijtschelding verleend voor de rioolheffing. De behandeling van kwijtscheldingsverzoeken vindt plaats door BSR.

Overzicht verleende kwijtscheldingen:

Jaar	Bedrag (€x1.000)	Aantal
2023	259	1.359
2024	251	1.281
2025	241	1.206

NB: Aantallen en bedragen kunnen afwijken ten opzichte van eerdere rapportages, doordat in 2025 nog kwijtscheldingen van bedragen uit voorgaande jaren kunnen plaatsvinden. De weergegeven aantallen en bedragen zijn gebaseerd op de stand per 1 april 2026.

Overzicht geraamde en werkelijke ontvangsten

Belastingen	Primitieve begroting 2025 €x1.000	Begroting na wijzigingen 2025 €x1.000	Werkelijk 2025 €x1.000	Vershil €x1.000
OZB woningen	6.541	6.541	6.512	-29
OZB niet-woningen eigenaren	3.795	4.043	4.128	85
OZB niet-woningen gebruikers	2.450	2.450	2.427	-23
Hondenbelasting	274	295	296	2
Parkeerbelasting	2.651	2.075	2.237	162
Precariobelasting	35	35	44	9
Reclamebelasting	460	515	493	-22
Rioolheffing	4.713	4.624	5.049	425
Verblijfsbelasting	354	354	81	-273
Leges omgevingsvergunningen	850	1.500	2.124	624
Overige leges	733	773	1.123	349
Lijkbezorgingsrechten	300	300	299	-1
Haven-, kade- en liggelden	175	139	111	-28
Marktgelden	24	24	18	-6
Totaal lokale heffingen	23.355	23.669	24.942	1.273

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op de vraag in hoeverre we in staat zijn om tegenvallers op te vangen.

Centraal in de aanpak van risicomanagement staat het risicobewustzijn. Het gaat niet zozeer om het vermijden en/of ontkennen van risico's, maar juist om het bewust nemen van verantwoorde risico's gerelateerd aan de beschikbare weerstandscapaciteit.

Eerst geven we een toelichting op het beschikbare weerstandsvermogen. Daarna maken we een berekening van de weerstandsratio. Daarnaast nemen we in deze paragraaf een aantal financiële kengetallen op, waardoor we u nog meer inzicht kunnen geven in onze financiële positie.

We sluiten af met een conclusie en tot slot geven we een top 10 van het gemeentebrede risicoprofiel.

De beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Tiel bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Onder de weerstandscapaciteit kunnen 5 elementen worden gerekend:

- a) de post onvoorzien
- b) onbenutte belastingcapaciteit
- c) de algemene (weerstand)reserve / risicoreserve
- d) bestemmingsreserves
- e) stille reserves.

Voor de onderdelen a en b geldt dat deze voor de jaarrekening geen betekenis hebben.

Stille reserves bestaan vooral uit bezittingen die niet meer noodzakelijk zijn voor onze doelstellingen of bedrijfsvoering. In de afgelopen jaren zijn deze grotendeels afgestoten.

Verder is de waarde van ons aandelenbezit vele malen hoger dan de nominale waarde zoals deze, conform het BBV, in de balans is opgenomen. Het gaat om de aandelen BNG en Vitens. Deze aandelen zijn echter niet vrij verhandelbaar. Het is dan ook niet mogelijk om deze waarde daadwerkelijk te cashen, althans niet op dit moment. Wij tellen de berekende waarde dan ook niet mee voor de bepaling van onze weerstandscapaciteit. Bovendien ontvangen wij voor de aandelen BNG aandelen dividend. Het verkopen van de aandelen zou op begrotingsbasis dan ook leiden tot structureel lagere inkomsten.

Wij beschouwen in elk geval de algemene weerstandsreserve als weerstandscapaciteit.

capaciteit. Daarnaast is van de bestemmingsreserves alleen de algemene reserve grondexploitatie beschikbaar als weerstandscapaciteit. De risico's van de grondexploitatie zijn onderdeel van de

berekening van het totaal aan risico's dat we lopen. De andere bestemmingsreserves hebben een specifiek doel en behoren daarom ook niet tot de weerstandscapaciteit.

Reserve	Stand per 01-01- 2025 €x1.000	Bijboekingen €x1.000	Afboekingen €x1.000	Stand per 31-12- 2025 €x1.000	Toekomstige af- en bijboekingen €x1.000	Huidige capaciteit €x1.000
Algemene weerstandsreserve	20.776	29.351	14.288	35.838	-6.184	29.655
Reserve grondexploitatie	5.172	779	294	5.656	-5.600	56
Totale weerstandscapaciteit	25.948	30.129	14.583	41.495	-11.784	29.711

De benodigde weerstandscapaciteit

Om de risico's van de gemeente Tiel in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. In dit risicoprofiel zijn alle bekende risico's betrokken, inclusief die met betrekking tot de grondexploitatie.

In totaal zijn er ongeveer 100 risico's in beeld gebracht. In de tabel achteraan deze paragraaf worden de tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserve-

ren van het maximale bedrag ongewenst en onnodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Uit de simulatie volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 11.965.000 (Dit is de benodigde weerstandscapaciteit).

Berekening weerstandsratio

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste en de beschikbare weerstandscapaciteit.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{29.711.000}{11.965.000} = 2,48$$

Onderstaande normtabel biedt een waardering van de berekende ratio.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

De ratio voor het weerstandsvermogen van de gemeente Tiel valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

N.B. In deze berekening is nog geen rekening gehouden met het rekeningresultaat 2024 en de bestemming daarvan.

Financiële kengetallen

In dit onderdeel van deze paragraaf nemen we de voorgeschreven financiële kengetallen op.

We hebben de cellen gekleurd op basis van de normen die de provincie in haar toezichtkader hanteert:

- groen: categorie A
- oranje: categorie B
- rood: categorie C

Kengetallen toezichtkader Provincie Gelderland	Cat A	Cat B	Cat C
1a. Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
4. Structuele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

De normen uit het toezichtkader van de provincie Gelderland zijn hierboven weergegeven. De categorieën lopen op in risicoprofiel van A (laag) tot en met C (hoog).

De kengetallen van de gemeente Tiel zijn als volgt:

Kengetal	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
1a. Netto schuldquote	49,1%	83,0%	39,4%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	47,0%	81,0%	37,0%
2. Solvabiliteitsratio	30,0%	21,0%	35,6%
3. Grondexploitatie	0,0%	0,0%	3,3%
4. Structuele exploitatieruimte	5,7%	0,1%	2,9%
5. Belastingcapaciteit	108,0%	108,0%	107,6%

Toelichting kengetallen Gemeente Tiel

Bovenstaande kengetallen dienen in onderlinge samenhang en in combinatie met de weerstandsratio te worden beoordeeld. Indien één of enkele kengetallen een minder gunstig beeld laten zien, terwijl andere kengetallen positief zijn, is er in algemene zin geen directe reden tot zorg. Dit verandert wanneer meerdere kengetallen een verhoogd risicoprofiel laten zien. Hierbij wordt opgemerkt dat het kengetal belastingcapaciteit een meer ondersteunend karakter heeft ten opzichte van de overige kengetallen.

1a. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in de omvang van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de totale baten. Dit kengetal vormt een indicatie voor de druk van rente en aflossingen op de exploitatie.

In 2025 is de netto schuldquote uitgekomen op 39,4%. Dit is lager dan in 2024 en aanzienlijk lager dan begroot. Het verschil tussen begroot en werkelijk wordt verklaard doordat we in 2025, anders dan

verwacht, geen langlopende geldleningen hebben aangetrokken. Daarnaast is de schuldenpositie verder afgenomen: er is in 2025 bijna € 8 miljoen afgelost op de gemeentelijke geldleningen.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

Om inzicht te geven in de mate waarin sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief verstrekte leningen gepresenteerd. Door deze correctie wordt zichtbaar welk deel van de schulden samenhangt met doorgeleende middelen.

De berekeningswijze is gelijk aan die van de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa alle verstrekte leningen en deelnemingen worden meegenomen (waaronder aandelen in BNG en Vitens).

De gecorrigeerde netto schuldquote bedraagt in 2025 37,0% en ligt daarmee eveneens lager dan in 2024 en ruim onder de norm van 100%. Dit bevestigt het beeld dat de schuldenlast zich op een beheersbaar niveau bevindt.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Dit kengetal wordt berekend als het eigen vermogen (reserves en resultaat) als percentage van het balanstotaal.

De provincie beschouwt een solvabiliteitsratio tussen 20% en 50% als matig en onder de 20% als onvoldoende. Met een solvabiliteitsratio van 35,6% in 2025 bevindt Tiel zich binnen de bandbreedte van een matige, maar acceptabele financiële positie.

Ten opzichte van 2024 is sprake van een stijging, wat duidt op een verdere versterking van het eigen vermogen. De winstuitkering Medel, die feitelijk in december 2025 is ontvangen, heeft hierop de grootste invloed. Dit is tevens een belangrijke reden waarom in 2025 geen langlopende lening is aangetrokken voor herfinanciering van de aflossingen.

3. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft inzicht in de risico's die samenhangen met grondposities. Hierbij wordt de boekwaarde van gronden afgezet tegen de totale baten.

In 2025 bedraagt dit kengetal 3,3%. Dit betekent dat Tiel in beperkte mate grondposities heeft. Hoewel we steeds actiever deelnemen aan grondexploitaties en dit richting de toekomst verder zal toenemen is het percentage in 2025 relatief laag.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft inzicht in het structurele begrotingsevenwicht. Hierbij wordt

onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. Incidentele posten hebben een looptijd van maximaal drie jaar en worden geëlimineerd om het structurele saldo te bepalen.

In 2025 bedraagt de structurele exploitatieruimte 2,9% en is daarmee duidelijk positief. Dit betekent dat de structurele baten de structurele lasten overtreffen en dat sprake is van een duurzaam sluitende exploitatie. Hiermee wordt voldaan aan de provinciale norm.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de relatieve hoogte van de woonlasten in de gemeente ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Traditioneel wordt dit bepaald op basis van de woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gemiddelde woning.

Voor een meer realistisch beeld van de belastingdruk is in deze analyse tevens rekening gehouden met het besteedbaar inkomen van huishoudens. Hierbij zijn de woonlasten afgezet tegen het gemiddelde besteedbaar inkomen in zowel Tiel als Nederland.

Op basis hiervan komt de belastingcapaciteit in 2025 uit op 107,1%. Dit betekent dat de belastingdruk in Tiel, gecorrigeerd voor inkomensniveau, circa 7% hoger ligt dan het landelijk gemiddelde.

Dit duidt erop dat de woonlasten in Tiel niet alleen nominaal hoger zijn, maar ook relatief zwaarder drukken op de financiële draagkracht van huishoudens.

Conclusie

Uit deze paragraaf blijkt dat de financiële positie van de gemeente Tiel in 2025 verder is verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren. Dit blijkt uit de financiële kengetallen, waarbij vooral de schuldquote en de solvabiliteitsratio een positieve ontwikkeling laten zien. De weerstandsrisico is iets lager dan de begroting: verwacht was 2,72, terwijl op rekeningbasis 2,33 is behaald.

De belastingcapaciteit is het enige kengetal dat nog als minder gunstig wordt beoordeeld. De impact hiervan is echter beperkt, omdat de berekening altijd gebaseerd is op het voorgaande jaar (in dit geval 2023) en omdat dit kengetal slechts een aanvullende rol speelt bij de financiële beoordeling.

Bijlage: top 10 risico's

Omschrijving		Kans van optreden	Maximaal financieel gevolg	Invloed op WV
1	Groter beroep op voorziening jeugdzorg	70%	€ 1.500.000 struct.	14,52%
2	Tekorten toekomstige grondexploitaties	50%	€ 3.000.000	8,57%
3	Onvoldoende middelen voor Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	50%	€ 2.500.000	7,11%
4	Planschadeclaim	50%	€ 1.900.000	5,36%
5	Onvoldoende dekking voor tussenvariant 3e ontsluitingsweg	50%	€ 600.000 struct.	4,28%
6	Personele gevolgen uittreding BWB	50%	€ 1.500.000	4,15%
7	Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	70%	€ 1.000.000	3,98%
8	Bodemverontreinigingen	50%	€ 1.000.000	2,88%
9	Inbraak of hack van systemen	50%	€ 1.000.000	2,86%
10	Onvoldoende middelen om beheerplannen openbare ruimte te kunnen uitvoeren waardoor achterstallig onderhoud ontstaat	50 %	€ 1.000.000	2,82 %

3. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Tiel heeft een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van wegen, riolering, groen, civiele kunstwerken, gebouwen, etc. Het onderhoud van deze kapitaalgoederen is van groot belang voor het zo goed mogelijk functioneren van de gemeente op verschillende beleidsterreinen zoals veiligheid, vervoer, recreatie, onderwijs en welzijn. Het onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in beleids- en beheerplannen. In deze paragraaf wordt per onderwerp ingegaan op het beleidskader, de ontwikkelingen en de bijbehorende financiële consequenties.

Openbare ruimte

Begraafplaatsen en gedenkparken

a. Beheerplan

Naam	Status	Jaar vaststelling
Beheerplan begraafplaatsen 2023-2026	Definitief	2023

b. Kengetallen

Groentype	Hoeveelheid	
Gras	171	are
Cultuurlijke beplanting	60	are
Hagen	29	are
Natuurlijke beplanting	2	are
Totaal	219	are

De bomen op de begraafplaatsen horen budgettair bij openbaar groen. De aantallen zijn genoemd bij groen.

c. Beleidskader

Het beleidskader voor de begraafplaatsen is:

- Ontwikkel- en beheervisie begraafplaatsen gemeente Tiel 2010-2020
- Verordening op het beheer en gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen 2018
- Uitvoeringsbesluit gemeentelijke begraafplaatsen gemeente Tiel 2015
- Verordening op de heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten 2018
- Activeringsplan begraafplaats Ter Navolging 2015-2025

d. Beleidsontwikkelingen

Voor 2026 wordt een integraal beleid- en beheerplan opgesteld voor alle kapitaalgoederen (assets) in de openbare ruimte. Hierbij zullen de bestaande beleidsplannen geactualiseerd worden en ontbrekende beleidsplannen opgesteld worden.

e. Praktische ontwikkelingen

Concrete projecten uit het beheerplan worden voorbereid en in uitvoering gebracht.

Civiele kunstwerken

a. Beheerplan

Naam	Status	Jaar vaststelling
Beleidsplan civiele kunstwerken	concept	2025

b. Kengetallen

Onderdeel	Hoeveelheid	
Beschoeiingen en grondkeringen	76	st
Bruggen	77	st
Duikers	295	St
Geluidwerende voorziening	2	St
Steigers	2	St
Stuwen	5	St
Tunnels	7	St
Viaducten (gemengd verkeer)	6	st

c. Beleidskader

Beleidsplan civiele kunstwerken 2021 - 2024

d. Beleidsontwikkelingen

Op basis van de laatste inspectie wordt dit beleids- en beheerplan geactualiseerd, verwachte vaststelling in 2026.

Voor 2026 wordt een integraal beleids- en beheerplan opgesteld voor alle kapitaal-goederen (assets) in de openbare ruimte. Hierbij zullen de bestaande beleidsplannen geactualiseerd worden en ontbrekende beleidsplannen opgesteld worden.

e. Praktische ontwikkelingen

De twee coupures in de dijk worden in het proces van de dijkversterking overgedragen aan het waterschap.

Groen/Bomen

a. Beheerplan

Naam	Status	Jaar vaststelling
Groenbeheerplan 2023-2026	Definitief	2024

b. Kengetallen

Groentype	Hoeveelheid	
Bomen	15.831	st
Gras	18.231	are
Cultuurlijke beplanting	1.625	are
Hagen	185	are
Natuurlijke beplanting	3.758	are
Totaal	23.799	are

De bomen op de begraafplaatsen en sportterreinen horen budgettair bij openbaar groen. De aantallen zijn genoemd bij groen.

c. Beleidskader

Het op orde houden en/of brengen van het openbaar groen

- Groenstructuurplan 2005
- Nota uitgangspunten groenbeheer 2005
- Nota onderhoudskwaliteit openbaar groen 2005
- Bomenbeleidsplan 2005
- Bomenverordening 2014
- Visie restgroen 2016
- Groenbeheerplan 2010

d. Beleidsontwikkelingen

Voor 2026 wordt een integraal beleids- en beheerplan opgesteld voor alle kapitaal-goederen (assets) in de openbare ruimte. Hierbij zullen de bestaande beleidsplan-

nen geactualiseerd worden en ontbrekende beleidsplannen opgesteld worden.

e. *Praktische ontwikkelingen*

Op basis van de beheerplannen en het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) wordt het Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR) voor 2024 en 2025 opgesteld. Daar waar mogelijk worden projecten integraal met alle disciplines afgestemd. Zo ook voor het onderdeel groen en bomen. Daarnaast zullen groenrenovaties ook separaat worden uitgevoerd.

Meubilair (weg en ander)

a. *Beheerplan*

Naam	Status	Jaar vaststelling
Beheerplan verkeerstekens en straatmeubilair 2023-2026	concept	2025

b. *Kengetallen*

Onderdeel	Hoeveelheid	
Zitbanken & picknickbanken	509	St
Afvalbakken (ook in HUP met dispenser)	642	st
Hekwerk (bv. bij HUP (draadmat, schapengaas))	6.760	M1

c. *Beleidskader*

- De Begaanbare stad
- Tiel Fietsvriendelijk
- Actieplan mobiliteit (concept)

d. *Beleidsontwikkelingen*

Het actieplan mobiliteit is in 2024 vastgesteld.

Voor 2026 wordt een integraal beleids- en beheerplan opgesteld voor alle kapitaalgoederen (assets) in de openbare ruimte. Hierbij zullen de bestaande beleidsplannen geactualiseerd worden en ontbrekende beleidsplannen opgesteld worden.

e. *Praktische ontwikkelingen*

Ontbrekende areaalgegevens worden in 2023 en 2024 geïnventariseerd en in beheersystemen verwerkt. Daarna zal het beheerplan geactualiseerd worden.

Openbare verlichting

a. *Beheerplan*

Naam	Status	Jaar vaststelling
Beheer openbare verlichting 2023-2027	Definitief	2024

b. *Kengetallen*

Onderdeel	Hoeveelheid	
Lichtmasten	8.866	St
Armaturen	9.295	St
Lampen	9.213	St
Stuur- en verdeelkasten	12	St

c. *Beleidskader*

Het doel van het beleid voor het onderhoud van de openbare verlichting is:

- Zorgen dat de (weg)gebruiker veilig gebruik kan maken van de wegen, fiets- en voetpaden.

d. *Beleidsontwikkelingen*

Voor 2026 wordt een integraal beleids- en beheerplan opgesteld voor alle kapitaalgoederen (assets) in de openbare ruimte.

Hierbij zullen de bestaande beleidsplannen geactualiseerd worden en ontbrekende beleidsplannen opgesteld worden. Daar waar mogelijk liften we mee met de integrale projecten in de openbare ruimte. Daarnaast zullen vervangingen ook separaat worden uitgevoerd.

e. Praktische ontwikkelingen

De inventarisatie heeft aangetoond dat er sprake is van een sterk verouderd areaal en dat er op korte termijn grootschalige vervangingsacties opgestart moeten worden om de installatie komende jaren weer op orde te brengen en de kosten daarvan beheersbaar te houden. Met de beschikbaar gestelde middelen gaan we de komende jaren starten aan een inhaalslag om zo de kwaliteit weer op niveau te krijgen.

Riolering en stedelijk water

a. Beheerplan

Naam	Status	Jaar vaststelling
Gemeentelijk Rioleringsplan Tiel 2023-2026	Vastgesteld	2024

b. Kengetallen

Onderdeel	Hoeveelheid	
Gemengde- en vuilwaterriolering	186	km
Hemelwaterriolering	61	km
Persleidingen	37	km
Drainageleidingen	29	km
Totaal	313	km
Wadi's	228	are
Totaal	228	are
Minigemalen	193	stuks

IBA (individuele behandeling afvalwater)	6	stuks
Vuilwaterrioolgemalen	9	stuks
Hemelwatergemalen	4	stuks
Grondwatergemaal	1	stuks
Randvoorzieningen (bergbezinkbassins)	8	stuks
Externe overstorten gemengd	29	stuks
Externe overstorten hemelwater	31	stuks
Uitlaat hemelwater	8	stuks
Totaal	289	stuks

c. Beleidskader

Gemeentelijk Rioleringsplan Tiel 2019-2022 (inclusief kostendekkingsplan).

d. Beleidsontwikkelingen

Met de komst van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan, wordt het beleid uit het GRP voortaan geactualiseerd via deze verplichte Omgevingswet documenten. Hierdoor zal het huidige Gemeentelijk Rioleringsplan met 2 jaar verlengd worden met uitgangspunt dat het huidige beleid voorgezet wordt waarbij het kostendekkingsplan wel geactualiseerd wordt. Deze zal in het eerste kwartaal van 2024 afgerond worden.

e. Praktische ontwikkelingen

Het verder op orde brengen van de basis. Hierin zijn al mooie stappen gemaakt en zal in 2024 verder opgepakt worden.

Spelen

a. Beheerplan

Naam	Status	Jaar vaststelling
Beheerplan Spelen 2023-2026	Concept	2025

b. Kengetallen

Onderdeel	Hoeveelheid	
Speelplekken (beheer gemeente)	34	St
Speelplekken (overgedragen)	34	St
Trapvelden	10	St
Actieve joppen	14	st
Beweeg en natuurspeelplek (Cool Nature)	1	St
Totaal	93	st

c. Beleidskader

Beheerplan spelen
ProjectplanTiel Speelt

d. Beleidsontwikkelingen

Voor 2026 wordt een integraal beleids- en beheerplan opgesteld voor alle kapitaal-goederen (assets) in de openbare ruimte. Hierbij zullen de bestaande beleidsplannen geactualiseerd worden en ontbrekende beleidsplannen opgesteld worden.

e. Praktische ontwikkelingen

Overdracht van speelplekken richting bewonersinitiatieven zal ook in 2024 voortgezet worden.

Wegen

a. Beheerplan

Naam	Status	Jaar vaststelling
Beheerplan Wegen 2023-2026	Definitief	2024

b. Kengetallen

Verhardingstype	Hoeveelheid	
Cementbeton	18.935	m2
Dicht asfaltbeton	734.532	m2
Elementen	1.390.274	m2
Oppervlakbehandeling	152.522	m2
Overige	55.865	m2
Zeer open asfaltbeton	15.079	m2

c. Beleidskader

Het doel van het beleid voor het onderhoud van de verhardingen is:

- Zorgen dat de weggebruiker veilig gebruik kan maken van de wegen, fiets- en voetpaden.
- Zorgen voor goed bruikbare en voldoende comfortabele verhardingen.

d. Beleidsontwikkelingen

Voor 2026 wordt een integraal beleids- en beheerplan opgesteld voor alle kapitaal-goederen (assets) in de openbare ruimte. Hierbij zullen de bestaande beleidsplannen geactualiseerd worden en ontbrekende beleidsplannen opgesteld worden.

e. Praktische ontwikkelingen

In het beheerplan is inzichtelijk gemaakt dat de onderhoudsachterstand 25,8% van het totale areaal bedraagt. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt hoe we de komende jaren op deze onderhoudsachterstand in gaan lopen m.b.v. de beschikbare middelen. We herijken de beheerplannen om de twee jaar om het inlopen op de achterstanden te monitoren.

Planning projecten

Project	Jaar uitvoering	Voortgang
Herinrichting en onderhoud Nieuwe Tielseweg (Oost/West)	2024 t/m 2028	Aangepast
Rioolvervanging Roos Vosstraat	2026	Aangepast
Rioolvervanging Jhr. A.W. van Borsselestraat Wadenojen	2025/2027	Aangepast
Groot onderhoud asfaltvervanging diverse wegen	2023 tm2024	Gereed
Inrichting fietsvoorziening Passewaayse Hogeweg (inclusief omzetten persriool naar vrij verval afhandeling van onderzoek)	2027	Aangepast
Rioolvervanging Dodewaardlaan	2025	Gereed
Baggerwerkzaamheden en beschoeiing Glashaven	2026	Aangepast
Reconstructie kruising Papesteeg/Teisterbantlaan (rotonde)	2024 e.v.	Gereed
Reviltatilering Wadenojenlaan e.o. (Tiel-West)	2025 t/m 2027	Gestart
Revitalisering binnenstad (centrum)	2024 t/m 2026	Conform planning
Reconstructie Bommelweg Fase 2	2023	Gereed
Herinrichting Waalkade (Veerweg)	2023	Gereed
Baggerwerkzaamheden Glashaven (en beschoeiing)	2026	Aangepast
Reconstructie kruising Papesteeg/Teisterbantlaan (rotonde)	2024 e.v.	Conform planning
Rioolvervanging Gasthuislingelaan	2026	Conform planning
Rioolvervanging Stationsweg- Stationsplein	2027 t/m 2028	Aangepast
Herinrichting en onderhoud Inundatiekanaal (Tiel-West)	2026	Aangepast
Aanpak wateroverlast De Praam	2027	Conform planning
Aanpak wateroverlast De Hennepe	2027	Conform planning
Aanleg park Lingerijk	2026	Conform planning
Rioolvervanging dDr. Asjeslaan	2027	Conform planning
Aanpak rotonde Schaarsdijkweg	2027	Conform planning
Rioolvervanging en vergroening Thorbeckestraat	2026 t/m2027	Conform planning
Rioolvervanging Daver	2026	Conform planning
Aanleg speelplaats Hertog Arnoldstraat	2026 t/m 2027	Conform planning
Saneren fietspadpaaltjes	2026	Conform planning

Financieel overzicht beheerkader

Discipline	Uitvoeringsbudget	Werkelijke besteding
Begraafplaatsen en gedenkparken	407.000	526.373
Civiele kunstwerken	184.000	77.558
Groen/bomen	2.936.000	3.901.208
Meubilair (straat en verkeer)	870.000	897.754
Openbare verlichting	355.000	387.388
Riolering en stedelijk water	982.000	747.571
Spelen	70.000	162.934
Wegen	1.993.000	1.247.904
Totaal	7.797.000	7.948.690

Maatschappelijk vastgoed

a. Beheerplan

b. Kengetallen

Type bezit	Hoeveelheid
Scholen (inclusief schoolgebouwen waarvoor het wettelijke economisch claimrecht geldt)	27
Sportaccommodaties (binnen- en buitensport)	21
Bedrijfsruimte	13
Woningen, woonwagens en standplaatsen	7
Baarshuisje	7
Overige (fietsenstalling, garages, wijkaccommodaties, woonwagens, woonwagenstandplaatsen, torens, kerken etc)	31
Totaal	106

c. Beleidskader

Het beleidskader voor maatschappelijk vastgoed is:

- Naar een nota Vastgoedbeleid Gemeente Tiel, vastgesteld door de raad op 14 oktober 2020.
- Integraal huisvestingsplan onderwijs-huisvesting (IHP), vastgesteld door de raad op 31 mei 2023
- Verordening voorzieningen huisvesting Onderwijs gemeente Tiel 2016, vastgesteld door de raad op 26 oktober 2016
- Sport- en beweegbeleid, vastgesteld door de raad op 15 december 2021

d. Beleidsontwikkelingen

- Uitvoeringsplannen en businesscases IHP

e. Ontwikkelingen in processen

f. Praktische ontwikkelingen

4. Financiering

Inleiding

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. Soms leent de gemeente geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. Al deze geldstromen lopen via de treasuryfunctie, die de gemeente bij de Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe heeft ondergebracht.

De uitvoering van de financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders die zijn vastgelegd in de Wet financiering decentrale overheden, afgekort Wet fido. In deze wet zijn regels opgenomen voor de inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie bij de decentrale overheden. Op basis van deze regelgeving heeft de gemeente twee belangrijke instrumenten op het gebied van de treasury.

Ten eerste staan de spelregels en verantwoordelijkheden voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie in het treasurystatuut. Dit statuut is geschreven om zoveel mogelijk de financiële risico's te beperken.

Ten tweede wordt jaarlijks bij zowel de begroting als de jaarrekening een financieringsparagraaf geschreven. In deze paragraaf komt het concrete beleid aan de orde, waarbij in de begroting de nadruk wordt gelegd op de plannen voor de toekomst en in de jaarrekening een verantwoording van het afgelopen jaar.

1. Renteontwikkeling 2025

In 2025 zette de daling van de rente zich sneller en krachtiger door dan vooraf werd verwacht. De Europese Centrale Bank (ECB) verlaagde in de loop van het jaar meerdere keren de beleidsrente, waarmee deze uitkwam op 2,00% voor de depositorente en 2,15% voor de herfinancieringsrente per juni 2025. Deze verlagingen volgden op een verdere afname van de inflatie richting de doelstelling van 2% en de gunstige transmissie van het monetair beleid. Daarmee kwam de feitelijke beleidsrente lager uit dan de eerder geprojecteerde bandbreedte van 2,25%-2,75%, wat resulteerde in gunstigere korte financieringsvoorwaarden voor decentrale overheden.

Aan de lange kant van de rentecurve bleef de daling echter achter. Waar was gerekend op een 10-jaars rente in de orde van 2,60%-2,90%, sloot de eurozone-lange rente 2025 af rond 3,22%-3,30%. Ook de Nederlandse 10-jaars rente bewoog gedurende het jaar binnen een hogere bandbreedte (2,61%-3,09%) dan verwacht. Deze hogere lange rente werd vooral beïnvloed door internationale onzekerheden en risicopremies, ondanks de versoepeling door de ECB.

De geldmarkttrentes (Euribor) daalden juist wel duidelijk gedurende 2025, in lijn met de versoepelende koers van de ECB, waarbij bijvoorbeeld de 3-maands Euribor daalde van circa 2,74% naar 2,06% tussen januari en december 2025.

Samenvattend:

- Korte rente: sterker gedaald dan verwacht - positief voor kortlopende financiering.
- Lange rente: hoger dan voorzien - langlopende financiering bleef duurder dan geprojecteerd.
- Totaalbeeld: monetair beleid versoepte sneller dan verwacht, maar marktdynamiek hield de lange rente relatief hoog.

Deze ontwikkelingen onderstrepen het belang van een gedifferentieerde financieringsstrategie: het voordeel van lage korte rentes benutten waar mogelijk, maar lange verplichtingen zorgvuldig wegen vanwege het hogere renteniveau op de kapitaalmarkt.

2. Tiel

De gemeente Tiel heeft in 2025 ter tijdelijke versterking van haar liquiditeitspositie 3 maal voor een korte periode kasgeld geleend.

Risicobeheer

Renterisicobeheer

Onder renterisicobeheer wordt verstaan de onzekerheid over de hoogte van toekomstige rente-uitgaven en -inkomsten. Voor de beheersing van de renterisico's gelden een aantal concrete richtlijnen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt het bedrag waarvoor de gemeente maximaal kortlopende leningen mag afsluiten. Kortlopende leningen zijn leningen korter dan één jaar. Het maximum wordt volgens de Wet fido berekend op basis van een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor 2025 bedroeg de kasgeldlimiet € 15.788.000. Kort geld is bij een normale yieldcurve goedkoper dan lang geld. Het is de gemeente echter niet toegestaan om in haar financieringsbehoefte te voldoen door het onbeperkt aantrekken van kort geld. De reden hierachter is om te voorkomen dat fluctuaties in rentepercentages een te grote invloed hebben op de rentelasten.

Kasgeldlimiet voor het begrotingsjaar 2025 (bedragen x € 1000)	Kw. 1	Kw. 2	Kw. 3	Kw. 4
Totaal netto vlottende schuld	-6.380	-5.606	-375	6.507
Toegestane kasgeldlimiet	15.788	15.788	15.788	.788
Ruimte (+)/ Overschrijding (-)	22.168	21.394	16.163	9.281

Per kwartaal wordt gemeten of de gemeente binnen de kasgeldlimiet blijft. In 2025 is de kasgeldlimiet niet overschreden.

In deze regels wordt gesteld dat indien de gemeente voor het derde achter-eenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, zij haar toezichthouder (i.c. de provincie Gelderland) hiervan op de hoogte stelt en een plan voorlegt om binnen de kasgeldlimiet te blijven.

Renterisiconorm

Om het risico van renteaanpassing en herfinanciering bij langlopende leningen te beperken is de renterisiconorm geïntroduceerd. Deze norm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Dit is ook -zoals bij het kasgeldlimiet- bedoeld om te voorkomen dat fluctuaties in rentepercentages een te grote invloed hebben op de rentelast. Het doel van de renterisiconorm is om tot een zodanig opbouw van de leningenportefeuille te komen dat het renterisico in voldoende mate wordt beperkt. Indien een leningenportefeuille gelijkmatig is opgebouwd, zal ook het renterisico over de vaste schuld gelijkmatig in de tijd verspreid zijn.

Renterisiconorm en renterisico vaste schulden	Jaarrekening 2025
Begrotingstotaal	196.426
Vastgesteld percentage	20%
Renterisiconorm	39.285
Maximaal risico op vaste schuld	7.829
Ruimte (+)/ Overschrijding (-)	31.456

Met een maximaal risico van € 7.829.166 voor de herfinanciering van de vaste schuld, is de gemeente ruim onder deze norm gebleven. Er hebben geen renteherzieningen op de portefeuille met langlopende leningen plaatsgevonden.

Renteschema

Rente toerekening 2025 (bedragen x € 1000)	
De externe rentelasten over korte en lange financiering	1.095
De externe rentebaten (idem)	-/- 219
Saldo rentelasten en rentebaten	876
De rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) moet worden doorberekend	-/-
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- 0
De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+ 0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	876
Rente over eigen vermogen	+/+ 0
Rente over voorzieningen	+/+ 0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- 857
Renteresultaat op het taakveld Treasury	19

Koersrisicobeheer

Vanwege het verplichte schatkistbankieren zijn er geen koersrisico's in het kader van het treasurybeleid. Aandelen van nutsbedrijven zijn uit hoofde van de publieke taak aangetrokken en worden niet als risicovolle beleggingen

beschouwd. Het betreft hier aandelen in de NV BNG Bank en Vitens.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de instanties waarbij sprake is van een vorm van deelname in het kapitaal van de desbetreffende instelling.

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Rating	Boekwaarde per 31-12-2025	Netto opbrengst 2025
NV BNG Bank	AAA	92	79
Vitens	Geen rating	43	–
GEM Veilingterrein	Geen rating	9.725	–
Totaal		9.860	79

Een rating is te beschouwen als een kwaliteitskeurmerk. Ratings worden uitgedrukt in een combinatie van letters. Een Triple A-rating is de hoogst mogelijke rating. Hoe hoger de rating, hoe lager het kredietrisico voor een belegger en vice versa.

De deelnemingen zijn tegen verkrijgingsprijs verantwoord. Het tegen verkrijgingsprijs verantwoorden is in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Om qua treasury goed inzicht te geven in de waarde van de beleggingsportefeuille ligt het meer voor de hand om naast de boekwaarde ook de marktwaarde (=verkoopwaarde) te vermelden. Doordat het aandelen betreft van niet-beursgenoteerde ondernemingen die tevens beperkt verhandelbaar zijn, is dat niet mogelijk.

Kredietrisicobeheersing

Het uitzetten van middelen in het kader van treasury is alleen nog toegestaan binnen de kaders van de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden. Hierdoor doen zich bij het uitzetten van middelen geen (nieuwe) kredietrisico's voor.

Bij het verstrekken van leningen, garanties of borgstellingen uit hoofde van de publieke taak worden, indien mogelijk, zekerheden of garanties geëist. Bij kredietrisico's kan een onderverdeling in de volgende categorieën worden gemaakt:

Verstrekte geldleningen

In het verleden zijn leningen aan derden verstrekt. Het huidige beleid is om hier terughoudend mee om te gaan, vanwege het risico dat eraan verbonden is.

Verstrekte geldleningen (bedragen x € 1000)	Stand per 1-1- 2025	Af 2025	Bij 2025	Stand per 31-12- 2025	Rente gemid- deld	Looptijd
Stichting Solar Tiel	201	–	–	201	0,00%	
Hypotheken personeel	185	45	–	140	4,68%	
Wielersportcentrum	50	5	–	45	0,00%	2032
Svn leningen	2.954	304	825	3.475	1,60%	
St Corsowagen Passewaaij	58		5	53	0,40%	2034
Skyberg Zorg om voedsel	10	10	–	–	0,00%	2023
Scouting Phoenix	48	3	–	45	3,91%	2042
Totaal	3.506	367	825	3.959		

Garantstelling

In het verleden zijn garanties verstrekt aan met name woningbouwcorporaties of maatschappelijke organisaties. Ook hier voert de gemeente een terughoudend beleid. In onderstaande tabel wordt een

overzicht gegeven van de gegarandeerde geldleningen, waarbij een onderscheid is gemaakt tussen de garanties waarbij de gemeente als achtervang fungeert en de garanties waarbij de gemeente direct risicodrager is.

Gegarandeerde geldleningen (bedragen x € 1000)	Stand per 1-1-2025	Opname 2025	Aflossing 2025	Stand per 31-12-2025
Particuliere woningbouw	57.688	–	4.145	53.543
Woningbouwcorporaties	86.812	–	8.201	78.611
Gemeente als achtervang	144.500	–	12.346	132.154
Culturele-/sportvereniging	150	–	6	144
Leningen personeel	264	–	–	264
Gemeente als directe risicodrager	414	–	6	408
Totaal gegarandeerde geldleningen	144.914	–	12.352	132.562

Met betrekking tot de particulieren woningbouw staat de gemeente voor hypotheeklen die zijn afgesloten voor 1995 voor 100% garant. In 1995 is gestart met de Nationale Hypotheek Garantie. Dit betekende voor de gemeente dat zij niet alleen garant stond voor de aangegane particuliere hypotheeklen, maar samen met de Rijksoverheid; ieder voor 50%. In 2011 heeft het Rijk deze garantstelling voor de NHG geheel voor haar rekening genomen. Dit betekent dat het risico voor de gemeente in de loop van de komende jaren af neemt.

Ook voor leningen van de woningbouwcorporaties staat de gemeente - samen met het Rijk - als achtervang garant. Ondanks enkele faillissementen en andere financiële misstanden bij woningbouwcorporaties is er tot nu toe nooit gebruikgemaakt van de achtervang

constructie. Hierdoor wordt de kans dat de gemeente in de toekomst daadwerkelijk als achtervang moet optreden als klein ingeschat.

Voor de invoering van de Wet Fido (2001) was het mogelijk voor ambtenaren goedkoop te lenen, waarbij de gemeente garant stond. Sindsdien is het niet meer mogelijk voor ambtenaren om langs deze weg een hypotheek af te sluiten. De gemeente dient in het verleden afgesloten hypotheeklen te respecteren en als garantsteller voor deze hypotheeklen tot het moment van algehele aflossing te fungeren.

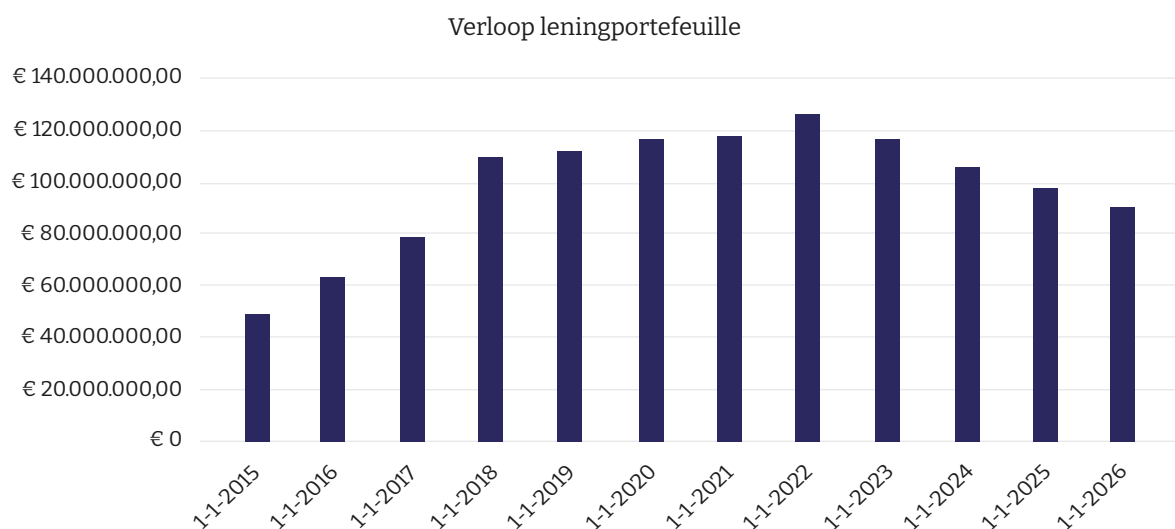
Financiering

Langlopende geldleningen

In het onderstaand overzicht wordt een beeld geschetst van het verloop van de vaste leningenportefeuille voor het jaar 2025.

Mutaties in portefeuille (bedragen x € 1.000)	Bedragen	Range rentepercentage
Stand per 1 januari 2025	98.208	van -0,02% tot 3,770%
Nieuwe leningen	–	
Reguliere aflossingen	7.829	
Vervroegde aflossingen		
Stand per 31 december 2025	90.379	

Het al dan niet aantrekken van geld hangt af van het verloop van kasstromen in de gemeente en het verschil tussen inkomsten en uitgaven. De financieringsbehoefte van de gemeente wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen: liquiditeitsverloop vanuit de exploitatie, meerjarig investeringsplan, liquiditeitsverloop binnen grondexploitaties en herfinanciering van aflopende leningen. In 2025 zijn er geen nieuwe langlopende geldleningen aangetrokken.

Kasgeldleningen

1. Kasgeldleningen

De gemeente Tiel heeft in 2025 de volgende kasgeldleningen aangetrokken:

Looptijd (bedragen x € 1.000)	Opgenomen bedrag	Rentepercentage
22-08-2025 t/m 24-11-2025	10.000	2,020%
24-11-2025 t/m 31-12-2025	10.000	2,010%
22-12-2025 t/m 02-02-2026	10.000	1,950%

Relatiebeheer

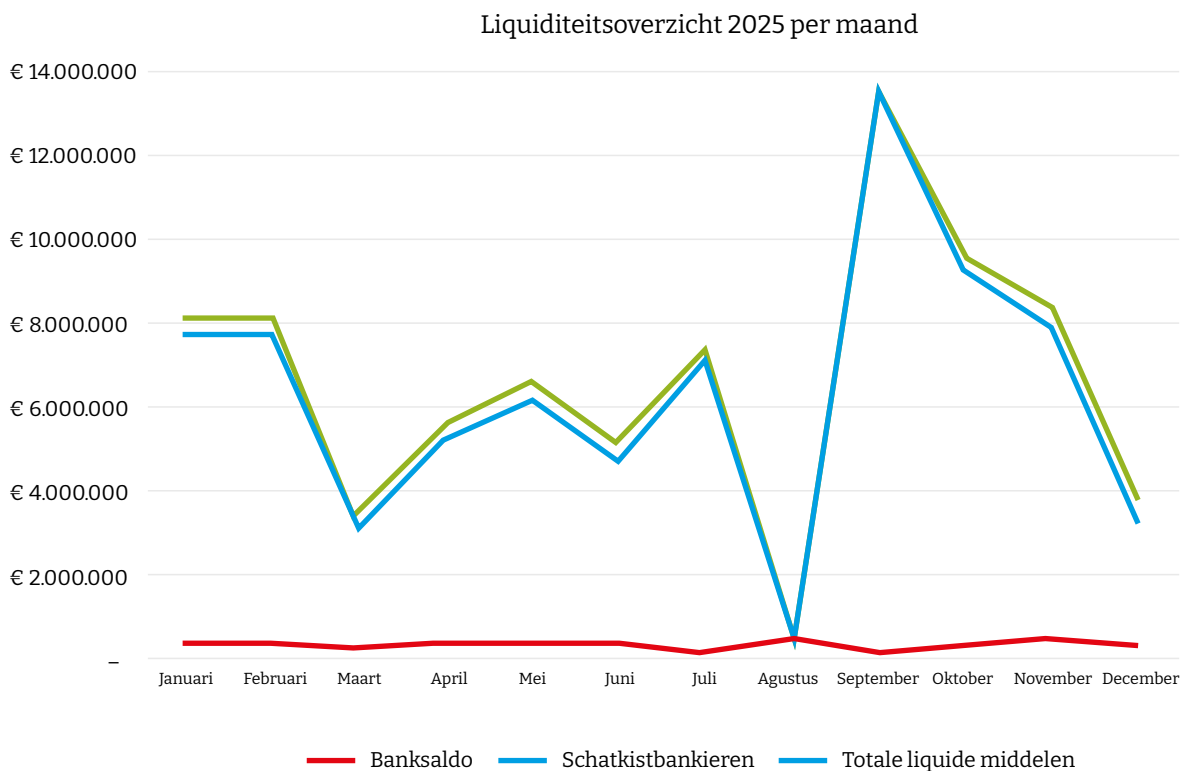
Met de huisbankier BNG Bank vindt periodiek overleg plaats, waarbij aandacht wordt besteed aan eventuele nieuwe ontwikkelingen. In november 2025 heeft dit overleg plaatsgevonden. Tijdens dat gesprek is gebleken dat de faciliteiten als toereikend en de condities als marktconform kunnen worden beschouwd.

Kasbeheer

Geldstroombegroting

Het kasbeheer bestaat uit saldo- en liquiditeitsbeheer en het beheer van de geldstromen betreffende debiteuren en crediteuren. Er wordt op toegezien dat de liquiditeitspositie van voldoende omvang is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig worden nagekomen.

In onderstaande grafiek wordt het beeld voor 2025 getoond.

Schatkistbankieren

De Regeling Schatkistbankieren decentrale overheden verplicht gemeenten eventuele overschotten in liquide middelen, die uitkomen boven een grensbedrag van 2% van het begrotingstotaal, te storten op een speciale bankrekening die de gemeente aanhoudt bij het Ministerie van Financiën. Het storten gebeurt dagelijks via het afkomen van het saldo van de BNG bankrekening.

Het drempelbedrag bedraagt € 3.714 (x €1.000) en is gebaseerd op 2% van het begrotingstotaal. Dit bedrag vormt de norm waartegen het kwartaalgemiddelde van de buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen wordt getoetst.

Toetsing drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	3.714			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dag-basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	944	847	2.005	1.295
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	2.771	2.868	1.710	2.420
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	–	–	–	–
(1) Berekening drempelbedrag					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	225.174			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	225.174			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	–	–	–	–
(1) = (4b)*0,02 of (4c)*0,002 + € 10,0 miljoen met een minimum van € 1.000.000	Drempelbedrag	4.503			
(2) Berekening kwartaalgemiddelden buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	84.980	77.078	184.453	119.095
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) = (5a) / (5b)	Kwartaalgemiddelden buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	944	847	2.005	1.295

De gemeente is het gehele jaar onder het voorgeschreven drempelbedrag gebleven en heeft hiermee voldaan aan de regels welke zijn vastgelegd in de wet Fido.

5. Bedrijfsvoering

5.1 Robuust financieel beleid

Wat wilden we bereiken?

Tiel staat financieel stabiel voor. Over 2025 presenteren we een positief resultaat, waarmee we ruimte houden om te investeren in de grote opgaven die voor ons liggen, zoals de schaa sprong en de uitvoering van de Toekomstvisie 2040. Deze ontwikkelingen vragen om aanzienlijke investeringen in woningbouw, infrastructuur en voorzieningen. Omdat deze opgave de huidige financiële draagkracht overstijgt, heeft de raad in december 2025 ingestemd met de inrichting van het Tielse Toekomstfonds. Met een startkapitaal van 9 miljoen euro fungeert dit fonds als vliegwiel: het creëert ruimte om circa 30 miljoen euro aan kapitaallasten

over een periode van tien jaar te dekken en maakt het mogelijk om extra baten uit bevolkingsgroei in te zetten voor het opvangen van de structurele lasten na deze periode. Zo blijft de financiële stabiliteit gewaarborgd terwijl de stad groeit.

De meerjarenbegroting voor 2026 is sluitend aangeboden. Hoewel alle gemeenten in 2028 worden geconfronteerd met een forse korting op de algemene uitkering door het verschuiven van het ravijnjaar, laat het huidige perspectief zien dat de Tielse begroting in 2029 opnieuw sluitend is. Met sober en doelmatig beleid zetten we de positieve trend voort: zorgvuldig kiezen, prioriteren en soms ook ‘nee’ zeggen blijft noodzakelijk om financieel koersvast te blijven.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaartal	Voortgang
5.1.1	De ambities en speerpunten van het coalitieakkoord 2022-2026, aangevuld met actiepunten uit de perspectievennota's en nieuw beleid, vertalen we in de programmabegroting 2023 en volgende jaren. De programmabegroting is een inhoudelijke en financiële uitwerking van onze plannen. We realiseren ons dat we prioriteiten moeten stellen en programmeren onze ambities over de volledige bestuursperiode.	C	Op schema We hebben onze ambities vertaald naar concrete acties. In <i>Samen door 2022 2026</i> blikt het college terug op de belangrijkste gebeurtenissen en ontwikkelingen van de afgelopen bestuursperiode, een periode waarin veel in gang is gezet en daadwerkelijk is gerealiseerd.

C = continu proces

5.1.2	We gaan voor een sluitende meerjarenbegroting. We durven keuzes te maken en realiseren ons dat de wensen voor onze stad altijd groter zijn dan onze gemeentefinanciën.	C	Op schema De gemeenteraad heeft op bestuurlijk niveau voor de komende jaren de Tielse strategie vastgesteld en omarmd. Daarbij is het advies van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gevolgd, met zichtbaar positief resultaat. Het verwachte ravijnjaar is deels verschoven van 2026 naar 2028. Door tijdig te anticiperen en gerichte ombuigingen door te voeren, slagen wij erin de begrotingen voor 2026, 2027 én 2029 sluitend te maken. Dit geeft ons een stevige basis voor het verder uitwerken van de begroting voor 2027.
5.1.3	Om onze ambities te verwezenlijken, zoeken we actief naar subsidies en sponsors. We investeren hiervoor in onze ambtelijke organisatie.	C	Op schema Binnen de formatie is ruimte vrijgemaakt voor een medewerker die zich richt op het binnenhalen van externe middelen. We hebben subsidies ontvangen voor: • ZonMW: Dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie: 41.000 euro • Versterking onafhankelijke cliëntondersteuning: 50.000 euro • Ondersteuning exploitatie veerdiensten: 73.000 euro • Wijken- en dorpendeal 73.000 euro • Biodiversiteit en landschap 75.000 euro • Gezonde schoolpleinen 90.000 euro • Steengoed benutten Lingehoven: 100.000 euro • Eenvoudige maatregelen fietsveiligheid: 100.000 euro • Grootschalige maatregelen hoofdfietsnet: 287.000 euro • Grootschalige maatregelen hoofdfietsnet: 834.000 euro • Steengoed Benutten: 150.000 euro • Investeringsimpuls Verkeersveiligheid: 333.000 euro • Specifieke Uitkering (SPUK) Lokale Aanpak Isolatie: 911.000 euro

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Lokaal niveau

In mei 2024 heeft de gemeenteraad, in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording, een aantal financiële verordeningen opnieuw vastgesteld. Tegelijkertijd is deze gelegenheid aangegrepen om het financiële beleid te moderniseren. Dit biedt het college van burgemeester en wethouders meer slagvaardigheid binnen duidelijke kaders en versterkt de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad.

Regionaal niveau

Op 17 december 2025 heeft de gemeenteraad besloten om uit de Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (GR BWB) te treden. Tiel verdient een organisatie die:

- Dichtbij, Doelgericht, Daadkrachtig en Dienstverlenend is (de 4 D's).

Nationaal niveau

Sluitende begroting

De financiële vooruitzichten laten zien dat Tiel, ondanks landelijke onzekerheden, een solide koers vaart. Tegelijkertijd blijft onze financiële positie sterk afhankelijk van het Rijk. De middelen voor jeugdzorg, de incidentele compensaties voor prijsstijgingen en het uitblijven van structurele, duurzame oplossingen illustreren hoe kwetsbaar gemeenten zijn voor landelijke keuzes. Deze afhankelijkheid benadrukt de noodzaak van een stabiel en voorspelbaar financieel kader vanuit het Rijk om onze lokale opgaven verantwoord te kunnen blijven uitvoeren.

In deze context is tijd een cruciale factor. Onze strategische keuzes beginnen zichtbaar hun vruchten af te werpen, en we houden vast aan overzicht, focus en rust. Zo voorkomen we overhaaste beslissingen en behouden we grip op onze financiële toekomst. Voor verdere toelichting op de financiële beleidsontwikkelingen verwijzen wij naar de financiële beschouwingen.

Hoe hebben we dit gemeten?

Zie het onderdeel financiële kengetallen in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Met wie werken we samen?

Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR)

Het heffen en innen van belastingen vindt plaats in een voortdurend veranderende omgeving, beïnvloed door ontwikkelingen zoals de kinderopvangtoeslagaffaire en de oorlog in Oekraïne. De Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR) speelt hier actief op in door sociaal te innen en, waar mogelijk en toegestaan, informatie te delen met de deelnemende gemeenten.

Deze sociale aanpak blijkt effectief: de belastingopbrengsten nemen toe en inwoners worden beter geholpen. Tegelijkertijd blijft het takenpakket van BSR in beweging, is kostenbeheersing noodzakelijk en neemt de kwetsbaarheid op onderdelen toe. Schaalvergroting is daarom belangrijk. Vanuit dat perspectief is de gemeente Gorinchem per 2025 toegetreden als deelnemer.

BSR streeft ernaar een betrouwbare uitvoerder van de Wet WOZ te blijven. De Waarderingskamer beoordeelt de organisatie momenteel met drie sterren, wat

staat voor een voldoende uitvoering. De ambitie is om uiterlijk in 2026 de vierde ster te behalen, de hoogste waardering die de Waarderingskamer toekent en die staat voor een kwalitatief goed uitgevoerde WOZtaak.

5.2 Dienstverlening en gemeentelijke organisatie

Wat wilden we bereiken?

We willen de dienstverlening aan onze inwoners verbeteren. De ambities uit de Visie op Excellente Dienstverlening zijn hiervoor het fundament. Binnen het Uitvoeringsprogramma Excellente Dienstverlening 2025-2026 werken we in veertien projecten aan concrete verbeteringen. Daarnaast zorgen we voor een optimale besluitvorming binnen ons bestuur en verbeteren we de bedrijfsvoering van onze organisatie.

Het is essentieel om te erkennen dat toekomstgericht vakmanschap van ambtenaren één van de grootste uitdagingen is voor de komende jaren. We zorgen ervoor dat onze medewerkers optimaal zijn toegerust om hun taken professioneel, toekomstgericht, innovatief en met lef aan te pakken.

Dit vereist investeringen in werving en selectie, goed werkgeverschap en opleiding en ontwikkeling op alle niveaus binnen de organisatie. Het succes van de gemeente hangt immers af van de kwaliteit en veerkracht van haar ambtenaren.

Digitale informatiesystemen zijn onmisbaar voor een goed functionerende organisatie. De kwaliteit van onze dienstverlening en bedrijfsvoering hangt direct samen met de beschikbaarheid en veiligheid van deze systemen en de betrouwbaarheid van data. Binnen de organisatie groeit het bewustzijn dat informatiebeveiliging hierin een cruciale rol speelt.

Om onze weerbaarheid op het gebied van informatieveiligheid en cybersecurity te vergroten, werken we volgens de landelijke Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Dit vraagt om blijvende aandacht en investeringen, zodat onze informatieveiligheid ook in de toekomst op orde blijft.

Daarnaast volgen we de ontwikkelingen rondom kunstmatige intelligentie (AI) nauwlettend. We onderzoeken hoe AI kan bijdragen aan de ondersteuning van onze processen, maar doen dit altijd zorgvuldig. Daarbij staat de menselijke maat centraal.

Wat hebben we ervoor gedaan?

	Actie	Jaar- tal	Voortgang
5.2.1	Onze ambtelijke organisatie breiden we uit. Dat is nodig om het fundament weer op orde te brengen. We stellen structureel budget beschikbaar voor het aantrekken van nieuwe medewerkers.	C	Op schema Openstaande vacatures worden vervuld. Sommige vacatures zijn moeilijk te vervullen en we zien dat ook de externe markt niet altijd meer een oplossing biedt. In het najaar van 2025 is gestart met een pilot waarin een recruiter ingezet wordt op de werving voor de lastig vervulbare vacatures, met focus op het fysieke domein. Deze pilot loopt door tot juni 2026. De eerste resultaten worden geboekt. Door gerichte werving, en een actiever benaderingsproces lukt het stap voor stap om vacatures in te vullen. Hoewel de arbeidsmarkt krap blijft, zien we dat de ingezette maatregelen bijdragen aan een betere aansluiting tussen vraag en aanbod.
5.2.2	We ontwikkelen actieve arbeidsmarktcommunicatie om talentvolle medewerkers te werven en investeren tegelijkertijd in het leren en ontwikkelen van al onze medewerkers.	C	Op schema Met gerichte recruitmentcampagnes is de gemeente Tiel goed zichtbaar op de arbeidsmarkt. Via de website www.bouwen-aan-tiel.nl spreken we met name latent werkzoekenden aan (mensen die niet actief op zoek zijn naar een nieuwe baan, maar wél openstaan voor een kans als die zich aandient). Potentiële medewerkers kunnen via deze website een koffiegesprek aanvragen om op een laagdrempelige manier te verkennen of werken bij de gemeente Tiel bij hen past. In december heeft de OR ingestemd met het nieuwe opleidingsbeleid van gemeente Tiel. Dit opleidingsbeleid verbindt leren en ontwikkelen expliciet aan onze toekomstvisie, organisatieontwikkeling en veranderingen.
5.2.4	Om de dienstverlening aan onze inwoners te verbeteren, gaan we onze servicenormen herwaarderen en de klantgerichtheid bevorderen.	C	Op schema De voortgang van de projecten uit het Uitvoeringsprogramma Excellente Dienstverlening 2025-2026 lopen op schema. De servicenormen zijn geactualiseerd. Bezoekers waarderen onze dienstverlening aan de balie met een 8,9. Zij ervaren snelle, vriendelijke en deskundige hulp die merkbaar bijdraagt aan excellente dienstverlening.

C = continu proces

5.2.5	We gaan informatiebeveiliging beter verankeren. We vergroten organisatiebreed de bewustwording, nemen maatregelen om digitale inbreuken vroegtijdig te kunnen ondervangen en versterken de beveiliging van onze informatiesystemen.	C	Op schema Binnen de organisatie is verder ingezet op het vergroten van de bewustwording rond informatiebeveiliging en privacy. Tegelijkertijd zijn maatregelen genomen om de beveiliging van systemen en gegevens te versterken en de regie op leveranciers en cloud toepassingen te verbeteren. De implementatie en borging van de BIO en de AVG lopen volgens planning. Gezien de toenemende cyberdreigingen en verdere digitalisering blijft continue aandacht nodig voor digitale weerbaarheid, risicobeheersing en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens.
5.2.6	De richtlijnen voor cybersecurity worden steeds strenger. In 2023 is de Network and Information Security Directive, beter bekend als de NIS2-richtlijn, in werking getreden. Deze richtlijn is gericht op een verbetering van de digitale en economische weerbaarheid.	C	Op schema De uitvoering van taken die voortvloeien uit de NIS2-richtlijn is regionaal belegd bij de Bedrijfsorganisatie West-Betuwe (BWB). In 2025 is gewerkt aan het verder versterken van governance, toezicht en risicobeheersing op het gebied van cybersecurity, in lijn met de toenemende cyberdreigingen en strengere Europese eisen. Hiermee wordt de digitale weerbaarheid van de gemeentelijke organisatie versterkt en wordt aangesloten bij de verdere implementatie van de BIO en de AVG. Dit is van belang voor de bescherming van gemeentelijke informatiesystemen en persoonsgegevens en voor een betrouwbare digitale dienstverlening.
5.2.7	In 2025 starten we met de uitvoering van eerste verbetermaatregelen via het Uitvoeringsprogramma Excellente Dienstverlening 2025-2026.	C	Op schema De voortgang van het Uitvoeringsprogramma Excellente Dienstverlening 2025-2026 loopt op schema. Onderstaande concrete resultaten zijn opgeleverd of gestart: • Inwonerspanel is gerealiseerd. • Welkomspakketten voor nieuwe inwoners zijn geïntroduceerd (project Warm Welkom). • Wijkcoalities en wijkanalyses zijn opgestart. • Wijkmonitor gerealiseerd, inclusief start leefbaarheidsmonitor. • Ophalen inwonersfeedback gerealiseerd voor afspraken balies stadhuis (project Evaluatie-tool). • Verkenning gestart naar project 'Optimalisatie Inwonerscontact'. • Leergang Excellente Dienstverlening afgerond voor 9 teams uit ambtelijke organisatie, rest van de teams volgen in 2026. • Servicenormen zijn geactualiseerd. • Eerste maatregelen gerealiseerd voor aanpak ontvangstruimte stadhuis.

Beleidsontwikkelingen en relevante kaders

Lokaal

Datagedreven werken

Tiel wil gericht sturen en schaarse middelen effectiever inzetten om de dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners te verbeteren. Dat vraagt om betrouwbare, goed toegankelijke gegevens én duidelijke afspraken over eigenaarschap, processen en gebruik.

De komende periode richten we ons op het vergroten van inzicht in de kwaliteit en beschikbaarheid van data. Waar mogelijk zetten we ondersteunende dashboards in om management en organisatie te helpen bij het nemen van onderbouwde beslissingen. Tegelijkertijd erkennen we dat deze manier van werken een ontwikkelopgave is die stap voor stap wordt ingevuld.

Het nieuwe gemeentelijke dataplatform is bestuurlijk vastgesteld en wordt in 2026 aanbesteed. Dit platform vormt een belangrijke randvoorwaarde voor verdere professionalisering binnen de organisatie. Daarnaast volgen we actief landelijke en regionale ontwikkelingen op het gebied van standaardisatie, privacy en samenwerking tussen overheden, en sluiten we waar mogelijk aan.

Deze ontwikkeling is een essentieel onderdeel van het organisatieplan Veerkrachtig Tiel 2.0 en draagt bij aan een wendbare organisatie die beter in staat is beleidskeuzes te onderbouwen en transparant verantwoording af te leggen aan raad en samenleving.

Informatieveiligheid en privacy

De toename van cyberdreigingen en verdere digitalisering van de gemeentelijke dienstverlening maken een sterke digitale weerbaarheid noodzakelijk. De gemeente werkt continu aan de implementatie en borging van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO2) en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) om risico's rond informatiebeveiliging en privacy structureel te beheersen.

Afgelopen jaar is ingezet op het versterken van beveiligingsmaatregelen, het vergroten van bewustwording binnen de organisatie en het verbeteren van de regie op leveranciers en cloud-toepassingen. Ook is een nieuw strategisch informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld, met extra aandacht voor de continuïteit van kritieke systemen, zorgvuldige omgang met persoonsgegevens en het beheersen van ketenafhankelijkheden.

Nieuwe wetgeving, zoals de Cyberbeveiligingswet, en technologische ontwikkelingen zoals AI vragen om verdere professionalisering van governance, toezicht en risicobeheersing. Lijnmanagement en proceseigenaren blijven verantwoordelijk voor het beheersen van risico's binnen hun processen en systemen, inclusief IT- en OTvoorzieningen (operationele technologie) en leveranciersmanagement. Informatiebeveiliging en privacy blijven ook komend jaar een vast onderdeel van sturing en verantwoording binnen de organisatie.

Veerkrachtig Tiel 2.0

In november 2025 heeft het college het nieuwe organisatieplan Veerkrachtig Tiel 2.0 vastgesteld. Deze organisatie-ontwikkeling staat niet op zichzelf, maar is erop gericht raadsambities te kunnen realiseren. Tiel kiest voor groei, voor de schaa sprong, voor vitale wijken, voor een sterk sociaal fundament en voor regionale samenwerking met impact. Dat zijn geen kleine opgaven. Ze vragen om een ambtelijke organisatie die:

- Capaciteit en expertise in huis heeft, onder andere op ruimtelijke ontwikkeling, duurzaamheid, energie-infrastructuur, het sociaal domein en veiligheid.
- Werkt met professionals die strategisch én uitvoerend kunnen schakelen, zeker in een krappe arbeidsmarkt.
- Mee kan bewegen met veranderende vragen uit de samenleving, van partners en van de gemeenteraad.

Daarom ligt de nadruk in het organisatieplan op realisatiekracht en integraliteit. Een ambitieuze koers vraagt immers om een ambtelijke organisatie die gericht is op het leveren van resultaat.

Regionaal

Op 17 december 2025 heeft de gemeenteraad besloten om uit de Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (GR BWB) te treden. Tiel verdient een organisatie die:

- Dichtbij, Doelgericht, Daadkrachtig en Dienstverlenend is (de 4 D's).

Nationaal

Dynamische arbeidsmarkt

In 2025 blijft de arbeidsmarkt voor gemeenten zeer krap, onder meer door vergrijzing, een stagnerende beroepsbevolking en aanhoudende werkdruk in cruciale domeinen zoals ruimtelijke ordening en het sociaal domein. Gemeenten ervaren hierdoor steeds meer uitdagingen bij het aantrekken en behouden van personeel.

Tegelijkertijd nemen de taken en verwachtingen richting gemeenten toe, wat extra vraagt van het vakmanschap, de wendbaarheid en het professioneel handelen van ambtenaren.

Tegen deze achtergrond is het opvallend en positief dat het de gemeente Tiel in 2025 lukt om jonge professionals, zij-instromers én ervaren medewerkers aan te trekken. De schaa sprong waaraan Tiel werkt, de helder uitgesproken ontwikkeldoelen en de zichtbaarheid op de arbeidsmarkt zorgen voor een onderscheidende positie in een concurrerende arbeidsmarkt. Daarmee profiteert Tiel van een momentum: talent kiest voor een gemeente waar energie, ontwikkelingsruimte en vooruitgang voelbaar zijn.

Met wie werken we samen?

Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (BWB)

Onze bedrijfsvoeringstaken hebben we ondergebracht bij Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (BWB). In december 2025 is besloten om uit de (BWB) te stappen.

Wat heeft het gekost?

Verrekeningen met reserves

In onderstaande tabel zijn de reserves genoemd met betrekking tot de bedrijfsvoering, inclusief de stortingen en onttrekkingen in 2025:

Verrekeningen reserves Bedrijfsvoering	Stand per 1 januari 2025 €x1.000	Bijboekin- gen €x1.000	Afboekin- gen €x1.000	Stand per 31 decem- ber 2025 €x1.000
Reserve informatisering en automatisering	660	–	35	626
Reserve dekking afschrijving stadhuiscomplex	82	–	6	75
Reserve onderhoud stadhuiscomplex	999	185	–	1.184
Reserve afschrijving MMP stadhuiscomplex	1.171	144	10	1.305
Totale weerstandscapaciteit	2.912	329	51	3.190

Wat heeft de bedrijfsvoering gekost?

Onder de kosten van bedrijfsvoering verstaan we alle kosten van het ambtelijk apparaat (salarissen, huisvesting, kantoor-kosten, automatisering, en dergelijke) die nodig zijn om de primaire taken van de gemeente uit te voeren. Hieronder vallen niet het personeel van de culturele instellingen, de griffie en het bestuur.

De kosten voor het personeel van instellingen aan wie wij bedrijfsvoeringstaken hebben overgedragen, zoals de Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (BWB) maken onderdeel uit van de bijdrage aan de gemeenschappelijke regelingen. Opbrengsten van derden zijn er voor de verhuur van delen van het stadhuiscomplex aan Werkzaak en UWV en voor detachering van personeel.

Onderstaand een overzicht van de bedrijfsvoeringskosten in 2024 en 2025, uitgesplitst naar kostensoorten.

Bedrijfsvoering	Werkelijk 2024 €x1.000	Begroting 2025 €x1.000	Werkelijk 2025 €x1.000	Vershil begroot- werkelijk 2025 €x1.000
Salarissen	16.484	19.606	18.840	766
Personeel van derden	7.934	5.688	6.892	-1.204
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen	7.669	8.237	8.062	176
Goederen en diensten	3.939	3.705	3.491	213
Kapitaallasten	471	519	494	25
Reserveringen	-128	67	278	-211
Opbrengsten van derden	-2.640	-791	-909	118
Kosten bedrijfsvoering	33.728	37.031	37.148	-117

De salarislasten zijn exclusief: de Raad en raadscommissies, griffie, B&W, het cultuurbedrijf en het Flipje en Streekmuseum (totaal 4.717 K).

Verschillenverklaring:

- **Personeelslasten en inhuur**
Door de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt was het ook in 2025 een uitdaging om alle formatie structureel te vervullen. Mede dankzij de inzet van een recruiter en een gerichte arbeidsmarktbenadering is het gelukt om een aantal moeilijk invulbare vacatures alsnog te vervullen. Tegelijkertijd stonden diverse functies langere tijd open en leidde langdurige ziekte tot tijdelijke vervanging. Hierdoor vielen de salariskosten lager uit, maar namen de kosten voor externe inhuur toe.
Per saldo liggen de inhuurkosten circa €438.000 hoger dan de onderschrijving op de salarissen (€766.000 – €1.204.000). Deze meerkosten

worden deels gedekt door een hogere toekenning van uren (begroot €1,3 mln; werkelijk €1,45 mln). Daarnaast worden waar mogelijk uren en kosten van externe inhuur onder meer toegerekend aan SPUK's investeringen en aan omgevingsvergunningen.

- **Bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen**
Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere bijdrage aan de Bedrijfsvoeringsorganisatie WestBetuwe, wat resulteert in een voordeel van €112.000. De overige verschillen zijn beperkt en betreffen bedragen onder de materialiteitsgrens.
- **Goederen en diensten**
Het gesaldeerde voordeel wordt grotendeels verklaard door lagere

onderhoudskosten. Het niet bestede deel van het onderhoudsbudget (€210.000) wordt conform afspraak gestort in de bestemmingsreserve onderhoud Stadhuiscomplex. De overige verschillen bestaan uit diverse kleinere voor en nadelen onder de €75.000.

- **Reserveringen**

De mutatie onder reserveringen sluit aan op het voordeel bij goederen en diensten. Het onderhoudsbudget is per saldo €210.000 lager benut dan begroot. Dit bedrag is, conform de financiële afspraken, toegevoegd aan de bestemmingsreserve onderhoud Stadhuiscomplex. Hiermee is het voordeel op de onderhoudskosten volledig geneutraliseerd via deze reservering.

- **Opbrengsten van derden**

Het voordeel bestaat uit twee componenten: een vergoeding voor het doorlenen van een medewerker en een vergoeding voor de inzet van uren ten behoeve van het Industrieschap Medel.

matigheid van het financieel beheer. Dit betekent dat het college moet aangeven of de financiële handelingen zijn uitgevoerd in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving.

Het college presenteert de rechtmatigheidsverantwoording volgens het wettelijk voorgeschreven model. In deze verantwoording maakt het college inzichtelijk of er rechtmatigheidsfouten of -onduidelijkheden zijn geweest en wat de bijbehorende totaalbedragen zijn.

Verantwoordelijkheid van het college

Het college verklaart in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, evenals de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit betekent dat deze voldoen aan de bepalingen zoals opgenomen in de Kadernota Rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV. De hieruit voortvloeiende toetsingscriteria zijn vastgelegd in het "Normen en toetsingskader 2024", dat door de raad is vastgesteld.

In de rechtmatigheidsverantwoording wordt een rapportagetolerantie van € 100.000 en een verantwoordingsgrens van 2% gehanteerd, zoals voorgeschreven in het "Controleprotocol 2025-2026". De accountant geeft uitsluitend een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening, waaronder ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording. Getrouwheidsfouten tellen mee in het oordeel van de accountant, maar worden niet apart in de rechtmatigheidsverantwoording vermeld.

5.3 Rechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid

Nationaal en lokaal kader

Het wettelijke kader voor deze paragraaf is vastgelegd in artikel 212 van de Gemeentewet. Op basis hiervan heeft de gemeenteraad op 29 mei 2024 de financiële verordening van de gemeente Tiel vastgesteld.

Rechtmatigheid

Vanaf het boekjaar 2023 is het college wettelijk verplicht om in de jaarrekening verantwoording af te leggen over de recht-

Conclusie Rechtmatigheid 2025

In de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening bij het overzicht van baten en lasten is de voorgeschreven conclusie opgenomen. Deze luidt:

"Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, binnen de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens."

Europese aanbestedingen

Binnen het proces van Europese aanbestedingen worden jaarlijks rechtmatigheidsafwijkingen geconstateerd. In 2025 bedraagt de totale omvang hiervan **€ 527.000.**

Doorwerking van fouten uit 2023

In 2023 zijn twee fouten vastgesteld met betrekking tot meerjarige contracten.

- De aanbesteding van software voor de parkeergarages (beheerdiensten, onderhoud en service) overschreed de Europese drempelwaarde. Hierdoor zijn alle daaropvolgende uitgaven automatisch onrechtmatig. De doorwerking in 2025 bedraagt € 201.000.
- Daarnaast betreft een fout een softwareleverancier voor digitale parkeervergunningen, parkeerproducten en parkeerbeheer. De doorwerking in 2025 bedraagt € 79.000.

Het totaal aan doorwerkende fouten uit 2023 komt daarmee in 2025 uit op **€ 280.000.**

Doorwerking van fouten uit 2024

In 2024 zijn twee fouten vastgesteld met betrekking tot meerjarige inhuurcontracten.

- Eén fout betreft een specifieke opdracht die halverwege 2025 is opgelost door een nieuwe opdracht via het DAS op de markt te zetten. De onrechtmatigheid eindigt daarmee per 2026. De fout bedraagt € 89.000.
- De tweede fout blijft onder de verantwoordingsgrens van € 75.000 en wordt daarom niet afzonderlijk toegelicht.

De doorwerking van deze fouten naar 2025 bedraagt in totaal **€ 150.000**.

Nieuwe fout in 2025

In 2025 is één nieuwe rechtmatigheidsfout vastgesteld. Dit betreft de inhuur van P&O diensten in het kader van preventie en arbo maatregelen. De impact bedraagt € 98.000 en zal naar verwachting ook in 2026 doorwerken.

Verbeterpunten

Ten aanzien van de bevindingen uit voorgaande jaren zijn verbetermaatregelen ingezet. De geconstateerde fouten zijn grotendeels te herleiden tot afstemming en communicatie in de keten.

Overschrijding van kredieten

De kredietoverschrijdingen acht in totaal zijn lager dan de verantwoordingsgrens van € 75.000 en worden daarom niet nader toegelicht.

Verbeterpunten om deze fouten in de toekomst te voorkomen

Overschrijdingen van kredieten worden nog steeds per definitie als onrechtmatig beschouwd. Ten opzichte van vorig jaar zijn zowel de financiële omvang als het aantal fouten afgenomen. Bij de voortgangsrappportages wordt extra alertheid betracht op mogelijke overschrijdingen, met voorstellen om deze tijdig bij te sturen.

Tegelijkertijd is het belangrijk te onderkennen dat een reductie van fouten tot nihil binnen de kredietbewaking in de praktijk nauwelijks – of eigenlijk niet – haalbaar is. Het proces kent nu eenmaal dynamiek, voortschrijdend inzicht en onvoorziene ontwikkelingen. Een maatregel die volledig op ‘nul fouten’ stuurt, zou daarmee eerder disproportioneel zijn: de maatregel wordt dan erger dan de kwaal.

Het doel blijft uiteraard om overschrijdingen zoveel mogelijk te voorkomen en tijdig te signaleren, maar binnen realistische en werkbare kaders.

6. Verbonden partijen

Algemeen

Een groot aantal van de gemeentelijke doelstellingen wordt niet alleen door de gemeentelijke organisatie zelf, maar ook door samenwerkingsverbanden gerealiseerd. De relatie tussen de gemeente en deze partijen kan sterk verschillen. Rond de gemeentelijke organisatie zijn een aantal schillen te zien. Het dichtst bij de gemeentelijke kern ligt dan de schil met de organisaties, waarvoor de gemeente een financieel risico draagt en ook bestuurlijk (mede) verantwoordelijk is. Binnen deze schil liggen de gemeenschappelijke regelingen.

Meer naar buiten toe komen we bij de privaatrechtelijke rechtspersonen met een gemeentelijke deelname.

Daarnaast zijn er de organisaties die met behulp van een gemeentelijke subsidie een bijdrage leveren aan het realiseren van gemeentelijke doelstellingen. Met de meeste van deze organisaties hebben we meerjarige budgetcontracten afgesloten.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de samenwerkingsverbanden waarin de gemeente Tiel een bestuurlijk én een financieel belang heeft.

- Een bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente zeggenschap heeft, of door een zetel in het bestuur van een organisatie, of uit hoofde van stemrecht.
- Er is een financieel belang wanneer de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld en die verliest bij een eventueel faillissement van de verbonden partij en/of er financiële problemen bij de verbonden partij zich manifesteren en deze op de gemeente kunnen worden verhaald.

Onze gemeente heeft met veel organisaties een relatie, maar die voldoen niet allemaal aan de eerder genoemde criteria van verbonden partijen. De organisaties die wel aan de definitie van verbonden partijen voldoen, zijn onder te verdelen in:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. deelnemingen.

Gemeenschappelijke regelingen

Regio Rivierenland						
Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Doelstelling	De Regio Rivierenland is een gemeenschappelijke regeling van acht gemeenten waarbinnen op regionaal niveau voor de gemeenten taken worden uitgevoerd op het gebied van verkeer en vervoer, milieu, ruimtelijke ordening en waterbeheersing, volkshuisvesting, onderwijs, economie, arbeidsmarkt, volksgezondheid en zorg (jeugdbeleid, WMO). De gemeenschappelijke regeling voert zowel uitvoeringstaken als (strategische) beleidsstaken uit.					
Bestuurlijk belang	Alle gemeenten zijn vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur. Het AB bestaat uit acht leden en een voorzitter. Elke gemeente heeft één zetel. De AB-leden hebben stemrecht in de omvang waarin het inwoneraantal van de gemeente die zij vertegenwoordigen zich verhoudt tot het inwoneraantal van alle deelnemende gemeenten gezamenlijk. Er wordt afgerond op honderdtallen inwoners. Voorzitter van het AB is een gemeenschappelijk lid, dat door alle gemeenten gezamenlijk wordt aangewezen. De voorzitter van het AB heeft 1 stem in het AB. Het DB bestaat uit 3 leden, waaronder de voorzitter. Deze is ook voorzitter van het DB. Het AB wijst uit zijn midden ten minste 2 leden aan als leden van het Dagelijks Bestuur.					
Betrokkenen	De raden, colleges en burgemeesters van de gemeenten Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.					
Risico's	Regio Rivierenland is een gemeenschappelijke regeling die taken uitvoert in opdracht van acht gemeenten. Het weerstandsvermogen van de regio wordt gevormd door het weerstandsvermogen van de afzonderlijke gemeenten. Niettemin zijn er redenen om ook binnen de Regio financiële weerstand op te bouwen. Op grond van wettelijke voorschriften is de regio verplicht voorzieningen te vormen voor kwantificeerbare risico's, verplichtingen en verliezen. Daarnaast is het wenselijk om voor bepaalde activiteiten een reserve te hebben om te voorkomen dat bedrijfsresultaten en onvoorziene omstandigheden grote afwijkingen veroorzaken in de jaarlijks geraamde gemeentelijke bijdragen en tarieven. De afgelopen jaren is de vaste gemeentelijke bijdrage van de gemeenten deels omgezet naar dienstverleningsovereenkomsten. Het leveren van maatwerk en flexibiliteit heeft als nadeel dat er meer (financiële) risico's in de bedrijfsvoering ontstaan. Om deze risico's op te kunnen vangen heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met de vorming van reserves.					
Relatie met programma's	Leefomgeving, Vitale Stad en Mens en Samenleving					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote gemeentelijke bijdrage 2025	Werkelijke gemeentelijke bijdrage 2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12-2024	31-12-2025	31-12-2024	31-12-2025
	574	545	2.620	n.b.	11.862	n.b.

Avri						
Vestigingsplaats	Geldermalsen					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Doelstelling	De Avri is een gemeenschappelijke regeling van 8 gemeenten die taken uitvoert op het gebied van afvalverwijdering. Daarnaast verzorgt de AVRI voor een aantal gemeenten in de regio het onderhoud in de openbare ruimte (IBOR) en toezicht- en handhavingstaken.					
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur (AB) zijn alle betrokken gemeenten vertegenwoordigd en bestaat derhalve uit 8 leden. De voorzitter wordt door en uit het AB aangewezen. Het AB benoemt de leden van het Dagelijks Bestuur dat bestaat uit 3 leden, te weten een voorzitter en 2 door het AB uit zijn midden aan te wijzen leden.					
Betrokkenen	De gemeenten Buren, Culemborg, West Betuwe, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel.					
Risico's	Er is voldoende financiële armslag nodig om de continuïteit in dienstverlening te waarborgen, risico's af te dekken en prijsstabiliteit te realiseren. We zien een afname van de risico's en een stijging van het weerstandsvermogen. Met name het risico van de overdracht van de stortplaats is aanzienlijk verminderd. Daar staan nieuwe risico's voor o.a. het nog vast te stellen MJOP tegenover					
Relatie met programma's	1. Leefomgeving 4. Inwoners					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2025	Werkelij- ke bijdra- ge 2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2024	31-12- 2024
	— *	— *	1.903	1.290	56.240	57.324

* De activiteiten van de Avri worden betaald uit de afvalstoffenheffing. Dit staat los van de DVO's die we met de Avri hebben afgesloten voor het beheer van de openbare ruimte en toezicht en handhavingstaken.

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid						
Vestigingsplaats	Nijmegen					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Doelstelling	De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) is een organisatie voor brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening en voorbereiding en coördinatie op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRGZ zorgt ervoor dat rampen en crises zo goed mogelijk voorkomen en bestreden worden en dat brandweerzorg en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen wordt verleend.					
Bestuurlijk belang	Alle deelnemende gemeenten zijn vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door hun burgemeester; het Algemeen Bestuur telt 14 zetels. Alle leden hebben 1 stem, tenzij er een besluit genomen moet worden over de jaarrekening, begroting, begrotingswijziging of het regionaal beheersprogramma. Daarvoor geldt een gewogen stemrecht per 20.000 inwoners, waarbij elke gemeente minimaal 1 stem heeft. De burgemeester van de gemeente Nijmegen is uit hoofde van zijn functie van korpsbeheerder zowel voorzitter van het AB als het DB. Het DB bestaat uit 6 leden.					
Betrokkenen	De gemeenten Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Berg en Dal, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel.					
Risico's	Eind 2023 heeft Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) het Regionaal Risicoprofiel 2024, Beleidsplan 2024-2027 en Crisisplan 2024-2027 opgesteld. Elk jaar worden bij de verschillende organisatieonderdelen de risico's in kaart gebracht. Deze risico's zijn gerubriceerd en gewaardeerd, welke zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Genoemde risico's: • Stijgende inflatie • Krapte arbeidsmarkt • Toenemende maatschappelijke onrust/verharding maatschappij • Actuele externe ontwikkeling is de militaire dreiging • Voornemen korting van het Rijk op de BDuR (Brede doeluitkering rampenbestrijding)-gelden.					
Relatie met programma's	4. Inwoners					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2025	Werkelij- ke bijdra- ge 2025	Eigen vermogen (bedragen in € 1.000)		Vreemd vermogen (bedragen in € 1.000)	
			31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2024	31-12- 2025
	3.417	3.407	9.635	9.500	72.556	73.832

GGD Gelderland-Zuid						
Vestigingsplaats	Nijmegen					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Doelstelling	1. Bevorderen van gezond gedrag en bestrijden van gezondheidsrisico's. 2. Het ondersteunen van gemeentelijk gezondheidsbeleid in de regio.					
Bestuurlijk belang	Alle betrokkenen worden door een collegelid vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur.					
Betrokkenen	De gemeenten Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Groesbeek, Heumen, Lingewaal, Maasdiel, Millingen, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, Ubbergen, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel.					
Risico's	Het totale verwachte noodzakelijke weerstandscapaciteit van de GGD Gelderland-Zuid bedraagt € 4,7 mln. De risico's van de GGD overstijgen de beschikbare algemene reserve. De algemene reserve kan ongeveer 46% van de genoemde risico's afdekken. Hierbij is rekening gehouden dat het positieve saldo over 2025 wordt toegevoegd aan de algemene reserve.					
Belangrijkste ontwikkelingen	De jaarrekening 2025 van de GGD sluit af met een voordelig resultaat van € 550.000. Voorgesteld wordt om € 500.000 te bestemmen voor dekking frictiekosten nieuwe bedrijfsvoering en € 50.000 toe te voegen algemene reserve. In de kengetallen hieronder is daar al rekening mee gehouden. Na bestemming is de algemene reserve boven de vastgestelde streefwaarde. De totale bijdrage aan de GGD over 2025 is opgebouwd uit uniforme bijdragen, maatwerk en incidentele bijdragen.					
Relatie met programma's	3. Mens en Samenleving					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2025	Werke- lijke bijdrage 2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12- 2025	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2024
	2.479	2.462	2.478	2.276	24.770	29.242

Regionaal Archief Rivierenland (RAR)						
Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Doelstelling	De dienst verzorgt het archiefbeheer van archieven ouder dan 20 jaar voor de gemeenten Tiel, Culemborg, Neder-Betuwe, Buren, West Betuwe, Maasdriel en Zaltbommel. Het RAR beheert ongeveer dertien kilometer archiefbescheiden. De archieven zijn afkomstig van gemeentelijke overheden. Ook veel particulieren (bedrijven, kerkgenootschappen, verenigingen, personen enzovoorts) hebben hun archief geschonken of in bewaring gegeven aan het RAR. Verder bevordert het RAR het cultureel historisch onderzoek van het werkgebied van de gemeente. Dit krijgt vorm door het aankopen, verkrijgen en beheren van schenkingen op dit gebied. Ook wordt actief ingezet op ontwikkelen en meewerken aan erfgoed educatief aanbod voor onderwijs in het gebied.					
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur zijn de betrokkenen vertegenwoordigd door twee leden per deelnemende gemeente. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit acht - door het Algemeen bestuur aan te wijzen - leden uit het Algemeen Bestuur. Binnen het DB is een drie koppig kern DB met portefeuille financiën/ bedrijfsvoering en digitalisering/ nieuwe media/educatie gekozen.					
Betrokkenen	Deelnemende gemeenten zijn Buren, Culemborg, West Betuwe, Neder-Betuwe, Tiel, Maasdriel en Zaltbommel.					
Risico's	Het RAR hanteert de volgende uitgangspunten voor het risicomanagement: • Het RAR wil de continuïteit van de organisatiedoelen waarborgen en de vermogenspositie beschermen; • Het RAR wil actief haar risico's beheersen en kunnen opvangen en wil voorkomen dat incidentele tegenvallende financiële resultaten verhaald moeten worden op de gemeenten; • Tegelijkertijd streeft het RAR naar het zo laag mogelijk houden van de algemene reserve.					
Relatie met programma's	3. Vitale en aantrekkelijke stad					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2025	Werke- lijke bijdrage 2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2024	31-12- 2025
	529	522	637	1.013	7.816	7.035

Werkzaam Rivierenland	
Vestigingsplaats	Tiel
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling	De regeling is getroffen voor gemeenschappelijke behartiging van het streven naar een zo hoog mogelijke arbeidsparticipatie van de inwoners van de gemeenten en, indien nodig, het verstrekken van uitkeringen aan hen. Het gaat m.n. om de uitvoering van alle taakonderdelen van de Participatiewet (met uitzondering van bijzondere bijstand).
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit één lid uit de colleges per deelnemende gemeente. Het algemeen bestuur wijst uit zijn midden een voorzitter en plaatsvervangend voorzitter aan. De voorzitter van het algemeen bestuur is tevens voorzitter van het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur bestaat, naast de voorzitter, uit twee leden, die worden benoemd door en uit het algemeen bestuur. In de begroting staat welke bijdrage elke gemeente verschuldigd is ter dekking van alle kosten van het openbaar lichaam. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de deelnemers er steeds zorg voor zullen dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. Het openbaar lichaam ontvangt van de deelnemers de volgende bijdragen: a. de uitvoeringskosten, daaronder begrepen de kosten van leningen en andere verstrekkingen die voortvloeien uit de uitvoering van wet- en regelgeving. b. het Participatiebudget van de Participatiewet (inclusief middelen voor WSW zittend bestand). Hierop brengen de deelnemers 5% van de middelen in mindering voor gemeentelijke participatietrajecten voor werkkzoekenden groep 4. c. het Inkomensdeel van de Participatiewet (inclusief loonkostensubsidies). Hierop brengen de deelnemers de ontvangsten uit vorderingen in aftrek.
Betrokkenen	De gemeenten Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe en Zaltbommel.
Risico's	In de jaarrekening 2025 van Werkzaam Rivierenland is een risico-inventarisatie opgenomen. De netto-risico's op de bedrijfsvoering bedragen € 2,5 mln. Hiertegenover staan een algemene weerstandsreserve van € 2,5 mln. Hiermee zijn de risico's voor 100% afgedekt. Indien de risico's zich voordoen die de algemene weerstandsreserve overschrijden zijn de deelnemers verantwoordelijk voor de afdekking hiervan.
Relatie met programma's	3. Mens en Samenleving

Toelichting gemeentelijke bijdrage (x €1.000)	Als gemeentelijke bijdrage is opgenomen de bijdrage in de kosten voor bedrijfsvoering (het zogenoemde bedrijfsvoeringsresultaat). Daarnaast worden de lasten die voortkomen uit de uitvoering van de Participatiewet en de Bbz eveneens aan Werkzaam betaald. Dit zijn de onderstaande lasten:					
	Participatiewet (Buig).....20.657					
	Bijzondere bijstand45					
	Bijstandbesluit Zelfstandigen (Bbz)5					
	WSW7.448					
	Re-integratie2.910					
	Bijdrage bedrijfsvoering.....7.197					
	Totale bijdrage Werkzaam38.262					
De jaarrekening 2025 van Werkzaam sluit met een negatief resultaat op de bedrijfsvoering van € 812. Aandeel van Tiel in dit resultaat is € 308. Dit is verwerkt in de gemeentelijke jaarrekening 2025 en hierboven weergegeven in de bijdrage bedrijfsvoering.						
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2025	Gerealiseerde bijdrage 2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12-2024	31-12-2025	31-12-2024	31-12-2025
		38.461	38.262	6.230	n.b.	18.742

Belastingsamenwerking Rivierenland						
Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Doelstelling	Samenwerking bij de heffing en invordering van de waterschapsbelastingen, afvalstoffenheffing en gemeentelijke belastingen, alsmede bij de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken en het beheer en de uitvoering van de vastgoedinformatie. De verordenende bevoegdheid blijft bij de gemeente.					
Bestuurlijk belang	Alle betrokkenen zijn vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur. Uit het Algemeen Bestuur wordt een Dagelijks bestuur van 3 leden gekozen.					
Betrokkenen	De deelnemers zijn Waterschap Rivierenland, gemeenschappelijke regeling regio Rivierenland (AVRI) en de gemeenten Culemborg, West Betuwe, Gorinchem, Maasdriel, Montfoort, West Maas en Waal, Wijk bij Duurstede, IJsselstein en Tiel.					
Risico's	De incidentele weerstandscapaciteit van BSR is gelijk aan de in de begroting opgenomen post onvoorzien. In 2009 is besloten dat er geen algemene reserve bij BSR zal worden gevormd. BSR heeft als gevolg daarvan geen structurele weerstandscapaciteit. Voor eventuele risico's die niet in de begroting zijn opgenomen, en niet gedragen kunnen worden uit de post onvoorzien, dienen deelnemers van BSR zelf een voorziening te treffen. Risico's met betrekking tot de belastingopbrengsten behoren niet tot de bedrijfsrisico's van BSR.					
Relatie met programma's	Algemene baten en lasten					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2025	Werke- lijke bijdrage 2025	Eigen vermogen (concept)		Vreemd vermogen (concept)	
			31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2024	31-12- 2025
	863	655	363	297	10.719	11.825

Industrieschap Medel						
Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Doelstelling	Dit samenwerkingsverband heeft als doel de ontwikkeling van het bedrij- venpark Medel. Medel heeft zowel een lokaal, subregionaal als (boven) regi- onaal karakter en is gelegen in de gemeente Tiel.					
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur (AB) zijn de betrokken gemeenten vertegenwoor- digd met elk 4 leden, welke zijn aangewezen door de Raad. In het Dagelijks Bestuur hebben van iedere gemeente 2 collegeleden zitting, welke zijn aangewezen door het AB. De voorzitter en waarnemend voorzitter worden gekozen uit de Tielse leden.					
Betrokkenen	Neder-Betuwe en Tiel zijn de deelnemende gemeenten.					
Risico's	Beleid inzake het weerstandsvermogen In de vastgestelde notitie Weerstandsvermogen en Risicomanagement is aandacht voor de huidige praktijk. Die praktijk houdt in dat iedereen die betrokken is bij het Industrieschap Medel, zich bewust is van de mogelijke risico's die verbonden zijn aan zijn of haar handelen en uit oogpunt daarvan al nadenkt over maatregelen om deze risico's te kunnen beheersen. Voor zover mogelijk worden die maatregelen ook al uitgevoerd. Het bestuur van het Industrieschap, daarbij bijgestaan door het project- team, streeft ernaar om alle risico's tijdig te signaleren en adequaat te beheersen. Het doel is immers om de projecten op termijn af te sluiten met een zo hoog mogelijk resultaat en een aanzienlijk toegenomen werkgele- genheid binnen de regio. Een van de hulpmiddelen daarbij is het jaarlijks (en zonodig vaker) opstellen van een geactualiseerde grondexploitatie, waarin alle concreet vaststaande of met aanzienlijke zekerheid vaststaande kosten en opbrengsten worden opgenomen. Alle gesignaleerde risico's worden zoveel mogelijk gekwantificeerd en opgenomen in de risicopara- graaf. Met al deze gegevens wordt berekend wat het verwachte eindresul- taat zal zijn. Zolang er een positief resultaat wordt verwacht, kunnen de zich voordoende risico's binnen de grondexploitatie worden opgevangen. Dit heeft dan echter wel als consequentie dat daardoor het verwachte eind- resultaat zal dalen. <i>(Met als kanttekening dat de risico's kleiner zijn dan het geprognosticeerde positieve resultaat).</i>					
Relatie met programma's	5. Ruimtelijke en Economische ontwikkeling					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2025	Werke- lijke bijdrage 2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2024	31-12- 2025
	–	–	20.762	1.708	28.628	16.626

Recreatieschap Nederrijn Lek en Waal						
Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Doelstelling	Het recreatieschap behartigt de gezamenlijke belangen op het gebied van openluchtrecreatie, toerisme, landschapschoon en natuurbescherming op bovenlokaal niveau. Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingebied en het Recreatieschap Over-Betuwe wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied. Sinds mei 2008 is de naam gewijzigd en wordt gewerkt vanuit de handelsnaam Uit@waarde.					
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur zijn alle betrokkenen met één of meer leden vertegenwoordigd.					
Betrokkenen	Deelnemende gemeenten zijn Buren, Culemborg, Druten, Maasdriel, Neder-Betuwe, West Betuwe, West Maas en Waal en Tiel					
Risico's	geen					
Relatie met programma's	5. Ruimtelijke en Economische ontwikkeling					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2025	Werke- lijke bijdrage 2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2024	31-12- 2025
	–	–	–	–	6.853	6.853

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)						
Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Doelstelling	Rijk, Provincie en gemeenten willen de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieu verbeteren. Daarom is een uitvoeringsorganisatie opgericht die taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving uitvoert.					
Bestuurlijk belang	Alle betrokkenen zijn vertegenwoordigd met 1 collegelid in het Algemeen Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat naast de voorzitter uit 3 leden.					
Betrokkenen	De deelnemers zijn Provincie Gelderland en de gemeenten Buren, Culemborg, West Betuwe, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel.					
Risico's	In de (concept) jaarstukken 2024 van de ODR zijn de volgende risico's genoemd: • openstaande verlofsaldi; • beschikbaarheid (vast) personeel; • personele regeling; • omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen; Er is voldoende weerstandsvermogen beschikbaar om deze risico's op te vangen.					
Relatie met programma's	1. Leefomgeving					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2025	Werke- lijke bijdrage 2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2024	31-12- 2025
	1.256	1.417	1.031	2.181	6.646	6.156

Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe						
Vestigingsplaats	Culemborg					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Doelstelling	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de bedrijfsvoeringstaken met als doel het verlagen van kosten, het verhogen van de kwaliteit, het verminderen van de kwetsbaarheid en het bieden van kansen aan medewerkers.					
Bestuurlijk belang	Iedere deelnemer wijst 1 lid van het bestuur aan. Het bestuur kiest uit zijn midden een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter.					
Betrokkenen	De deelnemers zijn de gemeenten Culemborg, Tiel en West Betuwe					
Risico's	BWB loopt net als de deelnemende gemeenten risico's. Een deel van deze risico's wordt afgedekt door het treffen van maatregelen o.a. door het inrichten van de administratieve organisatie en interne controle. In de GR BWB is in art. 22 bepaald dat de omvang van het weerstandsvermogen/risicoreserve van BWB maximaal 3% van de jaarlijkse exploitatielast mag zijn. De vrije ruimte binnen de reserves blijft onder deze norm. Bestuurlijk is besloten om het weerstandsvermogen dat verder nodig is voor de risico's van BWB binnen de deelnemende gemeenten aan te houden.					
Relatie met programma's	paragraaf E Bedrijfsvoering					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2025	Werke- lijke bijdrage 2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2024	31-12- 2025
	7.803	7.695	1.859	1.819	6.144	4.671

Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)						
Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Doelstelling	UBR is verantwoordelijk voor de aanleg, het beheer en/of het onderhoud van het glasvezelnetwerk in het buitengebied van de gemeenten Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.					
Bestuurlijk belang	Er is een Algemeen bestuur en een Dagelijks bestuur. Deze worden gevormd door bestuurders van de deelnemende gemeenten. In het Algemeen Bestuur zijn alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd. Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door de leden van het Algemeen Bestuur.					
Betrokkenen	Deelnemende gemeenten zijn Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.					
Risico's	Het weerstandsvermogen van de UBR wordt gevormd door het weerstandsvermogen van de afzonderlijke gemeenten. De 7 gemeenten die deelnemen in de UBR zijn voor hun aandeel aansprakelijk als vermogenstekorten zouden ontstaan of de UBR niet in staat is om aan de aflossingsverplichtingen van de lening te voldoen. Het gemeentelijk aandeel wordt berekend op basis van de stemverhouding, overeenkomstig de bepalingen zoals opgenomen in de gemeenschappelijke regeling UBR.					
Relatie met programma's	5. Ruimtelijke en economische ontwikkeling					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2024	Werke- lijke bijdrage 2024	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2024	31-12- 2025
	–	–	852	n.b.	33.208	n.b.

Deelnemingen

BNG Bank	
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtspositie	NV (deelneming)
Doelstelling	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en openbaar nut (publieke sector). Met specifieke financiële dienstverlening draagt BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarnaast streeft BNG Bank naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een bestuurlijk belang.
Betrokkenen	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een waterschap.
Risico's	-
Relatie met programma's	Algemene baten en lasten
Financieel belang	De gemeente heeft 36.803 aandelen met een nominale waarde van € 92.008. Jaarlijks wordt dividend ontvangen; deze bedroeg in 2025 € 78.519

Vitens N.V.	
Vestigingsplaats	Utrecht
Rechtspositie	NV
Doelstelling	Het doel van Vitens is de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf in de ruimste zin van het woord. Dat houdt onder meer in: winning, productie, transport, verkoop en distributie van water en verder het verrichten van alles dat met de publieke watervoorziening verband houdt of daarvoor bevorderlijk kan zijn.
Bestuurlijk belang	De aandeelhouders hebben geen directe bemoeienis met de dagelijkse gang van zaken binnen het bedrijf. Een Raad van Commissarissen houdt toezicht. De gemeente Tiel heeft als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een bestuurlijk belang. Twee keer per jaar is er een aandeelhoudersvergadering. Daarin wordt gestemd over nieuwe tariefvoorstellen en wordt het jaarverslag vastgesteld.
Betrokkenen	De gemeenten en provincies in het voorzieningsgebied zijn aandeelhouder van Vitens, dat is opgezet als een naamloze vennootschap.
Relatie met programma's	Algemene baten en lasten
Financieel belang	De gemeente Tiel bezit 42.728 gewone aandelen. Hierover is in 2025 geen dividend uitgekeerd.

GEM Veilingkwartier						
Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	BV (Publiek Private Samenwerking PPS)					
Doelstelling	Op 29 juni 2022 heeft de gemeente een samenwerkingsovereenkomst gesloten met BPD en op 23 december 2022 hebben partijen de GEM Veilingterrein BV opgericht en is er een anterieure overeenkomst gesloten tussen de GEM Veilingterrein BV en de gemeente Tiel.					
Bestuurlijk belang	De gemeente neemt voor 50% deel in de BV. Het resultaat vanuit de gezamenlijke grondexploitatie wordt ook voor 50% door de gemeente gedragen. Voor deze ontwikkeling zijn beschikkingen toegewezen vanuit BZK de Woningbouwimpuls en vanuit de provincie Gelderland een subsidie middels "Steengoed benutten".					
Betrokkenen	BPD aandeel van 50%. Gemeente Tiel aandeel van 50%.					
Risico's	De gemeente wordt in het geval van een verlies, aangesproken voor 50% daarvan. In de risicoparagraaf van de gemeente is hiermee rekening gehouden.					
Relatie met programma's	2. Vitale Stad					
Financieel belang (x € 1.000)	Begrote bijdrage 2025	Werkelij- ke bijdra- ge 2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2024	31-12- 2025
	–	–	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.

7. Grondbeleid

Inleiding

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten) verplicht gemeenten om in de begroting en jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen.

In de paragraaf grondbeleid wordt een beknopte weergave gegeven van het door de gemeente gevoerde grondbeleid. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevat deze paragraaf grondbeleid tenminste:

- Visie op grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen;
- Een aanduiding van de wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing als er sprake is van een winstneming;
- De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's.

De grondexploitaties worden éénmaal per jaar geactualiseerd per 1 januari en verwerkt in de jaarrekening.

Beleid

Algemeen

Grondbeleid is in zowel juridisch als financieel opzicht instrumenteel van aard en is volgend ten aanzien van de doelstellingen die de gemeente heeft gesteld met betrekking tot de sectoraal gerichte beleidsvelden zoals Ruimtelijke ontwik-

keling en Volkshuisvesting, Werkgelegenheid, Verkeer en Vervoer, Groen en Maatschappelijke ontwikkeling.

Het grondbeleid is erop gericht het sectorale beleid te ondersteunen waardoor er een evenwichtige en rechtvaardige verdeling van maatschappelijke middelen plaatsvindt. Grondbeleid is ondersteunend aan de ruimtelijke ambities en doelstellingen van marktpartijen, investeerders en particulieren, maar uiteraard ook aan de doelstellingen van de gemeente zelf.

Visie op grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen

De doelstelling is om Tiel een stad te laten zijn waar het aantrekkelijk wonen is voor alle doelgroepen en in lijn met de beoogde schaa sprong naar ca. 50.000 inwoners toe te groeien in 2035. Tegelijkertijd moet de woningmarkt plaats bieden aan alle doelgroepen, zowel aan kopers, huurders alsook bijzondere doelgroepen. We willen dat er goedkope en duurdere woningen beschikbaar zijn en dat nieuwe inwoners voldoende mogelijkheden hebben om zich in onze stad te vestigen. Flexibiliteit en vraaggerichtheid is daarbij erg belangrijk.

Financiële positie

Algemeen

Om kosten en opbrengsten die gepaard gaan met de ontwikkeling van een (woning)bouwlocatie in beeld te houden wordt een grondexploitatie opgesteld.

Daarin worden alle reeds gemaakte en de te verwachten kosten en opbrengsten in beeld gebracht. Voor de grondexploitatieprojecten op Tiels grondgebied, waarbij gemeentegronden zijn betrokken of wordt verworven, wordt een grondexploitatie opgesteld.

Een grondexploitatie is de financiële vertaling van een ruimtelijk plan. Het is een overzicht van kosten en opbrengsten van de productie van bouwrijpe en woonrijpe grond, uitgezet in de tijd (fasering), rekening houdend met kosten- en opbrengstenstijgingen en rentetoerekening.

De grondexploitatie heeft gedurende de looptijd van het plan verschillende functies:

- Tijdens de fase van planvoorbereiding is het vooral een instrument voor het berekenen van de financiële gevolgen en het beoordelen van de haalbaarheid van het voorgenomen plan (beoordelen, kiezen, besluiten);
- Tijdens de fase van de planuitvoering is de grondexploitatie vooral een instrument voor het bewaken van de uitvoering (budgetteren, volgen, verschillen analyseren en afrekenen).

Ondanks dat de gemeente voornamelijk betrokken is bij ontwikkelingen waarbij derden (ontwikkelaars, woningcorporaties, etc.) de initiatiefnemers zijn, lopen er drie grondexploitaties, die dit jaar geactualiseerd zijn. In dit hoofdstuk worden de hoofdlijnen van de financiën van de gemeentelijke grondexploitaties in beeld gebracht.

Vennootschapsbelasting (VPB)

Met ingang van 1 januari 2016 is de VPB een feit. De gemeente heeft voor de grondexploitaties met de peildatum 31-12-2015, 31-12-2016 en 31-12-2017 een Quicksan en Post-Quicksan gemaakt. De uitkomst hiervan is dat de gemeente **niet** VPB-plichtig is voor dit onderdeel. Er hebben gesprekken met de belastingdienst plaats gevonden waarin door de belastingdienst bevestigd is dat de gemeente niet vennootschapsbelastingplichtig is voor de grondexploitaties.

Algemene prognose en ontwikkelingen

Na een periode waarin sprake was van hoge kostenstijgingen, rente en inflatie, was er in 2024 en 2025 sprake van voorzichtige economische stabilisatie. Het afgelopen jaar stond vooral in het teken van stijgende woningprijzen, voortkomend uit een blijvend hoge vraag naar woningen, verhoogde leencapaciteit van huishoudens en een beperkte toevoeging van nieuwbouw. Voor komend jaar is de verwachting dat zowel aan kosten- als aan de opbrengstenkant er sprake gaat zijn van een relatief hoge stijging.

Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitaties

Begin 2026 zijn de grondexploitaties ten behoeve van de jaarrekening 2025 (peildatum 31-12-2025) herzien c.q. aangepast aan de actuele stand en recente inzichten. De gemeente heeft momenteel drie actieve grondexploitaties, te weten Bleekveld (Plan Slokker), kavels Kellenseweg en Linghoven.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de verwachte resultaten per eindda-

tum looptijd op de eindwaarde en netto contante waarde (NCW) van deze projecten (afgerond). De verliesvoorziening voor de lopende grondexploitaties met een negatief resultaat is gevormd op netto contante waarde.

Grondexploitatie Lingehoven

De grondexploitatie Lingehoven per 1-1-2026 is geactualiseerd op basis van de vastgestelde gebiedsvisie. Momenteel wordt er echter gewerkt aan een nieuw

stedenbouwkundig plan voor Lingehoven, wat wijzigingen in de kaders en uitgangspunten met zich meebrengt. Dit is zowel programmatisch als ruimtelijk. Bij het vaststellen van het stedenbouwkundig plan, zal ook een nieuwe grondexploitatie worden vastgesteld waarin de nieuwe kaders en uitgangspunten financieel zijn doorvertaald. Afwijkingen in het resultaat zullen dan ook worden toegelicht en opnieuw ter vaststelling worden voorgelegd.

Nr.	Project	Verwacht resultaat (eindwaarde)	Verwacht resultaat (NCW)	Voordelig / Nadelig	Jaar gereed
1.	Bleekveld (plan Slokker)	1.404.000	1.377.000	N	2026
2.	Kavels Kellenseweg	634.000	584.000	V	2029
3.	Lingehoven	4.500.000	3.760.000	N	2034

De gehanteerde parameters zijn als volgt:

	2025	2026	2027	2028	2029 e.v.
Kosten					
<i>Civieltechnische kosten</i>	2,8%	3,5%	2,5%	2,5%	2,0%
<i>Plankosten</i>	4,5%	4,5%	2,5%	2,5%	2,0%
Grondopbrengsten					
<i>Woningbouw</i>	4,5%	4,0%	3,0%	3,0%	2,0%
<i>Woningbouw sociaal</i>	0,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
<i>Bedrijventerrein</i>	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
<i>Commercieel maatschappelijk</i>	0,0%	0,0%	1,0%	1,0%	2,0%
<i>Maatschappelijke voorzieningen</i>	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rente	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Disconteringsvoet	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%

Winstneming

Volgens de voorschriften van de BBV wordt winst pas genomen op het moment dat deze zich werkelijk heeft gerealiseerd. In de regel dus als er sprake is van een positief eindresultaat van de grondexploitatie en er zowel kosten als opbrengsten zijn gerealiseerd. Onder strikte voorwaarden, zoals opgenomen in de BBV, dient tussentijdse winst genomen te worden. Voor de lopende grondexploitaties in Tiel is hier momenteel geen sprake van omdat deze of verlieslatend zijn, of omdat er nog geen opbrengsten zijn gerealiseerd.

Reserves en voorzieningen

Volgens de richtlijnen van de BBV moet voor grondexploitaties die een voorgerecalculeerd tekort laten zien een voorziening worden getroffen. De grondexploitatie van onze gemeente kent een reserve en een voorziening, respectievelijk de Algemene Reserve Grondexploitatie en de Verliesvoorziening Grondexploitatie. Verder wordt jaarlijks een risicoanalyse opgesteld. Op basis van de geactualiseerde

grondexploitaties zijn de risico's per project geïnventariseerd en gewaardeerd.

De Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG)

Deze heeft als doel 'het vormen van een financiële buffer teneinde mogelijke risico's in de grondexploitatie waarvoor geen reserves of voorzieningen zijn gevormd of die ontoereikend zijn, te kunnen opvangen. De reserve per 31-12-2025 bedraagt € 5.731.000,-.

De Verliesvoorziening Grondexploitatie

Conform het BBV is een verliesvoorziening opgesteld. Deze is gevormd om 'dekkingsmiddelen vrij te maken voor te verwachten verliezen in de grondexploitatie'. Het betreft hier verliezen en tekorten op basis van genomen bestuurlijke besluiten, evenals afdekking van een aantal ontwikkelrisico's.

De verliesvoorziening per 31-12-2025 bedraagt € 5.137.001,-.

8. Wet Open Overheid

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De Woo regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

In 2025 heeft de BvowB 23 Woo-verzoeken namens de gemeente Tiel behandeld. Het aantal Woo-verzoeken is gestegen ten opzichte van 2024 maar is over de afgelopen 4 jaar redelijk in lijn. 2023 (25) en 2022 (28). Dit zegt overigens niets over de omvang ervan (aantal pagina's). De aanvragen, besluiten en bijbehorende stukken worden gepubliceerd op de website van de Gemeente Tiel (www.tiel.nl).

De komende jaren zal het aantal actief openbaar gemaakte documenten sterk groeien als gevolg van de inspanningsverplichting, maar ook door de verplichting voor de actieve openbaarmaking van zeventien informatiecategorieën (art. 3.3 Woo). Momenteel wordt de actieve openbaarmaking van de verschillende informatiecategorieën gefaseerd ingevoerd.

Om dit mogelijk te maken is een generiek Woo-platform nodig waarop ruimte is voor opslag van documenten en waarmee documenten eenvoudig en snel worden ontsloten.

Met de aanschaf en implementatie van een generiek Woo-platform wordt een structurele oplossing geboden die zowel de technische koppeling naar de landelijke Woo-index als de interne workflow voor informatiebeheer ondersteunt. Het platform maakt het mogelijk om publicatieprocessen te automatiseren waardoor informatie snel en eenvoudig gepubliceerd kan worden. Daarmee wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen en een basis gelegd voor meer openheid en transparantie in de dienstverlening van gemeente Tiel.

Voor vragen over beschikbare publieke informatie kunnen inwoners terecht bij team Communicatie (informatievragen) en Juridische zaken (Woo verzoeken).

9. Subsidies

Inleiding

Wat verstaan we onder subsidie?

Het begrip “subsidie” wil nogal eens wat verwarring geven. Juridisch gezien gaat het om ‘een aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt, met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan door betaling voor de aan het bestuursorgaan geleverde goederen en diensten’.

In de praktijk worden subsidies, inkoop en bijdragen in het kader van een gemeenschappelijke regeling soms door elkaar gehaald. De GGD en het RAR bijvoorbeeld krijgen geen subsidie, maar een bijdrage in het kader van een gemeenschappelijke regeling (zie paragraaf Verbonden Partijen). Soms kopen we bij organisaties diensten in die daarnaast ook subsidie van ons ontvangen. En we kunnen bijvoorbeeld ook geen “subsidie” verlenen aan

onderdelen van onze eigen organisatie zoals de Agnietenhof. Vaak wel gaat om een extra bijdrage voor een specifiek project die vanuit een beleidsbudget wordt betaald. Boekhoudkundig is het belangrijk om het subsidiebegrip correct te hanteren en een compleet en daarmee een evenwichtig beeld te schetsen van “waar welk geld naar toe gaat”.

Waarom verstrekken we een subsidie?

Subsidie is één van de instrumenten om maatschappelijke doelen van de gemeente te realiseren. In Tiel gebruiken we voornamelijk de stimuleringssubsidie. De gemeente wil met deze stimuleringssubsidie aanmoedigen dat inwoners, organisaties en ondernemers bijdragen aan de kwaliteit van leven in de Tielse samenleving op een manier die aansluit bij de gemeentelijke (maatschappelijke) doelen.

De gemeente Tiel verleent subsidies aan diverse professionele, maar ook aan een groot aantal vrijwilligersorganisaties. In deze paragraaf maken we op hoofdlijnen zoveel mogelijk inzichtelijk aan wie, waarvoor en voor welk bedrag subsidie is verleend.

Deelverordeningen

Alle formele (procesmatige) spelregels rond het subsidieproces liggen vast in de Algemene Subsidie Verordening (ASV). Het materiële deel is uitgewerkt in de deelverordeningen.

In het algemeen hebben deelverordeningen betrekking op waarderingssubsidies

en eenmalige activiteitensubsidies aan vrijwilligersorganisaties. Hieronder per deelverordening een overzicht van:

1. het doel / de activiteiten waarvoor subsidie is verleend,
2. de doelgroep (wie voor subsidie in aanmerking komen),
3. hoeveel er aan subsidie is uitgekeerd in 2025,
4. hoeveel er in de begroting is opgenomen voor 2025/subsidieplafond,
5. het verschil tussen begroot en uitgegeven en
6. of dit een voordeel (V = minder uitgegeven dan begroot) of een nadeel (N = meer uitgegeven dan begroot) betreft.

Verordening	Doel / Activiteiten	Doelgroep	Uitgaven (€x1.000)	Begroot (€x1.000)	Verschil (€x1.000)	V/N
1. Cultuur en evenementen	Stimuleren dat Tiel zo veel mogelijk actieve en veerkrachtige inwoners krijgt en behoudt door middel van deelname aan cultuur;	Vrijwilligers-organisaties, verenigingen, stichtingen en natuurlijke personen die zonder winstoogmerk activiteiten ontplooiën of wensen te ontplooiën.	53	72	19	V
2. Sport	Stimuleren en behouden van sportbeoefening. Activiteiten: gericht op versterking of vernieuwing van het sportaanbod en/of op het ondersteunen van vrijwillig kader.	In Tiel gevestigde en actief zijnde verenigingen die sportbeoefening tot doel hebben.	6	18	12	V
3. Integratie en Participatie	• Een bijdrage leveren aan de integratie, emancipatie of participatie van de leden van de eigen groep in Tiel. • Openstaan voor de gehele eigen bevolkingsgroep (mannen en vrouwen) en voor leden van andere bevolkingsgroepen, waarbij ontmoeting als middel wordt ingezet. • Gericht zijn op samenwerking met derden, zoals andere (zelf)organisaties, maar ook met autochtone Tielenaren. • Een emancipatoir karakter hebben, specifiek gericht op vrouwen, kinderen, mensen met een homoseksuele of lesbische geaardheid, en andere kwetsbare groepen of; • Gericht zijn op voorlichting.	Verenigingen c.q. rechtspersonen die zich bezig houden met nevenstaande activiteiten, gericht op eigen groep of breder tot de Tielse bevolking behoren.	9	16	8	V

Verordening	Doel / Activiteiten	Doelgroep	Uitgaven (€x1.000)	Begroot (€x1.000)	Verschil (€x1.000)	V/N
4. Duurzaam en aantrekkelijk Erfgoed	Deelverordening Aantrekkelijk en Duurzaam Erfgoed	Eigenaren, bewoners of gebruikers van gemeentelijke monumenten	14	20		–
5. Sociale Basis	Het bevorderen van zelfredzaamheid van inwoners. Het versterken van de preventieve functie van de sociale basis.	Subsidie wordt uitsluitend verstrekt aan (vrijwilligers) organisaties en verenigingen met een beperkte of volledige rechtsbevoegdheid die zonder winstoogmerk activiteiten ontwikkelen of wensen te ontwikkelen die aansluiten op de doelen van deze deelverordening.	65	72	7	V
6. Stimulering transformatie kernwinkelgebied			16	*2		–
*1 Voor de Monumentensubsidie is een totaal van € 100.000,- voor 4 jaar beschikbaar gesteld.						
*2 Voor de Transformatie kernwinkelgebied is in totaal € 280.000 beschikbaar						

Overige subsidies

Naast de deelverordeningen, word een aantal subsidies verleend aan zowel professionele als vrijwilligersorganisaties op grond van de Algemene Subsidie Verordening (ASV) en begrotingssubsidies en incidentele subsidies op grond van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Hiervoor zijn geen algemene “verdeelregels” vastgesteld. De hoogte van deze subsidies is gerelateerd aan de kosten van de activiteiten en/of (als het gaat om waarderingssubsidies) vaak historisch bepaald. De subsidie aan de bibliotheek wordt verleend op grond van regionale afspraken.

De meeste subsidiesontvangers (70 partijen) bevinden zich onder de € 10.000,- (variërend van een paar honderd tot een paar duizend euro).

Hieronder vindt u een overzicht van **alle organisaties (57)** die in 2025 meer dan € 10.000,- hebben ontvangen, dus zowel begrotingssubsidies als incidentele subsidies op grond van de Awb, alsmede subsidies op grond van de ASV en de deelverordeningen:

Organisatie	Ontvangen subsidie (€x1.000)
Mozaïek welzijnsdiensten	2.115
Stichting Buurtzorg Nederland	1.953
Stichting Santé Partners	1.420
Kinderopvang Peuterspeelzalen Tiel B.V.	1.210
Stichting Openbare Bibliotheek Rivierenland	1.128
Stichting Ondernemersfonds Tiel	468
Stichting Vizier - antidiscriminatievoorziening Oost-Nederland	449
Locatie Bachstraat	390
Stichting MEE Gelderse Poort	386
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Rivierenland	329
Stichting Christelijk Primair Onderwijs Betuwe	243
Stichting Slachtofferhulp Nederland	223
Villa Kakelbont Kinderopvang	196
Stichting Multidisciplinair Eerstelijns Zorgcentrum Tiel	146
Stichting Katholieke Onderwijsbelangen Rivierenland	122
Kinderopvang KaKa B.V.	118
HUMANITAS, Nederlandse vereniging voor maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw	110
Energie Samen Rivierenland	108
Stichting Promotie Tiel	75
Stichting Buah Hati	69
OGGZ Kwelkade Tiel	66
Stichting Professor Barabas	65
GGD Gelderland-Zuid dependance Tiel	60
Stichting IrisZorg	57
Stichting Epic Youth	55
Actief Ouderschap B.V.	53
Kindercentrum de Hovenier	53
Deur 8 B.V.	45
Stichting 4-Stromenland	45
Stichting Duurzaam Rivierenland	45
Stichting Diaconaal Centrum Tiel	44

Organisatie	Ontvangen subsidie (€x1.000)
B.V. Chronische Zorg Gelders Rivierenland	42
Stichting Bureau Toerisme	41
Stichting Leergeld Westbetuwe	40
Stichting Muziekstad Tiel	37
Stichting Tiel Tip Top	35
Stichting Ixta Noa	34
Stichting Publieke Omroep Tiel	31
Pro Persona GGz	31
Stichting Halt	28
Servicebureau Dichtbij	27
Koninklijke Vereniging Het Tielsch Stedelijk Muziekcorps	26
Wijkvereniging Passewaay	22
Stichting Hertenkamp Tiel	20
Stichting Petje af Tiel	20
Stichting Oosterwijs	20
Stichting Corsowagen Tiel	18
Stichting Corsowagen Drumpt	18
Stichting Hub Rivierenland	16
Stichting Voedselbank Rivierenland	15
brede zorgschool de Cambier	14
Stichting Kleding & Speelgoedbank Tiel en omstreken	13
Mooi by Baas Renate Sierlijke Vazen	13
RKTVC	12
Stichting Corsowagen Passewaaij	11
Het Betuwse MamaCafé	11
Stichting Evenementen Zomerfeesten	11

De aanvragen worden verwerkt met Key2Subsidies, een digitaal systeem waarmee we ook sturen op een rechtmatige, doelmatige en controleerbare subsidieverstrekking.

Over het jaar 2025 zijn 215 nieuwe dossiers aangemaakt, daarnaast zijn er dossiers van 2024 afgehandeld en nieuwe dossiers voor 2026 opgepakt.

Notities

Notities

Notities

Gemeente Tiel
Achterweg 2
4001 MV Tiel

Postbus 6325
4000 HH Tiel

(0344) 637 111
gemeente@tiel.nl

www.tiel.nl

© Copyright 2026, Gemeente Tiel.
Alle rechten voorbehouden.

Juli 2026